BARNBIBLIOTEKET SAGA: 6

Medeltidssagor

berättade av

Henrik Schück

Teckningar av Elsa Beskow

STOCKHOLM, SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

BARNBIBLIOTEKET SAGA
6
LÄSEBOK I HEM OCH SKOLA

MEDELTIDSSAGOR

BERÄTTADE FÖR UNGDOM

AV

HENRIK SCHÜCK

TECKNINGAR

AV

Elsa Beskow

Red.: SIGNE H. WRANÉR

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG
STOCKHOLM

EFTERTRYCK FÖRBJUDES!

STOCKHOLM 1942
GUSTAF LINDSTRÖMS BOKTRYCKERI
11570

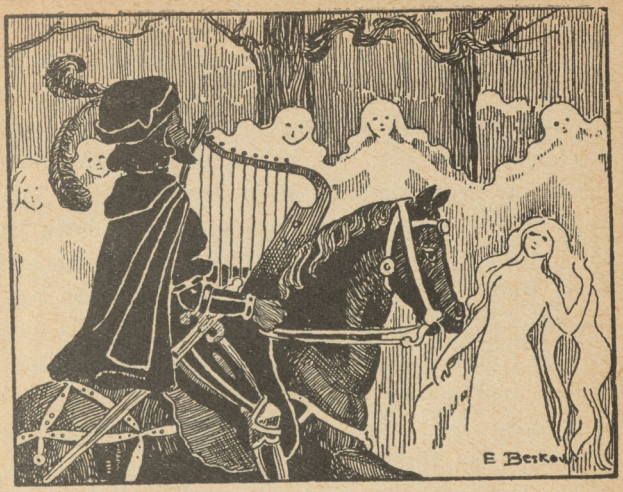

Tannhäuser.

För många hundra år sedan levde det i Tyskland en riddare vid namn Tannhäuser. Något slott ägde han icke, ej heller hade han andra ägodelar, men han hade vad bättre var. Han kunde sjunga och spela som ingen annan, och de visor han diktade, voro de vackraste man någonsin tyckt sig höra. Med sitt svärd, sin häst och sin harpa drog han därför från borg till borg, och överallt hälsade man hans ankomst med glädje.

En kväll var Tannhäuser ute på en dylik färd. Hästen letade sig fram över en gungande mo och sökte att över tuvor och genom småskog finna sig väg. Solen hade just gått ned, och kvällsskuggorna föllo allt tyngre, men samtidigt stego dimmorna som täta slöjor upp ur marken. Förgäves manade riddaren på sin utmattade springare för att före nattens inbrott hinna fram till den borg han tänkte gästa, men hästen blev allt skyggare samt tvärstannade ofta och darrade i hela kroppen. Slutligen började även Tannhäuser själv känna sig hemsk till mods och blickade oroligt in i töcknet. Då såg han, hur dimmorna så småningom förtätade sig och togo form av bleka, trolska kvinnogestalter med gula ringlande lockar och sida, vita klänningar, vilka såsom långa slöjor föllo ned över deras fötter och svävade efter dem, där de drevo fram i luften. Allt efter som hästen skred fram, veko skuggorna undan, men de blevo allt flera och flera, och ur stånd att bland dessa skaror finna vägen steg Tannhäuser slutligen av sin häst. Knappt hade han gjort detta, förrän älvorna också sänkte sig ned till marken. En av dem gick rakt fram till riddaren och bjöd honom en gyllene bägare.

— Hell eder, ädle riddare! Välkommen till älvornas värld. Länge ha vi åtrått eder och längtat att få dansa vid ljudet av edra sånger. Nu har ni kommit, och jag bjuder eder denna bägare till välkomsthälsning.

Då Tannhäuser tömde den gnistrande bägaren, lopp det liksom eld genom hans ådror, hela hans forna liv försvann liksom i ett töcken, och han mindes intet mera. I stället syntes det honom, som om han nu först vaknat. Han fattade sin harpa och började kväda till dansen för älvjungfrurna, och så hade han aldrig sjungit förut. Fåglarna, som sutto på gren, tystnade för att lyssna till honom, lodjuren glömde bort att löpa på rov, och de små fiskarna stucko förundrade upp sina huvuden ur bäcken. Älvorna togo varandra i hand, och i långa ringdansar svävade de ut över tuvorna.

När de så dansat en stund, kommo de till foten av ett högt berg, till vars inre en väldig port ledde. Genom denna dansade älvorna in, och Tannhäuser följde efter dem utan att veta, vad han gjorde.

Detta berg var det ryktbara Venusberget, och där härskade fru Holle. Det var i hennes våld Tannhäuser nu kommit. En evig vår rådde i hennes rike, luften var mild och sval, och solens sken ersattes av alla de gnistrande gröna, blå och röda ädelstenar, som kastade sina strålar över de vida salarna i berget. Tannhäuser var ej den enda människa, som befann sig i fru Holles rike, där fanns skaror av riddare och fruar, som före honom lockats ditin. Men ingen av dem längtade tillbaka till jorden, ty under sång, dans och strängaspel förflöto alla deras dagar, och den ena lysande festen följde på den andra.

Så gingo många år, men den ende, som icke helt kunde skaka av sin tungsinthet, var Tannhäuser, och så småningom började minnena från hans jordeliv vända tillbaka. Men ju klarare dessa blevo, desto tommare syntes honom livet i fru Holles salar, och han började grubbla över, att han såsom en kristen riddare dock kanske vedervågade sin eviga salighet genom att längre vistas i den hedniska älvadrottningens rike. Slutligen kunde han icke längre styra sin längtan utan trädde inför fru Holle.

— Ni har givit mig allt, vad jag kunnat önska, sade han, och ni skall säkerligen anse mig såsom den otacksammaste av alla i edert rike, men jag måste dock bedja eder: låt mig återvända till jorden! Här kan jag icke längre trivas.

— Vad är detta för ett tal? Var kan ni väl ha det bättre än här? På jorden möta eder sorg, arbete och umbäranden; här är allt blott fest och glädje. Låt därför dessa tankar fara! Jag skall giva eder den skönaste av mina tärnor till maka, och ni skall tacka mig för, att jag ej lyssnat till edra hugskott.

— Den kristne riddaren, svarade Tannhäuser, skall framför allt tjäna himladrottningen, och det har jag tyvärr alltför länge glömt. Någon maka kan jag ej ta här, ty gör jag det, fruktar jag att för evigt bliva fördömd. Låt mig därför fara!

— Strax ni blivit fri, skulle ni genast ångra eder,

och till edert eget väl befaller jag eder därför att stanna.

— I jungfru Marias namn besvärjer jag eder: giv mig fri! Här kan jag icke längre dväljas.

När fru Holle hörde dessa ord, var hennes makt bruten, och trots alla sina trollkonster förmådde hon icke hålla riddaren fast. Bergets salar öppnade sig åter — för första gången för att giva en bergtagen fri — och Tannhäuser trädde ånyo ut i människovärlden. Men hans forna mod var nu brutet, han kände sig som en förtappad syndare, och för att få förlåtelse fattade han pilgrimsstaven i hand och vandrade till Rom, där påven Urban då härskade. Med skygga steg trädde Tannhäuser fram ur pilgrimsskaran och böjde knä för påven.

— Herre, yttrade han, för eder klagar jag min bittra nöd. Ehuru kristen riddare har jag under åratal vistats i fru Holles rike, och nu först har jag vaknat upp till besinning. Jag är beredd att genomgå de hårdaste botövningar ni kan begära, men rädda min själ och giv mig förhoppning om, att jag en gång skall finna nåd inför Guds anlete!

Då påven hörde denna bekännelse, rodnade han av vrede och stödde sig tungt på sin stav.

— Så säkert, svarade han, som denna förtorkade stav, som jag nu håller i handen, aldrig kan bära blad och blomma, så säkert är det ock, att du aldrig skall finna förlåtelse för ditt grova brott. Ur kyrkans

sköte vare du för evigt utstött, och min bannlysning skall ständigt följa dig.

— Väl är du påve, men Gud är icke så hård som du, och Han skall en gång giva dig ett tecken, att Hans nåd är outtömlig liksom Hans kärlek.

Med dessa ord stod Tannhäuser upp och drog åter ut i världen — vart, visste ingen, ty aldrig hörde man hädanefter hans sånger ljuda, och vid de glada festerna syntes han

aldrig mera. Men dagen efter det påven hade avkunnat sin hårda dom över Tannhäuser, började hans stav skjuta knoppar, blad och blommor, och då insåg påven, att han talat i fåvitsko och att Gud redan givit den ångrande sin nåd. Han skickade då ut budbärare till alla land för att kalla Tannhäuser tillbaka. Men ingen av dem fann honom.

Några förmenade, att han i förtvivlan återvänt till fru Holle i berget, men andra sade sig veta, att Den, som kommit den torra staven att grönska, också skänkt den olycklige riddaren visshet om, att hans synder voro honom förlåtna av den Ende, som äger makt att tillgiva.

8 Sv d.

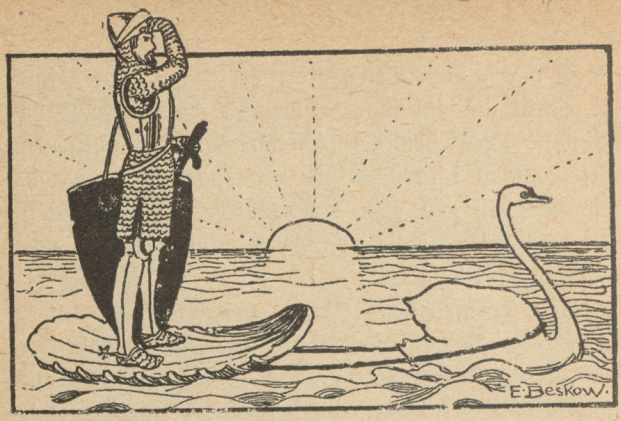

Lohengrin.

Det var en gång en hertig av Brabant, som hade en enda dotter vid namn Elsa. Då han kände sitt slut nalkas och förutsåg de faror, för vilka en ensam kvinna kunde utsättas, kallade han den mäktigaste av sina vasaller, Fredrik av Telramund, till sitt läger.

— Käre vän, sade han, jag har alltid funnit dig trogen mot din länsherre, och jag vet ock, att du är mäktigare och tapprare än andra riddare i Brabant. Jag har därför en bön till dig. Mina timmar äro snart räknade, men jag bävar för min dotters fram-

tid och kan icke dö lugnt förrän du lovat mig att troget vaka över henne samt skydda hennes land mot yttre och inre fiender.

Fredrik av Telramund lovade detta, och den gamle hertigen skildes nöjd hädan. Men makten innebär alltid en frestelse, och Fredrik kunde icke länge motstå den. Att med våld undanröja den unga furstinnan ansåg han dock oklokt och farligt, och i stället beslöt han taga henne till sin gemål för att med hennes hand också vinna hertigdömet. Men med stolthet avvisade Elsa hans anbud.

— Ni har varit min faders tjänare, och det passar eder icke att begära hans dotters hand.

Väl skulle jag fästa ringa vikt vid eder börd, om ert sinne vore en furstes. Men jag känner eder bättre än ni tror. Ni är en lågsinnad träl, som blott strävar efter mina ägodelar, och en sådan mans maka skall jag aldrig bliva.

Fredrik sökte först genom övertalning bryta hennes motstånd, men då han såg, att detta icke var möjligt och att hans böner endast ökade hennes förakt, beslöt han använda andra medel. Han anklagade henne då inför konung Henrik Fågelfängaren och påstod falskeligen, att hon en gång lovat honom sin hand men sedermera tagit sitt ord tillbaka. Konungen, som icke gärna ville stöta sig med den mäktige vasallen, avkunnade då den domen, att antingen skulle Elsa av Brabant gifta sig med Fredrik av Telramund, eller också skulle hon anskaffa en kämpe, som i tvekamp med Fredrik ville förfäkta, att hon aldrig avgivit något dylikt löfte.

Furstinnan vände sig till alla riddare i Brabant, men ingen av dem vågade upptaga striden med den vapenkunnige Fredrik av Telramund. Övergiven av alla brast hon i tårar och kastade sig i bön ned framför altaret för att bedja himlen om hjälp. Hennes gamle, trogne huskaplan sade då:

— Låt oss försöka ännu ett medel! Ni minns, att ni en gång räddade en sårad falk, som tagit sin tillflykt till eder. Om halsen bar falken en gyllene klocka, och en aning säger mig, att denna skall bringa eder

räddning. Låt oss hänga upp klockan här i kapellet! Dag och natt skall jag låta den ljuda, och måhända skall dess klang kalla någon okänd riddare till edert bistånd.

Så skedde, och den lilla klockans toner klingade mäktigt och dånande såsom domklockornas malm samt hördes vida omkring, långt, långt bort till fjärran land. Bland dem, som hörde klangen, var också den heliga Grals ridderskap på borgen Montsalvasch.

Den heliga Gral var den kalk, som Frälsaren begagnat vid sin sista nattvard och i vilken Josef av Arimatia samlat några droppar av den korsfästes blod. För att skydda denna dyrbara klenod hade det bildats en riddarorden, i vilken en-

dast den upptogs, vid vars själ det icke lådde någon fläck. Den heliga Grals ridderskap var således den högsta hedersplats, till vilken den kristne krigaren kunde sträva. Men Gralriddaren var icke blott skyldig att troget vakta den heliga kalken; han skulle ock ständigt värna oskulden och aldrig tveka att med liv och blod försvara den, som behövde och förtjänade hjälp.

När nu Gralriddarna hörde klockklangen, förstodo de, att en oskyldig var i nöd, och de samlade sig då i Montsalvaschs stora borgsal. Gemensamt trädde de fram för Gral, och på den heliga kalken funno de skrivet, att hertiginnan Elsa av Brabant behövde en riddare, som kunde försvara hennes rätt. Genast uppstod då en tävlan om rätten att draga ut till hennes försvar, men på Gralkalken syntes åter en flammande skrivet, att hertiginnan Elsa av Brabant behövde en utsett Lohengrin, Parzifals son. För denna dom böjde sig de övriga, hur gärna de än själva velat bliva den unga hertiginnans riddare, och var och en hjälpte nu till att väpna Lohengrin för färden. Till slut förde man fram till honom en rikt betslad stridshäst, och Lohengrin skulle just kasta sig i sadeln för att rida bort, då han varsnade en snövit svan, som från havet kom simmande mot stranden, dragande en liten men praktfullt smyckad båt i form av en snäcka.

— För bort hästen! sade han. För den färd, som jag nu skall anträda, har himlen här skickat mig en

annan följeslagare. Det är svanen, som skall leda mig mot målet, och vart han för mig, dit vill jag följa.

Med dessa ord hoppade han raskt i båten och bjöd med handen farväl åt sin fader och den heliga Grals övriga riddare. Svanen vände sig genast ut åt havet, och inom kort voro han och Lohengrin försvunna.

Under fem dagars tid drogo de fram över vågorna, och Lohengrin hade intet att äta, ty han hade intet tagit med sig.

— Den, som kallat mig, hade han sagt, skall icke låta mig hungra.

Men efter de fem dagarna såg han, hur svanen stack ned sin hals i vattnet och fångade en fisk, som han åt upp.

— Du äter ensam, sade han då, men mig, din kamrat, låter du hungra. Det vore dock din skyldighet att dela din föda med mig, ehuru jag icke velat plåga dig med några böner.

Ännu en gång stack svanen ned sin hals i vattnet, och då han denna gång drog upp den, hade han i näbben en oblat, som han räckte Lohengrin. Men knappt hade denne smakat därav, förrän han föll i djup sömn, medan svanen med snäckan fortsatte sin färd över vågorna.

Men Elsa av Brabant, som intet visste av detta, tillbringade fortfarande sina dagar i tårar. I sin yttersta nöd sammankallade hon då alla sina vasaller för att ännu en gång bedja dem taga sig an hennes sak. Men

till svar på alla hennes böner stodo de stumma och orörliga, och ingen av dem hade nog mod i bröstet att våga gripa till svärdet mot den oövervinnelige Fredrik av Telramund. Alla hatade de den övermodige förtryckaren, men ingen djärvdes träda upp emot honom.

Medan de så stodo, såg man ute på havet en svan komma simmande mot stranden. Efter sig drog svanen en snäcka, och i denna vilade en i strålande rustning klädd riddare, sovande på sin sköld. När kaplanen såg detta, vände han sig till Elsa.

— Himlen har hört edra böner, sade han, och Gud själv har skickat en riddare till eder hjälp. Låt oss därför fatta mod — ett under har redan skett.

Men svanen stannade nu vid stranden. I detsamma vaknade Lohengrin upp ur sin slummer och steg i land, medan svanen åter styrde ut till havs och snart hade försvunnit bakom vågkammarna. Lohengrin närmade sig höviskt den unga furstinnan, som berättade för honom, hur Fredrik av Telramund sökte tilltvinga sig hennes hand och hur hennes enda hopp var att finna någon riddare, som med svärd och sköld ville förfäkta hennes goda sak. Så snart Lohengrin hört detta, erbjöd han sig att bliva hennes kämpe, och inom sig skattade han sig lycklig över att lotten fallit på honom, ty en skönare dam än Elsa av Brabant tyckte han sig aldrig ha skådat. Även den unga furstinnan behövde blott se den ståtlige riddaren för att

finna, att sådan skulle den man vara, som hon ville välja till make.

Emellertid underrättade man Fredrik av Telramund om, att en kämpe nu inställt sig för Elsa av Brabant. Han förundrade sig väl däröver, ty han hade knappt väntat att råka en motståndare, och det underbara sätt, på vilket denne kämpe uppenbarat sig — utan att någon visste, vem han var eller varifrån han kommit — allt detta fyllde honom väl med en viss dunkel farhåga. Men dittills hade han aldrig blivit besegrad, och han förlitade sig därför på, att hans starka arm även denna gång skulle stå honom bi.

Då striden skulle äga rum i konung Henrik Fågelfängarens egen närvaro, lät Elsa ett påbud utgå till alla sina vasaller att möta i Antwerpen för att följa hennes kämpe till konungens hovläger, som då hölls i Mainz. Alla infunno de sig beredvilligt, ty ryktet om den främmande riddarens hemlighetsfulla uppenbarelse hade fyllt dem med mod och hopp. Samtidigt med dem anlände också Fredrik av Telramund med sitt följe, och konungen bestämde då, att de båda kämparna skulle strida mot varandra till häst med lans och svärd.

Då den för gudsdomen utsatta dagen var inne, åhörde de bägge motståndarna först på morgonen en högtidlig mässa i domkyrkan och utbådo sig därvid himlens hjälp i den stundande striden. Var och en bedyrade, att hans sak var rättvis, och därpå tog han

Gud och alla helgon till vittne. Därefter begåvo de sig till stridsplatsen, som var kringgärdad av höga läktare, där konungen tog plats tillsammans med dem, som önskade åse striden. Först redo tvenne brokigt klädda härolder in på banan och uppläste de båda motståndarnas förklaringar. En trumpetstöt gav därpå signalen till kampen, och knappt hade denna förklingat, förrän båda med fällda lansar sprängde mot varandra. De stötte samman med sådant raseri, att båda spjuten sprungo av såsom glas och hästarna reste sig högt i vädret. Som skickliga ryttare blevo de snart åter herrar över sina hästar. De obrukbara spjutskaften kastade de ifrån sig och grepo till svärden samt rusade på nytt mot varandra. Svärden korsades och föllo tungt ned på hjälmar och brynjor, så att nitnaglarna röko kring på banan. Men bådas rustningar voro goda, och de båda kämparna syntes länge lika vapenkunniga. Under en lång stund förblev striden därför oavgjord, och åskådarna vågade av spänning knappt draga andan. Men till slut fattade Lohengrin med bägge händer om sitt slagsvärd och gav Fredrik av Telramund ett så väldigt hugg över hjälmen, att denna klövs och Fredrik själv medvetslös störtade av hästen. Lohengrin satte nu sitt knä mot hans bröst, men i detsamma slog Fredrik upp ögonen.

— Slumpen har gynnat dig. Begagna dig av din fördel och döda en motståndare, som icke längre kan försvara sig!

Kämparna sprängde med fällda lansar mot varandra.

— Ringa ära, svarade Lohengrin, vore det för mig. Stå därför upp igen och återtag dina vapen, så skola vi kämpa på nytt!

Striden började åter med ökad häftighet, men denna gång dröjde det ej länge, förrän Fredrik av Telramund ansattes så hårt, att han måste erkänna sig besegrad, bedja om nåd samt tillstå, att hertiginnan Elsa av Brabant aldrig lovat att taga honom till gemål.

Omedelbart därefter hölls dom över brottslingen, och mången riddare, som erinrade sig hans forna förtjänster, sökte ännu att inlägga ett gott ord för honom.

— Han har dock, sade de, varit en tapper man, och hade han icke i denna sak farit med lögn, hade ingen fläck vidlådit hans hjälterykte.

Men konungen ville icke höra talas om nåd.

— En riddare, sade han, som sviker sitt ord, har förverkat sitt ridderskap, mycket mera då en riddare, som beljuger en oskyldig kvinna, som blivit anförtrodd i hans vård. För en dylik man finnes blott ett straff, och det är döden. Min dom är därför, att Fredrik av Telramund med sitt liv må försona sitt brott, och må han såsom en vanlig missdådare halshuggas av bödeln, sedan denne först avklätt honom tecknen på hans ridderliga värdighet.

När Henrik Fågelfängaren yttrat dessa ord, gav han ett tecken åt sin livvakt, och den djupt förödmjukade Fredrik av Telramund fördes bort att stånda

sitt straff. Därpå vände konungen sig till Elsa av Brabant:

— Du har nu genom en laglig gudsdom friat dig från den beskyllning en ärelös riddare utslungat mot dig, och du har rätt att åter draga till ditt land samt taga din faders besittningar i din vård. Men gärna skulle jag se, att detta viktiga län kom i en mans hand, och utan att vilja tvinga dig frågar jag därför, om du icke vill taga någon av dessa riddare till gemål. Blott en man kan rätt fullgöra din länsplikt, och du vinner i honom en naturlig beskyddare.

Den unga furstinnan rodnade djupt och såg länge ned mot marken.

— Ädle herre! sade hon slutligen. Då alla drogo sig undan för att beskydda den värnlösa, fanns det blott en riddare, som trodde på henne, och som, ehuru en främling, för hennes sak vågade äventyra liv och blod. Vilken annan skulle jag väl välja?

Med dessa ord gick hon fram till Lohengrin, räckte honom sin hand och tog honom så i allas åsyn till sin make. Men konung Henrik förde dem bägge till den närbelägna domkyrkan, där ärkebiskopen vigde dem. Därefter mottog Lohengrin Brabant såsom län av konungen och återvände till sin hustrus land, åtföljd av alla sina och hennes vasaller.

Såsom hertig av Brabant gjorde han sedermera konungen många tjänster och var honom en tapper och trogen undersåte. Med sin hustru levde han lyck-

lig, och intet grumlade deras sällhet. Vem han egentligen var, kände dock varken hertiginnan eller någon annan, ty genast efter deras äktenskap hade han av henne tagit ett löfte att aldrig spörja honom, varifrån han kommit. Så snart hon framställde denna fråga, skulle hon förlora honom, och han skulle då åter nödgas draga bort till sitt eget land. Detta löfte, som Elsa avgivit, vållade henne dock föga sorg, ty hon älskade sin ridderlige make, och det var henne nog att äga honom. Om hans börd och hemvist ville hon därför icke spörja, ty dessa voro nu henne likgiltiga.

Så gingo några år, och Lohengrin och Elsa mottogo en dag en inbjudan från konungen. Denne skulle gifta bort sin dotter med hertigen av Lothringen, och vid det ståtliga bröllopet ville han ha rikets alla mäktigaste vasaller närvarande. Ingen dag förgick, utan att riddarna övade sig i kamp och tornej, och särskilt utmärkte sig Lohengrin framför alla andra. Vid ett tillfälle kämpade han mot icke mindre än fyra motståndare och kastade dem alla ur sadeln. Med anledning därav prisade sig konungen lycklig över att äga en så tapper riddare, och drottningen vände sig till sina hovdamer och yttrade:

— Av alla tyska kvinnor synes mig hertiginnan Elsa av Brabant kunna vara stoltast, ty vem äger väl en make så tapper och så ridderlig som hennes gemål är?

Elsa räckte Lohengrin sin hand.

Detta beröm sårade mången, särskilt den högdragna hertiginnan av Cleve, vars man nyligen med avbruten arm kastats ur sadeln av Lohengrin. Med illa dold avundsjuka svarade hon:

— Utan tvivel är Lohengrin en tapper riddare, och hans maka har alla skäl att vara stolt över honom. Skada blott, att man icke vet, varifrån denne ridderskapets prydnad kommit. Egendomligt är alltid, att han själv är så förtegen i denna punkt, och det ser därför nästan ut, som om de illvilliga tungor skulle ha rätt, vilka spritt ut, att han är en vanbörding, som har skäl att förhemliga sin härkomst. Själv har jag visserligen aldrig velat tro på dylika rykten, men nog böra de dock något förringa hertiginnan Elsas stolthet. Vad min man beträffar, är han visserligen ej så segerrik som den hemlighetsfulle hertigen av Brabant, men ban vet åtminstone, att han är en född ädling, och hans stamträd är känt av varje man i hela Tyskland.

Dessa hånande ord gingo Elsa av Brabant djupt till hjärtat, och hon rodnade av blygsel över att icke kunna nedslå förtalet. Drottningen tillrättavisade väl bakdanterskan och sökte trösta den stackars Elsa, men orden voro en gång sagda, och deras gadd stannade kvar i hennes sinne. När Lohengrin på kvällen inträdde i hennes kammare, fann han henne därför i tårar, och då han frågade henne om orsaken till hennes sorg, svarade hon intet utan skakade blott sorgset

på huvudet och började åter gråta, ty hon visste ju, att det var henne förbjudet att spörja efter hans härkomst.

Så gingo tre dagar, under vilka bekymren frätte sig allt djupare in i hennes själ. Denna fråga, som hon ej fick uttala men som ständigt svävade på hennes läppar, vållade henne till slut sådana kval, att hon icke längre förmådde behärska sig. På Lohengrins förnyade frågor redogjorde hon därför för den skymf, som hertiginnan av Cleve tillfogat henne, och till slut kom hon med den förbjudna frågan:

— Jag vet ju, att du icke är någon vanbörding, utan att din härkomst är lika ädel som du själv, men varför icke nedslå förtalet? Säg mig då, vem du är och varifrån du kommit, att jag må säga det åt våra barn, ty jag vill icke, att de skola äga en fader, över vilken förtalet har någon makt och vars liv icke ligger klart och öppet för alla. Du har förbjudit mig att spörja, och detta förbud har jag lytt, men helt visst har du gjort detta blott för att pröva min kärlek. Kan jag nu icke anses vara nog prövad, och är du ännu icke viss på, att jag älskar dig över allt annat på jorden?

Då Lohengrin hörde dessa ord, bleknade han häftigt, ty han visste nu, att hans lyckas dagar voro till ända. Men han fattade sig snart och lade milt sin hand på Elsas huvud.

— Min stackars Elsa, sade han. Icke vredgas jag

på dig, och jag förstår, vad du lidit. Din fråga skall jag också besvara, men icke nu. Låt oss först draga till vårt hem. Där skall jag säga dig allt.

Dagen därpå trädde Lohengrin inför konungen för att taga avsked samt bjöd samtidigt denne och hela hans hov att komma till Brabant, på det att han skulle få återgälda den gästvänskap, som visats honom. Konung Henrik mottog denna inbjudan med välvilja, och inom kort hade alla åter samlats i Lohengrins land just på den plats, där Lohengrin några år förut landat. Då alla infunnit sig, trädde hertigen inför sina gäster och lät genom en härold äska ljud.

— Då jag först anlände till detta rike, började han, tog jag av min maka det löftet, att hon aldrig skulle spörja efter min börd och mitt hemland, och jag tillade, att så snart hon bröt mot detta förbud, måste jag åter draga mina färde till det rike, varifrån jag kommit. Åren ha gått, och hon har troget hållit sitt löfte — ända till för kort tid sedan. Av obetänksamhet har hon framställt den ödesdigra frågan, och jag skall nu besvara den, men icke blott inför henne ensam utan inför eder alla. Icke är jag en vanbördig man. Min fader är Parzifal, konung över den heliga Grals ridderskap, och själv är jag medlem av denna kristenhetens ädlaste orden. Av den heliga Gral själv är jag utskickad till hjälp åt Elsa av Brabant, och det är dess befallningar jag utfört. Icke behöver hon således blygas över sin make eller

mina barn över sin fader. Men Grals riddare måste, då de utfört sitt värv i världen, vända tillbaka till borgen Montsalvasch för att där fortfara med sin tempeltjänst kring den heliga kalken.

Blott i ett enda fall få de dröja kvar bland människorna. De äro den kristna trons riddare, och finna de någon, som tror utan att forska, som älskar utan att veta varför, som är beredd att för sin kärleks skull lida smälek och hån — *då* få de dröja kvar i världen, ty i dessa troendes hjärtan har den heliga Gral då själv tagit plats, och när de tjäna dem, hålla de fortfarande sin tempelvakt kring kalken. Längre än någon annan har jag vistats borta från Montsalvasch, men icke heller jag skulle finna, vad ingen annan funnit: en tro, som står fast och orygglig. Också bland Mästarens egna lärjungar fanns det en, som tvivlade, och varför skulle då du, min stackars Elsa, vara starkare än alla andra? Även du har frågat, du har tvivlat och velat veta. Vår korta lycka är därför slut, och inom några ögonblick skall det bud komma, som åter skall hämta mig tillbaka till Montsalvasch.

När han yttrat dessa ord, lät han föra fram sina barn, omfamnade och kysste dem, och till konung Henrik gav han sitt svärd och sitt jakthorn med bön om, att konungen skulle förvara dessa åt hans söner, till dess de blevo vuxna. Åt Elsa, som i namnlös sorg hört hans tal, skänkte han till minne en ring, som hans moder givit honom vid avfärden, och där-

efter vände han sig mot stranden, där svanen redan låg med sin snäcka. Först nu vaknade Elsa upp till besinning och kastade sig om hans hals samt bad honom stanna, men Lohengrin gjorde sig sakta lös från hennes omfamning och steg, utan att vidare yttra ett ord, i snäckan, som förde honom bort mot Montsalvasch.

Men med brustet hjärta sjönk Elsa av Brabant död ner på stranden.

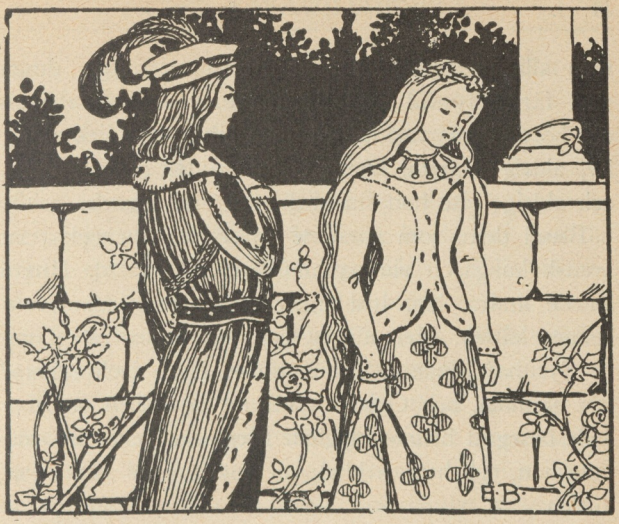

Syritha.

I Danmark härskade en gång en konung vid namn Sivald, som hade en enda dotter Syritha, vacker som en dag, med skära kinder och långt böljande gullgult hår. Men en mera blyg jungfru hade man aldrig skådat. Aldrig vågade hon höja sin blick från marken, och allra minst vågade hon se en man i ansiktet. Från när och fjärran kommo friare till hennes faders hov för att gilja till den fagra konungadottern,

men alla nödgades de med oförrättat ärende draga sina färde, ty väl stod Syritha med nedslagna ögon och hörde deras vackra ord, men bildstoden fick aldrig liv, aldrig svarade hon ett ord på de granna talen, och aldrig lyfte hon sin blick mot den talande.

Bland dem, som försökte sin lycka, var också en svensk kungason vid namn Ottar. Han talade längre än de andra, han bad innerligare och varmare om hennes kärlek. Men endast en svag rodnad steg upp på Syrithas kinder, då hon hörde hans vackra manliga stämma, och Ottar trodde ett ögonblick, att han hade besegrat hennes blyghet. Men icke heller nu svarade hon, och hennes blick var fortfarande sänkt mot jorden.

Ottar hade dock alltför mycket fäst sig vid den vackra prinsessan för att likt de övriga friarna draga sin kos efter det första misslyckade försöket. Han stannade därför kvar vid Sivalds hov, fast besluten att söka vinna hennes kärlek.

Men han var icke den ende, som hade förälskat sig i den blyga Syritha. Vid gränsen av hennes faders rike bodde en förfärlig jätte, och han hade en gång fått se Syritha, då hon var ute och lustvandrade i skogen. När jätten skådade den smärta gestalten och de fina anletsdragen, spärrade han upp ögonen, ty något dylikt hade han förut aldrig sett. Men han brydde sig icke, som de andra friarna, om att förhala tiden med några vackra tal, utan han rusade genast

fram, grep tag i den intet ont anande flickan och släpade henne med sig till sin håla i bergen.

Nu blev det en uppståndelse på kungsgården.

Konungen själv och alla hans hovmän foro som vildar kring i skogen för att leta efter prinsessan, men ingenstädes kunde de finna henne; ej ens det minsta spår av henne kunde upptäckas. Då lät konung Sivald ett påbud utgå, att den riddare, som kunde skaffa hans förlorade dotter till rätta, skulle erhålla hennes hand och bliva hans egen efterträdare.

Bland dem, som nu begåvo sig ut på spaning, var också Ottar. Hans aning sade honom, att ingen mänsklig varelse kunnat vara nog grym att förgripa sig på en kvinna med ett så ädelt, jungfruligt väsen som Syritha, och han gissade därför att den, som rövat henne, varit något grymt troll eller en jätte. När han så fick höra talas om jätten, som huserade i gränsskogen, beslöt han att söka upp honom.

Länge letade han igenom alla bergsskrevor utan att finna något spår, men till slut fäste han sig vid att marken framför en bergshåla var upptrampad liksom av tunga steg, och han lade sig därför bakom en sten att speja. Mot kvällen hörde han ett väldigt prassel i småskogen och såg då, hur bergshålans herre, en förfärlig jätte, närmade sig ingången. Även den modigaste hade kunnat blekna inför en dylik syn. Ansiktet var övervuxet av ett svart, tovigt skägg, och kroppen var inhöljd i ludna djurhudar. Över axeln

hade den ohyggliga gestalten en väldig klubba. Men Ottar tvekade icke, utan drog sitt svärd, sprang fram ur sitt gömsle och ställde sig i jättens väg.

— Vad är du för en dvärg, utropade jätten, som vågat dig in på min mark? Bed nu din sista bön, ty dina dagar äro räknade.

Och därmed riktade han med sin väldiga klubba ett dråpslag åt Ottar, men denne var honom för vig och lyckades kasta sig undan, så att slaget i stället träffade en trädstam, som splittrades, som om den varit av glas. I stället lyckades Ottar tillfoga jätten ett djupt sår i veka livet. I sin förbittring blev jätten nu alldeles utom sig och siktade icke längre, utan högg blint omkring sig, så att grenar och stammar yrde kring de bägge kämpande. Snabb och vig förstod Ottar dock att ständigt undvika jättens klumpiga slag, och så snart denne givit en blotta på sig, träffades han av sin motståndares svärd. Blodet strömmade kring honom, och jätten kände, hur hans kraft allt mer och mer mattades. Han greps då av förfäran och gjorde ett sista försök att rädda sig genom flykten. Sin klubba kastade han bort och skyndade till hålans öppning för att komma in i berget. Men Ottar följde modigt efter och kom snart in i en rymlig sal, där han i skumrasket varsnade Syritha, som av jätten fastkedjats vid bergväggen. Nu kände han sitt mod och sin kraft fördubblade, och ännu en sista gång lyfte han svärdet samt gav jätten ett dråpslag. Ry-

Bergshålans herre närmade sig.

tande av raseri störtade denne ned för Syrithas fötter och uppgav där sin sista suck. Prinsessan var räddad, och Ottar löste hennes bojor samt förde henne ut i det fria. Därpå vände han sig till henne och sade:

— Du är nu fri. Den jätte, som rövat bort dig, har med sitt liv fått gälda sitt nidingsdåd, och jag vågar nu för dig upprepa min bön: försmå icke min varma kärlek, utan höj din blick från jorden, lägg din hand i min och bliv min brud!

Han såg hur Syrithas kinder sakta purprades, men sin skygghet kunde hon icke övervinna, och lika litet som förut vå-

gade hon slå upp sina ögon. Så stod han länge tyst framför henne för att vänta på ett svar, men detta svar kunde hon icke förmå sig att få över sina läppar. Efter en stund fortsatte Ottar:

— Jag har ödmjukt bett om din kärlek, där en annan kanske skulle ha fordrat den. Men vare det långt från mig att vilja begagna mig av en tillfällig fördel, och icke vill jag mottaga en gåva, som du blott skulle giva mig av tacksamhet eller medlidande men icke av kärlek. Jag skall därför icke tvinga dig, och ej heller vill jag plåga dig med min närvaro. Din faders gård ligger ej långt härifrån, och du kan själv finna vägen dit. Fri och ohindrad må du draga dina färde, och så länge ditt eget hjärta ej säger dig något, skall jag icke pina dig med mina böner.

Rodnaden steg allt högre på hennes kinder, hennes bröst höjde sig sakta såsom till en snyftning, men hon svarade intet och djärvdes ej heller möta Ottars blick. Först då hon blivit ensam, började stora och klara tårar fylla hennes ögon, och hon satte sig ned samt grät länge bittert men tyst.

Så skulle hon vandra tillbaka till sin faders gård. Men det tycktes henne, som om det nu vore henne omöjligt att återvända till det gamla hemmet. Hon ville bara bort, långt bort; vart visste hon icke. Och så gick hon åt rakt motsatt håll, över berg och skogar, ständigt plågad av en aldrig domnande oro. Till slut kom hon till den kungsgård, där Ottars fader och

moder bodde, och där stannade hon — varför visste hon ej, ty hon anade icke, att det var deras hem.

Med slitna kläder och blodiga fötter stannade hon framför förstugukvisten och bad med darrande och försagd röst de gamla, att hon skulle få bliva getapiga hos dem. Den bönen var icke svår att bevilja, och så började hon vakta de gamlas getter. Hon brändes av solen och piskades av regnet, hennes kläder utgjordes blott av några torftiga paltor, som knappt skylde hennes nakenhet, och hennes föda var näst till svält. Men aldrig hörde man henne klaga, om man också aldrig såg henne le.

Så vände Ottar tillbaka till sina föräldrars hus och fick då se, vilken getapiga de skaffat sig. Men han sade intet till henne, och hon vågade aldrig möta hans blick. En dag sade han till henne:

— Hör du, getapiga! Jag har nu beslutat gifta mig, och i afton skall mitt bröllop firas. Min brud kommer snart till gården, och jag vill, att hon skall hälsas som det höves hennes börd. Gårdens alla kvinnor skola därför mottaga henne, och jag vill, att du också skall vara med. Gå därför in i frustugan, där du kan få dig anständiga kläder, och ställ sedan upp dig bland de andra!

Syritha böjde sig blott men svarade intet utan gjorde, som han hade befallt henne.

Sedan bröllopståget kommit, gav man Syritha plats i brudgemaket och satte en fackla i hennes hand.

Hon skulle nämligen lysa upp rummet för Ottar och hans unga brud. Efter en stund trädde dessa in i rummet, glada och skämtande, utan att någon av dem tycktes märka den stackars ljusbärerskan. Men facklan i hennes hand förtärdes allt mer och mer, och slutligen hade lågan nått ner ända till hennes fingrar. Syritha stod dock fortfarande orörlig och med sänkt blick utan att med en min eller en ryckning röja den smärta hon kände. Ottar vände sig då till henne och sade:

— Min stackars Syritha, känner du icke, hur elden bränner dig?

Då först slog hon utan att säga något upp sina ögon och såg på honom med en lång, outsäglig blick. Men det var just detta, som Ottar hade väntat på.

— Så har jag då äntligen vunnit dig och kuvat din skygghet. Denna blick säger mig, vad du icke vågat säga: att du älskar mig. Så må då *detta* bröllop vara till ända. *Dess* mening har blott varit att än en sista gång pröva dig, och nu må därför en annan och verklig bröllopsfest firas här på kungsgården, ty du är den enda jag älskat, och blott du skall bliva min brud.

Syritha sänkte nu ej längre sina ögon mot jorden utan lät sin blyga och trofasta blick fortfarande vila på Ottar, och denna blick sade tydligare än ord, att hon från första stunden älskat honom högst på jorden.

Läkare mot sin vilja.

För länge sedan levde det i Frankrike en adelsman, som hade en enda dotter. Flickan var både täck och kvick, men ingen friare lät höra av sig, så att åren gingo och det såg ut, som om hon skulle stanna på överblivna kartan. Orsaken var, som sagt, alls icke något fel hos flickan utan låg endast däri, att hennes fader tyvärr var fattig som en kyrkråtta, och för några vackra ögon ville ingen adelsman i den trakten ta sig en hustru.

Emellertid bodde det en bonde bredvid adelsmannen

— en grov, simpel karl med tölpaktiga fasoner och ett utseende, som var så fult, att man hade svårt att hålla sig för skratt, då man såg honom. Något kvickhuvud var han heller icke, men han hade en viss småslughet, och i varje fall hade han på sitt hemman lyckats samla hop en styver, som icke var så liten. Då han närmade sig femtiotalet, lät han av sina vänner intala sig, att han borde gifta sig, och var då nog oförsynt att anmäla sig som friare hos den unga fröken. Hon bara skrattade, då hon hörde hans löjliga frieri, men den, som inte skrattade, var hennes far. Han visste, hur många kor, oxar och hästar bonden ägde, han kände till, hur många vinfat, som lågo i dennes källare, och han hade också en aning om hans kassaskrin. Han slog därför icke bort saken med skämt, som dottern gjort, utan tog på sig en allvarlig min och slutade med att säga ja — och nu var det flickans tur att fälla tårar. De tjänade i alla fall till ingenting, utan hon måste taga bonden i hand och begiva sig hem till hans hus såsom hans lagvigda hustru.

Så dum var den nye äkta mannen dock icke, att han trodde sig vara älskad av den unga kvinna han tvingat sig till, och han motsåg därför med rädsla den stund, då hon kanske skulle tänka ut onda anslag mot honom. Han började därför grubbla på, hur han skulle bära sig åt för att förebygga en dylik olycka.

— Jag, tänkte han, är hela dagen borta på åker

och äng, och jag kan således ej se till, vad hon tar sig till under min bortovaro. Men om jag var dag på morgonen grundligt piskar upp henne, så kommer hon nog att hela dagen gråta och tjuta, och då tänker hon säkert icke på andra ting. Det är ju kanske litet hårt, men på kvällen, när jag kommer tillbaka, får jag väl bedja om förlåtelse, och då glömmer hon väl bort saken, ty kvinnor pläga icke ha långt minne.

Denna plan tyckte han vara så förträfflig, att han beslöt att genast sätta den i verket. På morgonen, sedan han hade ätit, gav han henne genast en sådan sittopp, att märkena efter alla hans fem fingrar syntes i hennes ansikte. Därpå satte han hatten på skulten, stack händerna i byxfickorna och gick lugn och visslande ut på sitt arbete. Men den unga frun råkade i förtvivlan.

— O, min far, det är då till en dylik usling, som du haft hjärta att överlämna din egen dotter, snyftade hon. Och varför? Visst var vårt bröd knappt, men nog hade det väl ändå räckt till oss båda, och långt hellre hade jag svultit

än underkastat mig sådana förödmjukelser som dem jag nu måste lida.

Så grät och klagade hon hela dagen, alldeles som hennes man hade beräknat.

På kvällen vände han tillbaka och sökte lugna henne. Först ville hon icke se på honom, men när han gjorde en riktig kraftansträngning att visa sig öm och artig, när han log och drog munnen ända upp till öronen av idel välvilja, då såg han så oemotståndligt löjlig ut, att hustrun mot sin vilja måste brista ut i gapskratt. Att skratta och på samma gång visa sig surmulen går emellertid icke gärna an, och den unga frun såg därför ingen annan råd än att förlåta syndaren.

Detta gjorde honom blott ännu mera säker på sin sak, och då han dagen därpå gick ut till sitt arbete, gav han henne, utan att säga ett ord, en ny sittopp, kraftigare än den förra. Denna gång satte sig hustrun, som var en klok kvinna, dock icke att gråta, utan i stället började hon tänka efter, hur hon skulle bota sin käre man för hans lust att slåss. Medan hon så grubblade, kommo två av konungens budbärare och knackade på dörren. De höllo på att dö av hunger och bådo om litet mat. Hustrun tog fram, vad huset förmådde, och bad dem samtidigt tala om anledningen till den resa de gjorde.

— Ni skall veta, sade de, att prinsessan Ada, vår konungs dotter, farligt insjuknat. Hon har tyvärr råkat få ett fiskben i halsen, och detta hindrar henne

både från att sova och äta samt förorsakar henne outhärdliga smärtor. Naturligtvis har man gjort allt, som står i mänsklig makt för att rädda henne, men hittills ha alla ansträngningar varit förgäves, och konungen är utom sig av förtvivlan. Som en sista utväg har han nu skickat ut oss för att få tag i den allra skickligaste läkaren, och vi skola, om det så behöves, gå till världens ände för att få tag i honom. Ty kan han icke hjälpa, kan intet rädda vår olyckliga prinsessa.

Nu fick den stackars genompryglade hustrun ett infall. Hon vände sig till sändebuden och sade:

— Är det så, som ni säger, tror jag mig kunna hjälpa eder, och ni behöver då ej gå långt för att få reda på den, som ni söka. Här strax bredvid ha vi världens allra skickligaste läkare, inför vilken alla andra äro eländiga stympare.

— Ni skämtar väl icke?

— Visst inte. Det är rena sanningen, som jag nu säger. Men som alla lärda herrar, så är också den här litet besynnerlig, och den, som förut ej visste, vilken stor man han är, skulle aldrig av hans yttre kunna misstänka det. För att bli kvitt alla de patienter, som dagligen strömmade till honom från världens alla kanter, har han klätt sig till bonde och går nu och plöjer på åkern. Det hjälper alls ingenting att säga åt honom, att han är genomskådad, ty han håller i sig och bedyrar, att han blott är en vanlig bondlurk. Men det

skall icke avskräcka er, ty det finnes ett säkert medel att få honom att visa tillmötesgående. Tag ni blott fram ett par duktiga knölpåkar och prygla honom både gul och grön. Då skall ni få se, att han lovar bota prinsessan! Allt kommer endast an på, hur man tar dylika lärda stollar.

— Beror det bara på att ge stryk, så kan ni vara lugn, ty vid det hantverket äro vi vana, och vi skola nog få honom förnuftig, vore han än tio gånger så lärd och besynnerlig.

— Gott, men glöm inte, att han måste pryglas ordentligt!

Med detta besked begåvo sig de båda sändebuden i väg till åkern, sedan de först försett sig med ett par kraftiga knölpåkar. När de kommit fram till bonden, togo de hövligt av sig hattarna och hälsade vördnadsfullt på honom. Men han blott stirrade på dem med ett par stora förvånade och dumma ögon.

— Lärde herre, sade de, vi äro sändebud från konungen, och det är hans ödmjuka begäran, att ni genast täckes begiva eder till hovet!

— Till hovet! Vad i all världen skulle jag där att göra?

— Han hoppas, att ni ville vara god och bota hans dotter, som blivit farligt sjuk.

— Skall jag? Ni tycks vara vid gott lynne i dag, emedan ni kommer för att driva med en stackars bonde.

— Herre, tala icke så, ty saken är allvarlig, och ni måste genast komma.

— Skall jag bota någon prinsessa? Om det ändå vore för att rykta en häst eller göra rent ett stall! Men vad är meningen med dessa tokerier? Antingen är det ni, som gycklar med mig, eller också är det någon spefågel, som hållit er för narrar och satt i eder några dumheter. Jag är en fattig bonde och förstår mig varken på prinsessor eller på sjukdomar.

— Ni svarar alldeles så, som vi trodde. Men när ni icke låter övertala eder av goda ord och lämpor, få vi väl begagna kraftigare övertalningsmedel. Det gör oss visserligen ont att nödgas bruka sådana skäl mot en så lärd herre som ni, men nöden har ingen lag, och konungens vilja måste lydas.

Därpå togo de fram sina knölpåkar och började att bearbeta hans rygg med sådant eftertryck, att den stackars bonden vrålade av smärta. Ju mera han skrek och bedyrade, att allt var ett misstag och att han blott var en stackars okunnig bonde, desto hårdare slogo de för att taga ur honom hans griller. Till slut voro de själva alldeles utmattade. Bonden föll på knä, knäppte ihop händerna och försäkrade, att han skulle bota alla kungar och prinsessor i hela världen, bara de ville sluta upp att slå honom och låta hans arma rygg vara i fred. Sändebuden bådo då tusen gånger om ursäkt.

— Det är ert eget fel, sade de. Vartill tjänar det

att neka, när hela världen ändå känner till ert djupa vetande och er stora skicklighet? En man som ni kan icke dölja sig, och det har endast varit med den största motvilja vi sett oss tvungna att på detta sätt behandla eder. Men vi hoppas, att ni själv inser våra skäl.

Bonden, som ännu kände, hur dessa skäl värkte i hans rygg, bara bockade sig och lät motståndslöst sätta sig upp på en häst samt följde med sändebuden till hovet.

Då de anlände, var konungen nästan förbi av oro, och blott sändebudens återkomst skänkte honom en svag förhoppning. Han skyndade därför att utspörja dem om deras resa, och då han fått höra, hur denna avlupit, kastade han en blick på den berömde läkaren, som linkande av smärta hade närmat sig honom.

— Visst ser du högst konstig ut, sade han, men så göra gärna alla dylika lärdomsljus. Nu hoppas jag emellertid, att du genast botar min dotter, som redan länge nog har fått plågas.

— Ack, nådig herre, jag är just ingen läkare utan bara en stackars bonde, och jag ber er av allt hjärta att låta mig gå.

— Det var en märkvärdig karl att tycka om prygel, men emedan ingenting annat tyckes hjälpa, så nog skall jag se till, att du får ditt lystmäte.

Och så lät han prygla honom sju resor värre än

förra gången. Det hjälpte ej, att den stackars bonden tog alla helgon till vittnen på, att han icke förstod läkarkonsten mer än en ko. Ju mera han bedyrade, desto mera stryk fick han, och till svar på alla hans böner vinkade konungen blott åt sina betjänter att piska på bättre. Till slut blev bonden alldeles utom sig.

— Nåd, Eders majestät, nåd! Jag lovar heligt, att jag skall bota prinsessan. Men befall dessa plågoandar att sluta upp!

— Det kunde du ha sagt med detsamma, så hade du sparat dem mycket besvär.

Han fördes nu in i det rum, där prinsessan satt i sin sjukstol. Det var ej med glada steg han gick dit in, ty han hade naturligtvis ej den ringaste aning om, hur han skulle bära sig åt. Den sjuka prinsessan kunde ingenting säga utan pekade blott med ett lidande uttryck på sin strupe, där det olycksaliga fiskbenet satt. I sin förtvivlan föll bonden då på knä.

— Söta, goda lilla prinsessa, ropade han, spotta bara ut benet! Gör det för min skull, om ni inte vill göra det för er egen!

Och så började han att harkla sig och spotta för att visa henne, hur hon skulle bära sig åt, och samtidigt förvred han sitt ansikte till de allra hemskaste grimaser och talade med sin allra finaste röst. Därvid blev han så ful och såg så obeskrivligt löjlig ut, att prinsessan, trots sina plågor, brast ut i ett hejd-

Prinsessan brast ut i ett hejdlöst skratt.

löst skratt — och detta räddade henne. Med en våldsam fart stöttes fiskbenet ut ur hennes hals och flög rakt i ansiktet på bonden. Men denne fick tag i det och rusade med andan i halsen till konungen.

— Eders majestät, Eders majestät, ropade han. Er dotter är räddad! Se här är fiskbenet!

— Du återger mig livet. Men jag skall också veta att kungligt belöna dig, och härmed utnämner jag dig till min livläkare. Du skall alltid stanna hos mig, och ingen annan än du skall få sköta oss.

— Ack, nådig herre. En dylik nåd är alldeles för stor för mig. Låt mig blott återvända till mina oxar och kor; det är min enda bön.

— Jaså, du börjar igen med dina tokerier? sade konungen och vinkade på nytt till betjänterna, som förut skött knölpåkarna.

Men så snart bonden såg denna handrörelse, störtade han åter till konungens fötter och lovade att stanna kvar hela sitt liv hos honom, blott han slapp prygel.

— Nå, det låter höra sig, sade konungen. Men när vi nu blivit nog lyckliga att få en läkare med din skicklighet, skola vi också draga nytta av din konst. Här i landet pinas tyvärr ofantligt många sjuka, som ännu ingen kunnat bota, och jag skall därför låta hämta hit dem allihop, så att du kan göra dem friska igen i en handvändning.

Bonden, som av erfarenhet visste, att det ej hjälpte att neka, hade ingenting annat att göra än bocka sig.

— Den, som vinner tid, vinner allt, tänkte han, och medan jag väntar på dem, kan jag väl alltid få något tillfälle att rymma.

Emellertid kommo sjuklingar från när och fjärran, och snart hade det i den stora slottssalen samlat sig bortåt hundra, som ledo av alla möjliga krämpor. Konungen förde då in den store läkaren i salen och sade till honom:

— Alla dessa stackars varelser anbefaller jag åt din konst. Du skall göra dem friska åt mig.

— Ack, Eders majestät, det är icke möjligt, så framt Gud ej vill göra något underverk.

Men då konungen i stället för att svara gjorde en vink åt betjänterna, ropade bonden:

— Jo, jo! Jag försäkrar, att de skola bliva friska som nötkärnor. Rör bara inte vid käppen, så skola de här uslingarna bli så krya, att de kunna hoppa kråka!

— Jag visste väl det, ditt tjurhuvud, sade konungen och log. Men raska på nu bara!

Därmed gick han, och läkaren var ensam med sina sjuklingar. Först tittade han blott på dem, och sedan började han att klia sig bakom örat, ty han visste rakt icke, vad han skulle göra.

Då fick han plötsligt en tanke, ty ehuru han visst

inte var något ljushuvud, saknade han dock icke en god del bondslughet.

— Mina vänner, sade han, ni kan själva förstå, att det icke är så lätt att i ett nu göra så många människor friska. Men ett medel finnes i alla fall, och lyckligtvis är det osvikligt. Det är visserligen litet obehagligt, men vad gör det, när det gäller allas väl? För övrigt har det den fördelen att vara ganska enkelt och mycket billigt. Vi skola blott taga den av eder, som är värst sjuk, och kasta honom på elden samt låta honom brinna till aska. Sedan skall var och en av de andra äta upp några smulor av askan; då blir han ofelbart bra. Det behövs blott helt litet, så jag tror, att en sjukling är alldeles tillräckligt. Nu börja vi med detsamma, och jag frågar då, vilken av eder, som är värst däran?

Men sjuklingarna bara sågo på varandra, och ingen av dem var hågad att svara. Läkaren vände sig då till en, som såg ganska ynklig ut.

— Du tycks mig vara ganska dålig. Du är blek som ett lik och består ju bara av skinn och ben.

— Jag? Visst inte. Aldrig har jag mått bättre än nu. När jag kom hit, tyckte jag bara, att jag hade litet hosta. Det är alltsamman; också det är nu över.

— Jaså, du är frisk, din slyngel! Vad gör du då här? Packa dig genast i väg!

Sjuklingen lät icke säga sig detta två gånger utan störtade på dörren, som om han haft eld i hälarna.

Utanför satt konungen och väntade, ty han fruktade, att doktorn skulle få några nya griller, och han tyckte därför det var bäst att genast ha käppen till hands. När han såg sjuklingen komma ut, misstänkte han, att läkaren åter gjort svårigheter.

— Vad nu! frågade konungen. Har han inte velat bota dig?

— Jo då!

— Är du alldeles frisk nu?

— Frisk som en nötkärna! ropade den andre samt dansade i väg det fortaste han kunde.

Ögonblicket därpå kom en annan utrusande.

— Hur är det med dig då? Är du också frisk?

— Ja då! Jag har aldrig känt mig så rask i hela mitt liv.

Och nu kom den ene efter den andre, unga och gamla, män och kvinnor, och ingen av dem ville medge, att de hade den minsta krämpa. Tvärtom tävlade de om att visa, hur krya de voro, och några av dem både hjulade och hoppade kråka. Förundrad gick konungen in till den store läkaren för att tacka honom för denna underkur, men bonden, som också i ett annat avseende blivit klokare, föll på knä för konungen och sade:

— Eders majestät! Jag är nu botad för mina griller, och jag erkänner öppet och ärligt, att jag är världens skickligaste läkare. Men låt mig i alla fall återvända hem! Jag lovar, att jag ändå skall komma hit, så snart Eders majestät befaller, och aldrig mera skall

ni behöva använda de medel ni hittills begagnat för att tvinga mig att utöva min konst.

— Det gläder mig att se, att du nu tagit ditt förnuft till fånga, och jag skall därför bevilja din bön.

Därpå lät konungen fylla flera påsar med guldmynt, gav bonden praktfulla kläder och hästar och följde honom på väg under stora hedersbetygelser. Så kom bonden igen hem till sin hustru, visserligen grundligt genompryglad men med fickorna fulla med pengar. Numera kunde han hyra sig folk, som förrättade arbetet åt honom, och han behövde därför själv icke längre gå från hemmet. Till följd därav hade han heller ingen anledning att mera prygla sin hustru, och de levde därför lyckligt tillsammans. Han hade också mycket ordentligt fått lära sig, hur prygel smakade.

Lanval.

I forna tider, då den gode konung Orre regerade i Sverige, härskade den berömde konung Artus över Britannien. Varje pingst samlade sig alla hans riddare och svenner i Kardoil, och där höll konungen ett lysande hov med tornej och lek, dans och spel. De tappraste erhöllo av honom furstliga gåvor, smycken, rustningar, hästar och jordagods, och aldrig hade man förut sett en så frikostig konung. Men så var det heller ingen, som kunde berömma sig av bättre män, och hans »runda bord» var vida berömt över

hela världen. Med »runda bordet» menade man nämligen hans tappraste och mest höviska riddare, vilka därför åtnjöto hedern att få sitta vid konungens egen taffel.

Bland den skara, som vid pingsten samlade sig i Kardoil, befann sig också den unge Lanval. Han var son till en konung, som härskade över ett fjärran land, och hade lockats till Kardoil av ryktet om Artus bedrifter. Ingen kunde vara mera tapper, mera försynt och ridderlig i hela sitt väsen än den unge furstesonen, och han var därför älskad och avhållen av alla, icke minst av hovets damer, som kanske lika mycket tilltalades av hans yttre, hans smärta gestalt och hans fina, sorgbundna anletsdrag.

Lanval hade också en sorg, som tryckte honom. Hans faders land låg långt borta, och några bud emellan detta och Kardoil kunde icke sändas. Allt det guld han fört med sig till konung Artus, hade han, givmild som han var, snart förslösat. Han älskade att se vänner och tjänare glada, och han hade därför ej haft hjärta att hålla fast om pungen. Hans försynthet hindrade honom också att hålla sig framme bland dem, till vilka konung Artus så frikostigt utdelade sina gåvor, och han förblev ensam bortglömd. Den stackars Lanval såg sig i följd härav snart utarmad, och hans stolthet förbjöd honom att bedja om hjälp. En vacker dag fann han därför, att han måste lämna det hov, där han eljest så gärna stannat kvar.

En morgon sadlade han sin springare och red utan att varsnas av någon ut från borgen. Något bestämt mål hade han ej utan lät tyglarna hänga, och hästen fick trava i väg, vart honom bäst syntes. Slutligen kommo de fram till en liten äng, genomskuren av en bäck. Men där stannade hästen plötsligt och visade ingen lust att gå vidare. Lanval steg då av, gjorde loss bukgjorden och lät hästen fritt gå och beta. Själv bredde han ut sin mantel på marken och lade sig på denna för att grubbla över sitt olycksöde.

Medan han så låg i sina drömmar, varsnade han vid bäcken tvenne unga damer av en strålande fägring. Båda voro dyrbart klädda i tätt åtsittande dräkter av grå sammet. Den äldsta av dem bar ett gyllene handfat med rik inläggning, och den andra höll ett handkläde. De gingo rakt fram mot honom, och såsom en hövisk ung man reste Lanval sig genast upp samt hälsade dem.

Sedan de mottagit och besvarat hans hälsning, sade den ena:

— Sire Lanval!* Vår härskarinna, som är en lika hög som skön dam, har skickat oss hit för att bedja eder följa oss. Hennes tält är uppslaget här alldeles tätt invid, och vi hoppas ni icke vägrar att mottaga hennes inbjudan.

Lanval lät icke säga sig detta två gånger utan

*»Sire» (uttal sir), motsvarande vårt »herre», var det vanliga medeltida tilltalsordet till en riddare.

svepte sin mantel om sig, lät hästen fortfara att beta och följde utan betänkande sina båda ledsagarinnor. Tältet, till vilket de förde honom, övergick i skönhet och prakt allt, vad den unge riddaren dittills skådat. Överst smyckades det av en gyllene örn, tältstängerna voro av dyrbara träslag och dukarna av guldstickat siden. Men Lanval hann

knappast fästa någon uppmärksamhet vid allt detta, ty mitt i tältet såg han en ung dam, så vacker, att han aldrig tyckte sig hava skådat hennes like.

Då Lanval trätt in i tältet, bjöd damen med en behagfull handrörelse honom taga plats.

— Sire Lanval, sade hon, det är för eder skull, som jag begivit mig hit från mitt fjärran belägna land. På avstånd har jag iakttagit eder, jag har funnit, att ni är hövisk och modig, och jag har därför beslutat att göra eder lyckligare än någon jordisk furste. Men fedrottningen kan blott vara förenad med en riddare, vid vilkens väsen det icke låder någon fläck, och blott så vida ni fortfarande förblir lika högsinnad, tapper och ödmjuk som hittills, kan ni behålla min kärlek.

— Sköna dam, om jag haft lyckan att behaga eder och om ni värdigas upphöja mig till eder make har ni i allt att befalla över mig. Jag skall ständigt lyda edra bud utan att spörja efter skäl. Att ni så önskar, skall vara mig orsak nog. Mycket att offra för eder har jag icke, ty jag äger knappt mer än mitt svärd och min häst, men för att vinna eder kärlek är jag beredd att för alltid övergiva mitt land och mitt folk. Aldrig skall jag vika från eder sida, och min högsta strävan skall vara att handla så, att ni icke behöver blygas över edert val.

När han yttrat dessa ord, räckte fedrottningen honom sin hand till tecken på, att hon nu tog honom

till sin gemål, och därpå gav hon sina tärnor befallning att frambära de dyrbarheter hon ämnade förära sin make i bröllopsgåva.

— Tag, sade hon, så mycket guld och silver du önskar! Du älskar att giva och göra människorna lyckliga, och denna böjelse kan du hädanefter få följa, ty min skattkammare kan aldrig bliva tom. Men en sak fordrar jag av dig. Du får aldrig yppa, varifrån dina gåvor komma, och vår förbindelse måste alltid förbliva en hemlighet för människorna. Glöm aldrig, att så snart du bryter häremot, har du därmed ock förverkat min kärlek! Bandet oss emellan slites då sönder, och du förlorar mig för alltid.

Lanval lovade högtidligen att även i denna punkt lyda hennes vilja, och dagen förflöt sedan under lek och festligheter. Mot kvällen, sedan hovfolket dragit sig tillbaka, yttrade drottningen:

— Det är nu på tiden att vi för denna gång skiljas. Du drager åter till konung Artus land, och jag stannar i feernas rike. Men sörj icke över denna skilsmässa, som endast är skenbar! Så snart du önskar se mig, behöver du blott kalla på mig, och jag skall då genast stå vid din sida, utan att någon annan än du kan se och höra mig. På så sätt skola vi aldrig vara skilda, och du behöver icke övergiva människovärlden, till vilken du eljest kanske skulle längta tillbaka. Men minns noga den ed du svurit: yppa aldrig,

vem ditt hjärtas härskarinna är, och låt aldrig vår kärlek sudlas ned av människors onda tungor!

Lanval upprepade ånyo sin ed, glad över det löfte fedrottningen givit honom. Men innan han drog bort, lät drottningen bära fram en kostbar och praktfull dräkt åt honom, och när han ifört sig den, tycktes han ännu vackrare och ståtligare än förut. Även hans häst, som nu leddes fram, var dyrbart smyckad. Men Lanval fäste sig icke vid detta utan kysste ännu en gång sin drottnings hand, kastade sig upp i sadeln och red bort, ännu helt villrådig, om det äventyr han upplevat varit verklighet eller blott en dröm. Otaliga gånger vände han sig om för att blicka tillbaka mot den vackra feen, som från tältöppningen viftade med handen till avsked. Först då hennes tält försvunnit bak skogsbrynet, satte han hästen i starkare trav.

Då han kommit tillbaka till den bostad han på morgonen lämnat, fann han denna helt och hållet förändrad. Konstrika tapeter betäckte väggarna, hans tjänare, som välkomnade honom, voro alla utstyrda i de mest utsökta dräkter, och penningkistan, som på morgonen varit så sorgligt tom, var nu fylld av klingande dukater. Det var den goda feens gåva.

Lanval kunde nu leva såsom en verklig konungason. Alla de riddare, som uppehöllo sig i Kardoil, hade hos honom fritt bord, och han satte sin ära i att visa dem all möjlig gästfrihet. Men han utövade sitt värd-

skap med ett sådant behag och en sådan takt, att detta icke på minsta sätt kändes tryckande för hans gäster, och då han hjälpte någon, gjorde han det alltid med så stor finkänslighet, att mottagaren hade ett intryck, att han snarare gjorde Lanval en tjänst genom att taga emot än denne honom en tjänst genom att giva. Och Lanval inskränkte sig icke härtill. Han lösköpte fångar från de otrogna, han uppmuntrade läkare och konstnärer, han lindrade de sjukas och eländigas lott, och varje vägfarande främling ägde i honom en beskyddare. Lanval hade således nått sina drömmars mål, och varje dag mottog han besök av fedrottningen, som, så snart han viskat hennes namn, liksom genom ett trollslag stod i hans kammare. Och denna lycka, hemlig för alla, syntes honom större än allt annat.

Så förflöto några veckor, och midsommartiden kom. Konung Artus alla riddare samlade sig då i en trädgård, som låg vid foten av det torn, där konungens dotter, prinsessan Ginevra, bodde med sina hovdamer. Lanval hade emellertid icke infunnit sig, ty han älskade ej stora sällskap och vistades helst samman med feernas drottning. Men då de övriga riddarna upptäckte, att han saknades, sände de genast bud efter honom. Lanval sökte först undskylla sig, men då han var allt för hövisk för att vilja stöta någon med ett avslag, gav han slutligen efter för deras böner.

Han kysste ännu en gång sin drottnings hand.

Nu vållade emellertid olyckan, att prinsessan Ginevra länge i hemlighet hade älskat Lanval, utan att denne uppmärksammat hennes böjelse. När så prinsessan från sitt fönster såg Lanval bland de övriga riddarna, begav hon sig genast ned i trädgården för att jämte sina tärnor deltaga i riddarnas lekar. Men knappt hade de kommit, förrän Lanval oförmärkt sökte avlägsna sig från det stojande sällskapet för att begiva sig till den hemliga mötesplats, där han åter kunde råka fedrottningen. Ingen uppmärksammade hans försvinnande utom Ginevra, som länge sökt efter ett tillfälle att ensam få tala vid honom. Hon följde honom därför genom trädgårdens slingrande gångar och hade snart hunnit upp honom.

— Sire Lanval, sade hon, stanna ett ögonblick och hör, vad jag har att säga eder! Ni vet, att många konungar redan tävlat om min kärlek, men jag har avvisat dem alla, ty blott åt den vill jag skänka min hand, åt vilken jag även kan skänka mitt hjärta. Varför tror ni, att jag på detta sätt avvisat alla friare?

— Det tillkommer icke eder faders tjänare att döma över kungadotterns handlingar.

— Ni vill icke förstå mig, och jag måste då för eder yppa mitt hjärtas lönligaste tankar. Sedan lång tid tillbaka har jag givit akt på eder, och — varför skulle jag neka till det? — utan att ni själv kanske vågat hoppas det, har ni vunnit mitt hjärta. Men då jag väl kan förstå, att ni såsom min faders vasall ej

vågat höja edra blickar till hans dotter, nödgas jag själv göra eder denna bekännelse, och frågar eder nu, om ni vill mottaga min hand?

— Min ädla furstinna, en dylik ära är för stor för en ung riddare, som föga har att berömma sig av. Efter bästa förmåga har jag sökt tjäna eder fader, men av hans många riddare är jag den minst berömde, och icke djärves jag begära en lön, som är vida över min förtjänst. Jag vågar därför bedja eder att betrakta edra ord så, som vore de icke sagda. För min del skall jag endast anse det ni nu yttrat såsom ett flyktigt hugskott, en nyck eller ett skämt av en högboren dam, som en gång skall bliva en mäktig konungs gemål.

Prinsessan rodnade av vrede, då hon hörde Lanvals svar, ty trots de smickrande orden hade hon ej svårt att gissa sig till den verkliga anledningen till Lanvals avslag.

— Jag förstår eder, utropade hon. Ni avvisar mitt anbud, och edra falska ord kunna icke dölja edra verkliga tankar. Ni älskar en annan, och för hennes skull försmår ni konung Artus dotter. Det lyster mig dock — tillade hon efter en stund — att se denna förföriska sköna, som så förvridit huvudet på eder. Vid min faders hov, det vet jag, finnes ingen, som kan tävla med mig i skönhet, och jag misstänker därför, att det är någon ful, gammal trollpacka, som med sina hemliga konster förhäxat eder. När allt kommer omkring, är ert hjärtas dam kanske både vindögd och puckelryggig, och jag vill då icke stå i vägen för er lycka. En så utsökt blygsamhet som eder förtjänar verkligen en sådan lycka.

Då Lanval hörde dessa hånande ord, kokade hans vrede över, och utan att tänka på den ed han en gång svurit, genmälte han:

— Ni har gissat rätt. Jag älskar verkligen en annan, som jag icke för alla jordens furstinnor vill bliva otrogen. Men om hennes utseende svävar ni storligen i villfarelse. Ingen jordisk kvinna är hennes like, och trots all eder fägring är ni själv bredvid henne såsom natten bredvid dagen. I skönhet, i behag, i kvickhet och godhet är hon eder överlägsen, och

edra smädelser visa blott, att ni icke anar, vem min älskade är.

På dessa ord svarade Ginevra intet. Djupt förolämpad drog hon sig tillbaka till sin kammare, där hon tillbringade hela dagen i tårar och grubblade på hämnd för den skymf hennes kvinnliga stolthet lidit.

Då konung Artus på kvällen återkom från jakten, gick hans dotter med förgråtna ögon emot honom.

— Medan du varit borta, sade hon, har en av dina riddare grymt gäckats med och hånat din dotter. Den unge Lanval, på vilken du sätter så stort pris, har först vågat begära min hand, och då jag naturligtvis tillbakavisat en så oförsynt begäran, har han överfallit mig med skymford. Han har kallat mig gammal och ful, och samtidigt här han skrutit med att vara älskad av en dam, vars sämsta kammarpigor skulle vara mig vida överlägsna i skönhet. Jag blyges att upprepa allt, vad jag fått höra, och frågar blott, om du tillåter, att din dotter på detta sätt skymfas?

— Var lugn! Den skall icke leva länge, som dristat förolämpa dig. Kan han icke rättfärdiga sig inför mitt runda bord, skall han såsom en ärelös och pliktförgäten riddare med bålet försona sitt brott.

När kung Artus yttrat dessa ord, skickade han genast tre riddare till Lanval att stämma denne inför konungens domstol. Men den stackars Lanval hade redan drabbats av en vida svårare olycka. Knappt hade han av sin vrede låtit förleda sig att yppa den hem-

lighet han svurit att bevara, förrän han erinrade sig sin ed. Förtvivlad ilade han tillbaka till sin kammare, där han ropade den älskades namn för att bedja henne om tillgift för den obetänksamhet han begått. Men denna gång förklingade hans rop utan ett svar — fedrottningen kom icke såsom förr, och han förstod nu, att han för alltid förverkat hennes kärlek. Fåfängt bad och beklagade han, men endast ljudet av hans egna suckar svarade honom.

Det var i detta tillstånd, som konungens utskickade funno honom, och knappt mäktig sig själv följde Lanval med dem till konungen för att svara på den anklagelse, som var riktad mot honom. Då han stannat inför tronen, tilltalade konungen honom med strånghet:

— Jag vet icke hur jag skall betrakta ett handlingssätt sådant som ditt. En usel vasall som du vågar höja dina blickar till min dotter, och då hon givit det svar en dylik oförsynthet kräver, ökar du måttet av din skuld genom att skymfa din herres dotter. Du har dristat påstå, att din härskarinnas sämsta kammarpigor överträffa henne i skönhet, du har hånat den du borde vörda, och du har förolämpat mig själv genom att på detta sätt smäda min dotter. Men jag är icke den, som dömer någon ohörd, och innan jag straffar dig, vill jag först höra, vad du har att anföra till ditt försvar.

Lanval redogjorde sanningsenligt för hela det sam-

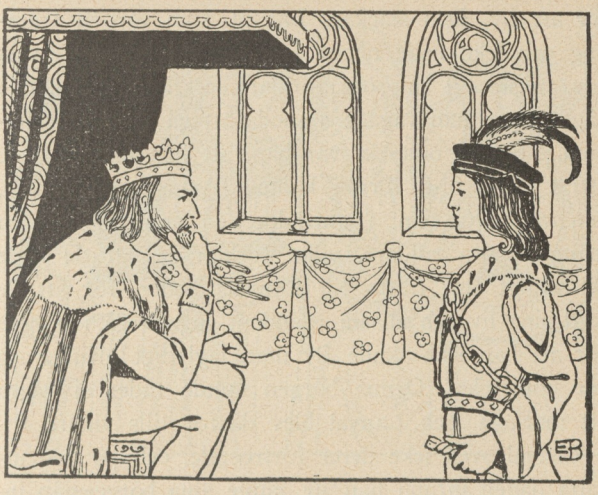

tal han haft med Ginevra, men han varken ville eller kunde förneka den skymf han tillfogat prinsessan, och han slutade sitt tal med att fullkomligt ställa sig under konungens dom. Han beklagade de ord han i hastigt mod yttrat, men att taga dem tillbaka var honom omöjligt.

Hans tal gjorde icke konung Artus mildare stämd, men såsom en rättvis härskare ville han icke ensam döma honom utan sammankallade sitt råd för att låta detta behandla saken. Rådsherrarna utsatte då en dag, då de skulle fälla dom. De förklarade, att Lanval till dess skulle förvaras i fångtornet, såvida han ej kunde ställa borgen för, att han icke skulle begagna tiden

för att fly. Den stackars Lanval, som var en främling och icke hade några fränder vid konung Artus hov, måste till sin sorg förklara, att han icke kände någon, som han vågade anmoda att gå i god för honom. Men så omtyckt var han, att han knappt hade yttrat dessa ord, förrän konung Artus egen frände, den tappre Gavian, framträdde och jämte honom en mängd andra riddare, vilka förklarade, att de hade tillräckligt stor tilltro till Lanvals heder, för att de med sina liv och all sin egendom vågade gå i borgen för att han icke skulle fly utan laglydigt infinna sig för domstolen. Denna borgen kunde rådet ej vägra att mottaga, och Lanval blev därför tills vidare fri.

Lanval svek icke detta förtroende, och på den utsatta dagen infann han sig jämte sina borgesmän inför domstolen. Även konung Artus hade infunnit sig, och vid hans sida satte sig hans dotter, viss om att nu få hämnd. Också konungen betraktade honom med bistra blickar, upprepade sin anklagelse och befallde rådsherrarna att draga sig tillbaka för att överlägga om domen. Inom rådet voro meningarna delade. Några fruktade för konungens vrede och tyckte, att man gärna kunde fälla en okänd främling, som inga mäktiga fränder hade, andra åter voro välvilligt stämda mot den unge Lanval, på vars ord de snarare trodde än på prinsessans. Sedan man en stund hade överlagt, tog den gamle, vise hertigen av Cornwallis till orda.

— Den enda, som anklagar Lanval, sade han, är prinsessan, och hon är också det enda vittnet. Vad som yttrats kan därför svårligen utrannsakas, så länge bådas ord stå emot varandra, och vi äga icke rätt att mera tro den ene än den andre. Ett står likväl fast. Lanval har förklarat, att den dam han älskar i skönhet övergår prinsessan Ginevra. Detta kan ju vara blott tomt skryt, och i så fall har han gjort sig skyldig till en straffbar förolämpning mot vår konungs dotter. Men han kan lika väl ha talat sanning, och med sanningen får också prinsessan låta sig nöja. Mitt råd är därför, att vi befalla Lanval visa upp den dam, vars skönhet han så prisat. Skulle han vägra

lyda denna befallning, har han därmed erkänt sin brottslighet och vidgått, att han farit med skryt och osanning. I så fall må konung Artus jaga honom bort från sitt hov och avkläda honom hans riddarvärdighet. Men skulle han däremot villfara vår önskan — ja, då kan det ju hända, att han får rätt och prinsessan orätt.

Detta råd syntes alla gott, och av de riddare, som gått i borgen för honom, underrättades Lanval om domstolens beslut. Men den olycklige riddaren suckade blott.

— Jag inser nog, sade han, att man av välvilja velat räcka mig denna räddningsplanka. Men tyvärr kan jag icke begagna mig av den. Den ädla dam, vars namn jag så oförsiktigt nämnt, skall aldrig infinna sig här, och jag är heller icke värd, att hon räddar en olycklig och edsförgäten riddare. Till min egen ofärd har jag redan allt för mycket talat om henne. Hädanefter må hon stå utanför denna sak! Jag är beredd att ståndа mitt straff och vill icke längre missbruka edert medlidande. Jag ber er mottaga mitt tack för den tro ni satt till min heder!

Konung Artus, som erfarit Lanvals vägran och dessutom ytterligare uppeggats av sin dotter, gjorde sig beredd att avkunna en sträng dom, men knappt hade han bestigit tronen, förrän församlingens uppmärksamhet fästes vid tvenne unga sköna damer, vilka

klädda i gröna sidendräkter och ridande på vita springare närmade sig tronen. Gavian, som endast motvilligt övergivit Lanvals sak, ilade genast till denne.

— Fatta mod! ropade Gavian. Ni kan ännu räddas. Ert hjärtas dam har självvilligt kommit till er frälsning. Säg oss blott, vilken av de båda, som är den rätta!

Lanval kastade en blick på de båda ryttarinnorna och svarade med sin sorgsna stämma:

— Ingen av dem. Den rätta skall aldrig komma.

Men när de båda damerna hunnit fram till tronen, stego de av sina hästar, trädde inför kung Artus och hälsade honom. Den ena av dem sade därefter:

— Å vår drottnings vägnar komma vi till eder med begäran, att ni täckes mottaga henne i edert slott.

Konungen skyndade sig att förklara, att han med glädje skulle upplåta hela sitt palats åt den främmande drottningen, samt gav genast tvenne riddare i uppdrag att följa de båda hovdamerna till slottet för att se till, att allt ordnades för mottagandet. Därpå vände han sig ånyo till domstolen och befallde denna att påskynda domens avkunnande. Omröstningen började därför, men endast ett par rådsherrar hade hunnit yttra sig, då åter tvenne hovdamer anlände, ännu skönare än de båda förra. Gavian och Lanvals andra vänner voro nu övertygade om, att den rätta kommit, och skyndade sig ånyo fram till honom för att lyck-

önska honom till hans räddning. Ty deras skönhet övergick vida den vackra Ginevras, därom kunde ej något tvivel råda. Men Lanval svarade som förut:

— Aldrig har jag sett någon av dessa damer, och ingen av dem är den jag älskar.

De båda hovdamerna stego emellertid av sina rikt betslade spanska mulor och hälsade konung Artus. Ett sorl av beundran hördes nu från den täta skaran av riddare, ty aldrig förut tyckte man sig hava sett en sådan förening av fägring och behag, och prinsessan Ginevra, som började få en aning om sammanhanget, bleknade häftigt av raseri. De båda damerna förklarade, att de endast kommo å sin härskarinnas vägnar för att anmäla hennes ankomst. Konungen gav då några riddare befallning att ledsaga dem till slottet. Därefter vände han sig ånyo till rådet och ville låta detta fortsätta den avbrutna omröstningen. Men ett starkt sorl förkunnade redan, att den främmande drottningen nu närmade sig. Kung Artus fann då, att det var hans skyldighet att välkomna den höga gästen, och rättegången måste därför uppskjutas.

Den främmande var av en nästan övernaturlig skönhet, och ingen penna kan återgiva denna. Lanvals alla vänner förstodo också genast, att nu hade den rätta kommit.

— Ni är räddad, ropade de, ty den dam ni älskar har kommit för att befria eder, och någon skönare kvinna än hon gives icke på jorden.

— Ja, svarade Lanval, det är hon, och då jag ser henne glömmer jag alla mina olyckor. Men vad betyder väl det liv hon räddar åt mig? Så vida hon icke vill förlåta mig, är döden mig mera välkommen än livet.

Men drottningen kastade icke en blick på den stackars Lanval utan red långsamt fram till konung Artus. Då hon hunnit fram till tronen, steg hon av hästen samt hälsade konungen och hans riddare.

— Herre konung! yttrade hon. Jag har till make valt en av edra vasaller, den man, som nu såsom an-

klagad står inför eder. Han har handlat orätt, men till det brott, för vilket han beskylles, är han oskyldig, och jag anser det därför vara min plikt att rädda honom. Ni har önskat få se den dam, vars skönhet han prisat. Här är jag, och ni må nu själv döma, om han farit med osanning eller ej.

Någon tvekan var icke möjlig, och under enstämmigt bifall skyndade konung Artus sig att döma Lanval fri. Därefter bjöd han drottningen att träda in i palatset för att stanna där såsom hans gäst och vila ut efter resan. Men drottningen skakade blott sorgset på huvudet.

— Mitt värv är slutat, sade hon. Jag kom för att rädda en oskyldig, och det har jag gjort. Jag drager mig nu tillbaka i min sorg och min ensamhet. En gång har jag litat på människor, och denna min tro har svikits. Låt mig därför återvända till mitt rike utan att längre dröja i människovärlden!

Stilla såsom hon kommit steg hon därefter till häst, bjöd med handen konung Artus och hans hov farväl samt red bort med hela sitt följe. Lanval hade hon under hela tiden icke bevärdigat med en blick.

Denne hade hittills ej sagt ett ord. Åt den dom, som återgav honom liv och frihet, hade han ej ägnat någon uppmärksamhet utan blott stått försjunken i åskådandet av fedrottningen. Först då hon försvunnit, vaknade han ånyo till medvetande samt kastade sig upp på sin häst och förföljde den bortilande. Då

han nått drottningens följe, befann detta sig i en skogsdunge, där en strid ström flöt fram. Fedrottningen gav just sin häst sporrarna, och denna kastade sig ut i vattnet för att simma över. Då Lanval ville följa efter, vände hon sig om.

— Akta dig, Lanval! sade hon. Endast fedrottningen och hennes följe kunna färdas över detta vatten. Söker du följa mig längre, går du en säker död till mötes.

Men Lanval aktade ej på hennes ord utan störtade sig djärvt i strömfåran. Men det gick såsom feen förutsagt. Den trogna hästen kämpade förgäves mot de häftiga strömvirvlarna, och inom kort sjönko både häst och ryttare under vattenbrynet. Fedrottningen böjde

sig då ned, fattade hästen i tygeln och förde Lanval till stranden. Men när de kommit dit, sade hon:

— Ännu en gång har jag räddat ditt liv ehuru ditt löftesbrott gjort dig oförtjänt av en dylik hjälp. Men nu skiljas våra vägar. Sök icke längre att följa mig, ty hädanefter äro vi varandra främmande!

Sedan fedrottningen yttrat dessa ord, vände hon sin häst och lät denna simma tillbaka över floden. Men också nu följde Lanval efter.

— Vad är mig livet, ropade han, då jag nödgas framleva det skild från dig? Tusen gånger hellre väljer jag då döden, när varken min ånger eller min förtvivlan kan skaffa mig förlåtelse för ett ögonblicks obetänksamhet.

Då feen hörde dessa ord, vände hon sig om och förde åter riddaren i land.

— Min stackars Lanval, sade hon, vi äro båda dåraktiga. Du vill icke leva utan mig, och jag har ej hjärta att se dig dö. I mitt sinne har jag redan förlåtit dig, och jag har icke rätt att längre pröva din trohet. Din obetänksamhet har jag redan tillgivit, och jag vill icke längre spela grymmare än jag är. Men hädanefter skall du icke mera utsättas för samma frestelser som nyss. Båda skola vi övergiva människornas värld, du skall för alltid stanna i mitt rike, och där skola vi aldrig mera skiljas från varandra.

När hon yttrat dessa ord, lät hon Lanval åter stiga till häst, och båda redo de därefter in i feernas rike för att aldrig vända tillbaka igen till jorden. Där lever Lanval ännu, och till konung Artus hov återvände han aldrig mera.

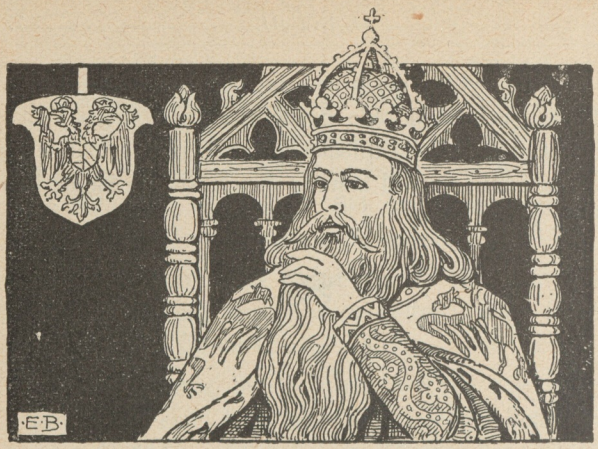

Den gode Gerhard.

Det var en gång en tysk kejsare vid namn Otto. Få män hade ett skönare yttre än han. Gestalten var högrest och välbildad, anletsdragen ädla, och över bröstet utbredde sig ett kraftigt, rödaktigt skägg, som kejsaren ofta med välbehag strök med handen och som förskaffade honom binamnet den röde kejsaren. Han var också en mäktig herre. Hans ord hörsammades överallt i riket, och hans skattkammare var ständigt fylld. Mot alla var han rättvis, och i sin enskilda vandel var han av en oskrymtad fromhet. Ständigt tänkte han på, hur han skulle kunna göra sina

undersåtar lyckliga och själv förvärva sig den eviga saligheten.

Efter mycket grubbel trodde han sig ha funnit, att den säkraste vägen till Guds nåd var att uppbygga ett stort kloster, i vilket fromma män och kvinnor kunde ha en fristad, där de fingo öva sig i sin andakt och förbereda sig för det kommande livet. När han fattat detta beslut, gav han sig ingen ro, förrän han satt sin plan i verket, och inom kort reste sig klostrets murar. Större och rikare byggnad fanns ej i landet, och utan betänkande offrade kejsaren alla sina skatter för att få denna fromma stiftelse färdig och tryggad för framtiden. Slutligen gjorde han sig själv till klostrets tjänare, i det han sade sig taga sitt rike blott såsom län av klostret. Överallt prisade man i följd härav kejsarens fromhet och ödmjukhet, och detta beröm steg honom själv till slut åt huvudet. Han tyckte sig ha gjort mer än andra människor för den eviga saligheten, och för sig själv sade han:

— När världen så prisar mig för mitt verk, hur stor skall då ej min lön bliva hos Gud, till vars ära jag gjort allt detta!

En dag begav han sig till klostret, föll ned framför högaltaret och bad, att Gud måtte låta honom redan i detta livet veta, vad hans belöning skulle bliva. När han slutat denna bön, hörde han en himmelsk stämma, som svarade honom. Han såg ingen, men rösten ljöd klar och tydlig:

Han föll ned framför högaltaret och bad.

— Mycket har Gud redan givit dig. Han har skänkt dig liv, ära och rikedom. Att du delat med dig något av detta goda åt andra, däri har du handlat rätt, och världen har också prisat dig. Emedan du gjorde det av gott hjärta, blev dig ock i himlen en plats beredd. Men denna har du genom ditt skryt och ditt högmod åter förlorat, ty det goda människan gör förlorar sitt värde, när det göres för att vinna berömmelse. Nu må världslig ära vara din enda belöning, ty Gud fordrar icke blott, att människan giver utan att hon giver av rent och gott hjärta. Du skulle ha erbjudit din skärv såsom en av dina undersåtar, en god köpman, gjort, vars namn med outplånlig skrift är inskrivet i livsens stora bok.

Men kejsaren förfärades.

— Hur är det möjligt, undrade han, att en köpman tjänat Gud bättre än jag? Men om så är, låt mig veta denne mans namn, på det att jag må underrätta mig om hans goda gärningar!

— Din bön skall uppfyllas. Mannen är känd under namnet den gode Gerhard och han bor i Köln. Med rätta kallas han god, ty hans hjärta är rent.

— Vad har han då gjort för att så berömmas?

— Vad har han då gjort för att så berömmas? och spörj honom därom!

— Kan jag icke skicka en av mina tjänare? Han kan ju lika väl för denne omtala, vilka de goda gärningar äro, som så funnit nåd inför Gud.

— Du misstager dig. Han är en blygsam man, som icke skryter över det han gjort, och även om du själv frågar honom, lär han endast med svårighet kunna förmås att tala.

När stämman yttrat dessa ord, tystnade den, och kejsaren var ensam kvar i klosterkyrkan, försjunken i sina tankar. Hans beslut var dock snart fattat, och redan nästa morgon begav han sig, endast åtföljd av några väpnare, på väg till Köln. När han kommit dit, mottogs han av ärkebiskopen och stadens borgare, men ärkebiskopen kunde ej undertrycka sin förvåning över att kejsaren kommit med ett så ringa följe och utan att på förhand underrätta någon.

— Anledningen, sade kejsaren, är ett viktigt ärende, om vilket jag vill rådgöra med eder och stadens borgare. Låt dem därför alla, fattiga och rika, tidigt i morgon bittida samlas på rådhuset, så att jag kan få överlägga med dem!

Dagen därpå, när domklockan ljöd, samlades också alla borgare på rådhuset, iförda sina präktigaste kläder och beslutna att efter bästa förmåga stå den älskade kejsaren bi.

Tankfull trädde denne in i salen samt gick vänligt hälsande genom de bugande leden upp till tronen, där han satte sig. Då han därifrån lät blicken överfara det församlade borgerskapet, fäste han sig särskilt vid en åldrig men kraftfull man, som av de övriga bemöttes med en påfallande aktning. Över en rik,

scharlakansröd rock bar han en mantel, kantad med sobel och hermelin samt sammanhållen av dyrbara spännen. Hår och skägg voro redan snövita av ålder, men ansiktet röjde en underbar godhet och klokhet. Då kejsaren en stund betraktat honom, frågade han ärkebiskopen:

— Säg mig, vem är denne gubbe, vars yttre röjer ett sådant förstånd och en sådan godhet?

— Ni har rätt, herre kejsare, svarade ärkebiskopen, och eder aning bedrager eder icke. Det är en man, om vilken ingen någonsin kunnat säga något ont. Vi kalla honom den gode Gerhard och han förtjä-

nar också detta namn, ty hans hjärta är rent som guld.

När kejsaren hört detta, vände han sig till de församlade.

— Jag har kommit hit, yttrade han, för att spörja eder till råds i en viktig fråga, på vilken mycket beror. Men innan jag vänder mig till eder alla, skulle jag först vilja rådgöra med en enda vis och god borgare, ty i hemliga ärenden är det icke alltid klokt att genast draga saken inför en stor församling.

Då alla instämde häri, vände sig kejsar Otto till Gerhard och sade sig först vilja överlägga med honom. Men den gamle borgaren blev högeligen förskräckt.

— Käre herre, stammade han, icke är jag så vis, att jag kan giva några råd i ett stort rikes angelägenheter. Jag ber eder därför utse en, som bättre förstår dylika ting.

Men kejsaren lyssnade ej till hans invändningar utan förde honom med sig till en kammare, vars dörr han låste. Därpå satte han sig i en karmstol och tvingade Gerhard, som mycket strävade emot, att taga plats i en annan.

— Det är för din skull, började han, som jag kommit hit.

Men Gerhard svarade:

— Nådig herre, ni behagar skämta. Jag är visst icke den mäktige man ni tyckes förmoda, utan blott

en stackars okunnig borgare, och skulle ni verkligen ha önskat höra min mening om någonting, hade ni ju kunnat kalla mig till eder.

— Men nu är det så, att jag är här, och jag ber dig därför svara på min fråga: vad är anledningen till att du fått namnet den *gode* Gerhard?

— Hos oss bruka borgarna ofta giva varandra ett binamn, och ett sådant har också jag fått. Men varför de kallat just mig den gode, det förstår jag icke, ty jag har ingenting gjort för att förtjäna detta namn. Det lilla jag uträttat är knappt värt att omtalas. De allmosor jag givit de fattiga, ha blott stått i förhållande till min rikedom. Att skänka bort grovt bröd och gamla, utnötta kläder är dock intet storverk, när man själv har fullt upp av allt vad man behöver. Och

har jag någon gång velat göra en verkligt god gärning, har det tyvärr stannat vid den goda avsikten.

— Du söker undvika min fråga. Men jag vet, att det icke är såsom du säger. Jag vet, att du till Guds ära uträttat något stort, och det är detta jag vill, att du skall berätta för mig.

Då Gerhard hörde dessa ord, bleknade han och föll på knä för kejsaren.

— Ack, herre kejsare, fordra icke detta! Tag vad jag äger, tag mitt liv, men tvinga mig icke att tala! Varje god gärning förbytes till synd, så snart vi berömma oss därav. Och ni vill, att jag skall rosa mig själv för handlingar, vilka endast varit min skyldighet.

Då kejsaren såg den gode Gerhards förtvivlan, kände han blygselns rodnad uppstiga på sina kinder. Väl visste han icke, vad denne anspråkslöse borgare uträttat, men dennes blygsamhet kom honom dock att inse, hur högmodig och uppblåst han själv varit. Detta gjorde honom blott ännu mera angelägen om att få höra Gerhards levnadshistoria, och av vördnad för kejsarens fasta vilja tvingades denne slutligen att tala.

— Min fader — så började han — var en rik köpman, och vid sin död lämnade han icke blott ett gott och aktat namn efter sig, utan också en betydande förmögenhet, som gott kunnat räcka till att bereda mig ett sorgfritt liv. Men jag var själv köpman: jag tyckte därför det var min skyldighet att förkovra mitt arv, och jag ansåg det vara en hederssak för mig att

kunna lämna min son ett större arv, än det jag mottagit från min fader. Åt min son, som redan då var en vuxen man, lämnade jag därför hela mitt fädernearv och behöll för egen räkning blott femtiotusen mark silver, vilka jag vidare ville förkovra. För denna summa utrustade jag ett ståtligt skepp, som jag fyllde med varor, vilka jag köpte i Köln och som jag visste voro begärliga i främmande land. Därpå seglade jag till Ryssland, där jag med stor vinst avyttrade hela min laddning och för vinsten köpte dyrbara pälsverk av sobel, mård och hermelin. Dessa åter sålde jag till höga pris i Damaskus och tillbytte mig där ett rikt urval av sidentyger och österlandets specerier. Med dem for jag slutligen hemåt, viss om att på detta sätt ha mångdubblat min förmögenhet.

Men på vägen uppstod en rasande storm, som alldeles kastade skeppet ur kosan. På tolv dagar sågo vi varken sol eller stjärnor, och varje ögonblick trodde vi, att vi skulle förgås. Men på den trettonde dagen lade sig ovädret, och då vi på avstånd varsnade en hamn, styrde vi dit.

Den stad, till vilken vi kommo, hette, som jag sedan fick höra, Castelgunt och tillhörde den otrogne sultanen av Marocko. I storlek övergick den Köln samt var på alla sidor omgiven av murar, vallgravar och torn. Tvenne breda handelsvägar ledde till staden, och här trängde sig karavaner om varandra, vilka förde köpmansvaror till och från staden, och jag hade så-

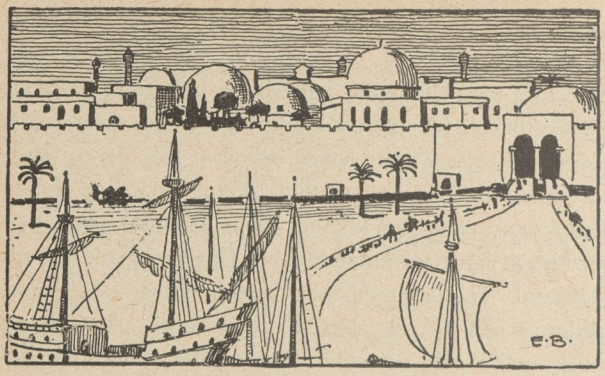

ledes gott hopp om en vinstgivande handel. Jag steg därför i land för att hos någon mäktig man söka skydd och rättighet att handla med min laddning. Knappt hade jag gått några steg, förrän jag mötte en man, vars yttre högeligen tilltalade mig. Han gick omgiven av en skara svenner och väpnare, och av den vördnad, med vilken alla hälsade honom, tycktes framgå, att han var en av stadens mest betydande män. Jag närmade mig honom därför vördnadsfullt och hälsade honom, men fann då, att han icke förstod mitt språk. Då jag ej heller förstod honom, frågade han på franska, om jag talade detta tungomål. Jag svarade ja och berättade, att jag var en tysk köpman, som kommit dit för att sälja och köpa varor.

— Den stad, till vilken du kommit, upplyste han då, tillhör sultanen av Marocko, och han har givit mig

den i län. Det är således jag, som här äger rätt att befalla. Visserligen äro de kristna icke våra vänner, men av ditt utseende att döma synes du vara en god man, och jag vill därför ej göra dig något ont utan ger dig rättighet att här fritt handla och vandla, såsom dig bäst synes. Jag vill till och med befria dig från den skatt, som jag eljest plägar lägga på alla köpmän, som komma hit.

Därpå vinkade han åt en av sina följeslagare, och denne förde mig till stadens bästa härbärge, där jag sedan bodde utan att behöva betala något i hyra. Varje dag träffade jag Stranmur — så hette min välgörare — och fäste mig allt mera vid honom, ty en mera välvillig och rättänkande herre hade jag sällan skådat. En dag bad han, att jag skulle visa honom de varor jag hade fört med mig, och då han sett dem, sade han:

— De dyrbarheter du äger, äro de yppersta, som någonsin blivit utbjudna till salu i denna stad. Jag tror därför, att ingen mer än jag kan betala det pris du äger rätt att fordra. Jag vill därför visa dig de skatter jag har, och måhända kunna vi båda göra ett byte. De varor jag äger gälla väl här i landet icke mycket, men hemma hos dig lär man nog betala dig så bra för dem, att du får igen dina varors mångdubbla värde.

— Gärna vill jag göra ett sådant byte, ty i en ärlig handel ligger intet ont.

— Gott, följ då med mig! Jag skall visa dig mina skatter, och du kan vara viss om, att jag på ärligt sätt förvärvat dem.

Det var med ganska stor nyfikenhet jag följde honom till hans skattkammare, ty jag väntade mig att få se guld, silver och ädelstenar. Min överraskning blev därför ganska stor, då dörren öppnades och jag inträdde i ett fängelse. I detta funnos blott tolv unga kristna riddare, alla fjättrade i tunga bojor och, som det syntes, djupt olyckliga. Innan jag hann yttra min förvåning över detta nya slag av skattkammare, förde Stranmur mig till ett nytt rum, där tolv vördnadsvärda åldringar med långa, vita

Även de voro smidda i järn.

skägg befunno sig. Även de voro smidda i järn, och deras öde syntes mig djupt beklagansvärt. Men icke heller med dem fick jag tillfälle att tala utan fördes till ett tredje rum. I detta såg jag femton kvinnor av växlande ålder, alla tydligen kristna samt av en mycket hög börd. Särskilt utmärkte sig en ung dam för sin skönhet och sina förnäma later. Väl buro de inga bojor, men jag märkte dock, att även de voro fångar.

Då vi åter kommit ut i det fria, frågade Stranmur mig, vad jag tyckte om hans skatter.

— Vilka? Jag har i din så kallade skattkammare blott sett en samling olyckliga människor.

— Rätt talat. De äro mina skatter, och det är dem jag vill, att du skall byta dig till.

— Du skämtar.

— Visst icke. Här i landet gälla dessa kristna fångar intet, men i ditt land stå de däremot oerhört högt i pris. De äro alla, som du säkerligen sett, av hög börd, och jag misstänker, att var och en med nöje skulle betala en hundratusen mark i lösepenning för sin frihet.

— Vilka äro de då?

— Du känner ju England? Det är deras hemland. Den unge prins Vilhelm av England for nämligen med dem till Norge för att där hämta sin brud, prinsessan Irene, men på hemvägen skildes deras skepp. Vad det blivit av konungasonens fartyg vet jag icke, men det skepp, där prinsessan och hennes följe be-

funno sig, uppfångade jag, och det är detta byte du nu sett. Prinsessan har du säkerligen redan känt igen på hennes hållning, och jag frågar dig nu: tror du ej, att hennes fader eller hennes brudgum skall i lösepenning för henne betala dig dina varors mångdubbla värde? Jag vill icke tvinga dig till denna handel, men tänk själv efter, om icke dessa fångar äro värda hela din last, och med mindre vill jag ej låta mig nöja.

Då jag hörde detta, bad jag om en dags betänketid och begav mig tillbaka till mitt härbärge för att överväga saken. Länge var jag tveksam. Såsom handel syntes mig detta byte ganska ovisst, ty jag visste ju ej, om dessa kristna riddare och fruar, då de en gång blivit fria, skulle vilja stå vid de löften de avgivit såsom fångna. Men å andra sidan syntes det mig dock vara en samvetsplikt att förskaffa mina trosbröder friheten. I min ovisshet bad jag då Gud, att han måtte säga mig, vad som var det rätta, och på natten uppenbarade sig en ängel för mig i drömmen.

— Vi tvekar du? sporde ängeln. Erinrar du dig icke Frälsarens ord: »Allt det I gören en den minsta av mina bröder, det gören I ock mig?» Hur kan du då vara i ovisshet om, vad du bör göra? Befriar du dem av vinstbegär, så får du dina penningar tillbaka; gör du det för världslig berömmelses skull, så skall denna utan tvivel komma dig till del, men gör

du det för Guds skull, så har du förvisso förtjänat det eviga livets krona.

När jag sedan vaknade, var mitt beslut fattat, och jag begav mig skyndsamt till Stranmur, som frågade mig, om jag nu bestämt mig.

— Det har jag. Men innan jag säger dig mitt beslut i denna sak, skulle jag först önska få samtala en stund med de fångna, ty jag vill dock veta, om de själva önska bliva friköpta av mig.

Sedan han härtill givit sitt tillstånd, begav jag mig till fängelset. Fångarna, som anade anledningen till mitt besök, blevo nästan utom sig av glädje och föllo till mina fötter

under tårar och böner om hjälp. Men jag redogjorde för den handel, som Stranmur föreslagit mig, och fortsatte:

— Jag är blott en ringa köpman, och jag vet icke rätt, om ni vill komma i tacksamhetsskuld till en dylik. Jag får därför fråga eder, om ni antar mitt anbud samt sedermera vill ersätta mig de utgifter jag haft för att köpa eder fria?

Ånyo föllo de till mina fötter, anropade mig om barmhärtighet och lovade att trefalt vedergälla mig för allt. Men jag blygdes över att se så ädla herrar ligga på knä för en ringa köpman.

— Icke passar sig detta, sade jag, varken för eder eller mig. Nu har jag hört eder önskan, och innan dagen är till ända, skall ni därför vara fria.

Då jag yttrat dessa ord, vände jag tillbaka till Stranmur.

— Jag är beredd, sade jag, att ingå på det byte du föreslagit mig, men dock vill jag först uppställa vissa villkor.

— Och dessa äro?

— Det första gäller fångarna själva. Jag förmodar nämligen, att de ej voro alldeles utblottade, då du gjorde dem till fångar.

— Visst icke. Men all deras egendom finnes i behåll hos mig, och det saknas ej för ett kopparöres värde.

— Gott! Då fordrar jag för det första, att de före

avresan återfå alla sina ägodelar, och vidare måste jag för mig själv begära en sak. Efter detta byte är jag en fattig man, som icke äger mera än mitt skepp och mina kläder. Jag har således inga penningar att köpa de förnödenheter, som behövas för resan och jag måste därför fordra, att du utrustar mitt och fångarnas fartyg med mat och dryck samt allt, som behöves för vår färd.

— Jag ser, att du är en försiktig herre, och jag tycker ej sämre om dig för det, ty besinningsfull klokhet är köpmannens främsta dygd. Vad du begär, skall du få, och därmed kunna vi anse vår handel avslutad.

Såsom en redlig man höll han också sitt löfte. De båda skeppen utrustades på det rikligaste, och då vi morgonen före avresan församlat oss till en gemensam gudstjänst och en sista måltid i fångenskapens land, infann han sig för att taga avsked av de befriade. För var och en hade han ett vänligt ord och ett handslag; men mig gav han till minne ett dyrbart smycke samt yttrade:

— Min käre Gerhard! Det är med verklig saknad jag skiljes från dig. Måtte nu din gud bevara dig på din färd! Jag skall bedja till mina gudar, att de skydda dig från all fara, och det skola de nog göra, ty en redlig man är alltid gudarna kär. Genom dig har jag lärt mig sätta värde på de kristna, som hittills varit mina fiender, och för din skull vill jag hädanefter alltid taga mig an de kristna, som drivas till min

stad. Skulle någon muselman, som förirrat sig till ditt land, råka i din väg, så är jag viss om, att du av kärlek till mig står honom bi efter bästa förmåga.

Med dessa ord skildes vi från varandra. Seglen hissades, och förda av en gynnsam vind lämnade vi den kust, där mina nya vänner lidit så mycket. Tolv dagar och tolv nätter voro vi på havet, men efter denna tid började vi skymta land och funno, att vi uppnått segelleden mellan Holland och England. Vid närmaste strand lät jag då kasta ankar samt bad alla stiga i land och höra, vad jag hade att säga.

— Vi ha nu, yttrade jag, kommit så långt, att våra vägar böra skiljas. Säg mig därför, goda herrar, vilka av eder som kommit från England och vilka som följt prinsessan från Norge!

— Endast den unga prinsessan själv och tvenne av hennes damer äro från Norge. Alla övriga ha vi vårt hem i England.

— Far då hem igen till edert land och glöm icke, vad ni lovat mig! Den unga prinsessan och hennes båda damer skola däremot fara med mig till Köln. När hennes brudgum, om han ännu är i livet, eller hennes fader vill hämta henne, skall jag överlämna henne åt dem, och jag hoppas, att de icke skola få anledning att beklaga sig över det behandlingssätt jag låtit henne röna.

— Icke begära vi detta av eder, svarade då en av engelsmännen. Utan eder hjälp skulle vi ännu försmäkta i fångenskap, och ingen människa har för oss

gjort så mycket som ni. Ej kunna vi därför fordra att bliva fria utan all lösepenning, och vi äro därför beredda att stanna kvar hos eder, till dess denna blivit erlagd. Er bästa pant är dock våra egna personer, och ehuru jag är viss om, att ingen av oss skall vägra betala sin skuld, vill jag dock för eder egen skull råda eder att ej i onödan göra eder av med den säkerhet ni har att få edra penningar tillbaka.

Men i mitt hjärta tänkte jag, att jag ej ville hava någon annan pant än Guds godhet och rättvisa.

— Ett ord är också en pant, svarade jag, och denna är mig tillräcklig. Ni har alltför länge varit fångar för att icke med otålighet längta efter friheten. År ha gått, sedan ni råkade edra vänner och fränder, och jag vill icke taga på mitt samvete att längre fördröja den stund, då ni åter får träffa dem. Jag vet själv, vad det vill säga att längta efter dem, som äro en kära, och orätt skulle jag handla, om jag av snikenhet längre höll dem och eder i oro och sorg. Dessutom har jag ju själv fördel av eder frihet. Själva kunna ni alltid bäst anskaffa den nödiga lösepenningen, och jag är viss om, att den skall vara redo, när jag sänder efter den. Glöm blott icke att underrätta den unge prinsen, att hans brud befinner sig hos mig i Köln!

Ännu en gång tackade de mig samt sökte förändra mitt beslut, men när jag stod fast vid detta,

skildes vi åt, och de seglade till England, medan jag styrde mot Köln. När jag kommit på något avstånd från staden, skickade jag ett bud i förväg till mina vänner och min hustru med underrättelse, att jag nu kommit hem efter en lycklig resa, medförande stora skatter. Då jag sedermera lade till vid hamnbryggan, voro redan min hustru, min son, mina vänner och en stor del av stadens borgare emot mig för att hälsa mig välkommen. Men när de kommo ombord och där icke funno några spår av varor, började de viska med varandra, och jag märkte, att de ansågo, att det ej stod alldeles rätt till med mitt huvud.

Emellertid fattade jag den unga konungadottern vid handen och förde henne fram till min hustru.

— Jag ser, sade jag, att du letar efter den skatt jag sagt mig medföra till Köln. Här är den, och säg nu själv, om jag ej talat sant!

Men min hustru trodde, att jag ville gyckla med henne, och först efter en lång stund lyckades jag övertyga henne om, att jag menade allvar. Fastän jag berättade henne hela förloppet, kallade hon mig dock en gammal narr och menade, att jag till ingen nytta givit ut mina penningar. Men min son sade:

— Käre fader! Ni har handlat rätt, och i edert ställe skulle jag gjort som ni. Även om ni icke skulle få edra penningar tillbaka, så vad betyder väl det? Vi äro nog rika för att kunna slå oss fram, och för denna handling skall icke Guds godhet övergiva oss.

Därpå vände han sig till den stackars prinsessan samt bjöd henne i hjärtliga ord vara välkommen. Då min hustru såg detta, mildrades också hennes sinne, och även hon började visa sig vänlig mot min olyckliga skyddsling. Vad de övriga beträffar, var det somliga, som berömde mitt handlingssätt, andra, som klandrade det. Men jag lät både pris och klander gå mig förbi och var innerligt glad över den unga flicka, som Guds godhet sänt till mitt hus. Så mycket jag kunde, sörjde jag för att ingenting skulle fattas henne. De bästa rummen i mitt hus anvisade jag åt henne och hennes tärnor, och jag gav dem de bästa kläder jag kunde anskaffa. Och ej gjorde jag det för intet, ty i hennes vänlighet hade jag en rik belöning. Försynen hade hittills nekat mig en dotter, men nu hade jag funnit en, som snart blev mig lika kär som om hon varit mitt eget barn.

En dag bad hon mig skaffa siden och guldtråd. Det gjorde jag gärna, och nu började hon och hennes tärnor sy det ena smakfulla och vackra arbetet efter det andra. Väl hade jag sålt dylika arbeten förut, men aldrig så väl gjorda, och jag erhöll därför nu vida bättre betalning än förut för dem. I själva verket hade jag således inga utgifter för henne, ty med sitt arbete betalade hon mer än rikligt för sig, och dessutom var hon husets goda tomte, som alltid förstod att muntra upp mig, då något gått mig emot eller jag haft några förtretligheter. För varje dag, som

Jag förde kungadottern fram till min hustru.

gick, blev hon mig därför allt mera omistlig, och medan jag förut hoppats, att hennes brudgum eller hennes fader skulle komma och hämta henne, emotsåg jag nu nästan med bävan denna stund.

Men ett halvt år förgick, utan att någon lät höra av sig, och detta bestyrkte den farhåga jag förut hyst, att den unge prinsen omkommit i den storm, som skilt de älskande åt. Men då ej heller konungen av Norge skickat något bud eller något brev till mig, trodde jag, att också han avlidit. Denna ovisshet gjorde mig ganska mycket bekymmer, och detta ökades än mera, då jag såg den stackars prinsessans hemliga sorg. Då hon talade med mig, visade hon väl alltid ett glättigt anlete, men då jag oförvarandes överraskade henne, märkte jag ofta, att hon hade gråtit.

— Hur skall detta sluta? sade jag därför till mig själv. Väl har jag befriat henne från fångenskapen,

men lycklig, såsom hon förtjänar, har jag dock ej kunnat göra henne. Och vad skall det väl bliva av henne efter min död? Hennes brudgum och hennes fader äro säkerligen döda, och hela min förmögenhet räcker icke till att skaffa henne en make, som anstår hennes stånd. Bäst vore, om hon kunde besluta sig att glömma denna börd och bliva en köpmans hustru. Då vore hon åtminstone tryggad mot nöd och fattigdom.

Men å andra sidan tänkte jag på den kärlek, med vilken hon bevarade minnet av sin döde brudgum, och jag visste därför icke, vad jag skulle göra. En dag tog jag till slut dock mod till mig och sade till henne:

— Tyvärr ser det icke ut, som om någon av edra anhöriga skulle befinna sig i livet. För min egen skull sörjer jag ej därför, ty varje stund, ni dröjer kvar i mitt hus, är mig dyrbar. Ej heller är det någon fara för eder, så länge jag lever, ty av det lilla jag har, delar jag gärna med mig. Men sedan? Av alla de utvägar, som stå oss öppna, vet jag blott en, som jag till edert bästa vågar anbefalla: bliv min sonhustru! Ni måste då visserligen avsäga eder den höga ställning, till vilken eder börd berättigar eder, men lyckan bor inte alltid på höjderna, och i en blygsam levnadsställning kan ni kanske bliva lyckligare än på en tron. Min son känner ni, och ni känner också den hängivenhet han hyser för eder. Och såsom fader kan jag tillägga: en mera högättad make kan ni väl få, men knappt en bättre och eder mera tillgiven. På

edert beslut vill jag ej inverka, och valet står eder fritt, men jag har ansett det vara min plikt att säga eder, vad jag nu sagt.

— Käre fader! Det råd ni ger mig, vill jag gärna följa, ty mer än min köttslige fader har ni rätt att befalla över mig. Men också om ej så vore, skulle jag dock lyda eder, ty av alla de unga män jag sett här i Köln, synes mig ingen mer värd att älskas än eder son. Skulle jag gifta mig med någon annan än den jag en gång givit min tro, är det ingen jag så gärna skulle välja. Men en sak måste jag dock bedja eder om: låt ett år förgå, innan jag blir eder sonhustru! Måhända skall inom denna tid min brudgum komma, och så vida han lever, låter han helt visst icke längre vänta på sig. Skulle han inom denna tid ej låta höra av sig, är detta ett tecken på, att han är död, och jag skall då icke sätta mig emot min välgörares vilja.

Jag tackade henne för det kloka och goda svar hon givit och beviljade henne gärna det uppskov hon önskat. Dock gjorde det mig ont att se, hur vid minnet av den engelske konungasonen en stor, klar tår banade sig väg utför hennes kinder. Jag förstod, att om hon än av välvilja för mig räckte sin hand åt min son, så var hennes hjärta dock fästat vid den unge prinsen. Då jag emellertid var övertygad om, att prinsen redan var död, ansåg jag det dock viktigast för hennes eget bästa att taga fasta på hennes löfte,

så mycket mera som jag länge märkt, att min son älskade henne varmt och innerligt, ehuru han av hänsynsfullhet icke vågat röja detta varken för henne eller mig. Och jag trodde mig känna tillräckligt av världen för att veta, att en god kvinna alltid efter äktenskapet lär sig älska sin man, som hon förut kanske endast aktat.

Emellertid gick åter ett år utan att någon konungason lät höra av sig. Jag vände mig därför ånyo till prinsessan.

— Ni vet, vad jag nu har att säga. Det överenskomna året har gått, och jag står åter här för att få ett avgörande svar på min fråga.

— Mitt svar kan blott bliva ett. Vill ni taga en stackars, av alla övergiven och glömd flicka till eder sonhustru, har jag blott att foga mig efter eder vilja och tacka för all den godhet ni visat mig.

Ni kan förstå, hur glad jag blev, då jag hörde detta svar. Min son var mig kärast av allt på jorden, och jag visste nu, att jag gjort honom till den lyckligaste bland de lyckliga. Näst honom stod den norska prinsessan mig närmast, och jag skulle nu för alltid få behålla henne hos mig, såsom mitt eget barn.

Såsom alltid, då mitt hjärta var överfullt, begav jag mig till Kölns gamle, vördade ärkebiskop för att rådföra mig med honom och bedja om hans hjälp. Med vanlig välvilja önskade han mig lycka och lovade att slå min son till riddare samt giva honom adlig vapen-

sköld för att därmed göra honom mera likställd med den brud jag valt åt honom. Jag tackade honom för denna godhet och bad än ytterligare, att han själv täcktes närvara vid bröllopet, som jag tänkte fira vid pingsttiden. Även detta lovade han.

Vi fingo nu brått att göra allt i ordning till den utsatta dagen. Alla slottsherrar i trakten av Köln bjöd jag till gäster, ty det syntes mig, att en konungadotter dock borde ha förnäma bröllopsgäster, fastän brudgummen endast var en ringa borgares son. Och av godhet mot mig och min son lovade de alla att komma. Likaså inbjöd jag Kölns alla borgare och deras fruar, och även de lovade att komma. På gården utanför mitt hus lät jag uppföra en rännarbana för de spel, med vilka min sons riddarslag skulle firas. Han hade alltid varit mig en god son, och jag ville därför, att det skulle gå ståtligt till på hans hedersdag. Slutligen köpte jag de bästa kläder jag kunde anskaffa åt honom och hans brud, och jag tog ett kanske djupare tag i pungen än jag bort göra, men Gud hade välsignat mitt arbete, och varför skulle väl jag, gamle man, lägga något på kistbotten för mig själv?

Jag hade bestämt, att bröllopsfesten skulle vara under flera dagar, men först den sista skulle de båda unga vigas vid varandra.

Till slut randades den första dagen, och gästerna började komma. Den ena ståtliga skaran efter den andra red in genom stadsporten och till mitt hus, och

överallt hörde jag blott goda ord yttras om min son, ord, som gladde fadershjärtat. Då bruden sedermera visade sig, hörde jag ett sorl av beundran från hela bröllopsskaran, och jag kände mig i detta ögonblick lyckligare, än ord kunna utsäga.

Dagen därpå var det pingstdagen, och vi gingo då alla i mässan. Men när denna var slutad, kallade ärkebiskopen min son och elva andra unga män fram för sig samt slog dem alla till riddare, välsignade deras svärd samt omgjordade dem med dessa. Därpå leddes deras hästar fram till dem, och när de nu som riddare svingade sig upp i sadeln, smattrade trumpeterna och fladdrade

fanorna. Därpå började de en tornej, medan ärkebiskopen, vi borgare och fruarna sutto såsom åskådare på läktaren. Och ehuru jag som simpel borgare just icke så mycket förstod mig på dessa ridderliga konster, tyckte jag mig dock märka, att min son icke var den sämste i dessa idrotter.

Sedan riddarspelet var slut, började bröllopsmåltiden. Jag anvisade alla plats och tillhöll tjänarna att se efter, att ingenting felades gästerna. Solen syntes mig aldrig ha strålat så klart, över hela den ljusa tavlan vilade en så glad och fridfull pingststämning, att jag tyckte mig aldrig ha upplevat en sådan dag. Då jag vandrade kring bland gästerna, såg jag överallt blott muntra och belåtna anleten. Endast längst nere vid bordet varsnade jag en man, som icke föreföll att taga del i den allmänna festglädjen. Det var en främling, som tycktes vara kommen långväga ifrån, och hans yttre angav den djupaste fattigdom. Närmast kroppen bar han en smutsig skjorta, och över denna var kastad en mörkbrun, trasig mantel. Hans skägg var tovigt och ovårdat, och hans ansikte var brynt av solen. Dock var det något i hans väsen, som angav, att han icke alltid burit stavkarlens dräkt, och trots förfallet såg man dock, att han var en ståtlig, till och med vacker ung man. Särskilt fäste jag mig vid hans ögon, som med ett uttryck av sorg, ja nästan förtvivlan följde brudens alla rörelser.

Då jag såg denna dystra gestalt, kände jag liksom

ett oförklarligt samvetsagg — kanske därför att jag var så lycklig, medan så många av mina medmänniskor trycktes av sorg och nöd. Jag närmade mig därför honom för att taga reda på anledningen till hans lidande samt om möjligt hjälpa honom, ty på en dag som denna hade jag ett starkare behov än eljest att se alla människor lyckliga och nöjda.

— Guds frid vare med dig, käre pilgrim! Varför sitter du ensam och så sorgsen, medan vi andra äro glada?

— Tack för de vänliga orden! Men på mig går ingen nöd.

— Edra ord bedraga ej mina gamla ögon. Har ni ätit?

— Mer än jag behöver.

— Ni söker undvika mina frågor, men kanske har ni något att säga mig, som ni ej vill komma fram med här bland alla dessa människor? Låt oss därför draga oss undan till mitt enskilda rum; där kan ni vara mera oförbehållsam.

Men han ville icke, och först då jag nödgade honom, följde han med mig. Då vi blivit allena, bad jag honom säga mig, vem han var.

— Jag är, som ni ser, en fattig man. Och vill ni veta mera, kan jag säga eder, att för mig finnes ingen glädje mer på jorden. Nöd är min huvudkudde, och sorg är mitt bröd. Låt detta svar vara eder nog och fråga icke mera!

— Förlåt mig, om jag berör någon smärtsam punkt i edert liv. Det sker ej av fåfäng nyfikenhet eller av något ogrannlaga begär att blanda mig i edra angelägenheter. Men jag ville så gärna hjälpa eder.

— Den mödan är fåfäng. Mig kan ingen mänsklig makt mera hjälpa.

— Jag skall då icke längre besvära eder. Men säg mig dock en sak, innan vi skiljas! Jag såg, att ni med påfallande uppmärksamhet betraktade min sons brud, och det föreföll mig, som om åsynen av henne bidrog att öka eder förtvivlan. Säg mig: känner ni henne förut?

— Hända vad som hända vill, men när ni gjort mig denna fråga, kan jag icke längre tiga. Ni skall då få veta, vem jag är. Mitt namn är Vilhelm, jag är Englands kronprins, och den kvinna, som i dag blir en annans maka, var en gång min brud. Nu vet ni detta, och då förstår ni också, att jag icke kan bliva olyckligare än jag är.

När jag hörde dessa ord, tyckte jag, att solen svart-

nade för mina ögon, men jag fattade mig snart och bad honom att berätta sina öden.

— Om min bröllopsfärd, sade han, har ni helt visst redan hört talas. Ni vet då, att stormen skilde mitt och Irenes skepp åt. Det fartyg, på vilket jag befann mig, led skeppsbrott, alla mina följeslagare drunknade, och ensam kastades jag upp på stranden. Efter min krona och mitt liv frågade jag föga, men min brud var mig desto kärare, och därför har jag nu i nära fyra år dragit från land till land för att spörja efter henne — alltid förgäves. Och då jag i dag slutligen återser henne, finner jag henne såsom en annans brud.

Nu först har min olycka blivit fullkomlig. Förut kunde jag åtminstone hoppas. I dag inser jag, att jag för alltid förlorat henne. Det återstår för mig blott att dö, och jag drager nu mina färde för att ej mer korsa hennes väg. Låt henne blott icke veta, vem tiggaren vid hennes bröllopsbord varit! Måhända skulle detta vålla henne sorg, och minst av allt vill jag kasta någon skugga över hennes liv. Farväl och förlåt, om en olycklig för ett ögonblick stört bröllopsglädjen vid edert bord!

— Förtvivla icke, unge man! Tror ni, att Gud genom så många faror bevarat eder frisk och sund, om han därmed ej haft någon avsikt? Helt visst har han låtit allt detta ske blott för att visa oss sina underbara vägar. Var därför vid gott mod, ty han, som äger makt att pröva människan, har också makt att

vända all sorg till glädje. Stanna kvar här och vänta på mig! Inom några ögonblick skall jag vara tillbaka.

Jag kände, att jag behövde frisk luft och tid att samla mina tankar. Men ehuru frestelsen var stor, var mitt beslut dock snart fattat. Jag kallade på några av mina tjänare, lät dem göra i ordning ett bad och förde därpå dit främlingen. Sedan lät jag raka honom och iförde honom de bästa kläder min son hade. När detta var gjort, bad jag honom vänta en stund i mitt enskilda rum och begav mig därefter ut i salen till ärkebiskopen, för vilken jag omtalade allt. Sedan han hört min berättelse, bad jag honom om ett gott råd. Mer än eljest gällde det nu att handla icke blott klokt utan även rättrådigt.

— Mitt råd, sade han, tjänar till intet, ty jag ser på dig, att du redan fattat ditt beslut. Det gläder mig, ty för en ärlig man finnes här blott en väg att vandra, även om denna är strödd med törnen.

— Så är det, ädle herre, men det är en tung plikt för en fader. Hjälp mig därför att förmå min son att utan knot avstå sin brud åt främlingen, som har större rätt till henne än han! Ni vet, hur högt jag älskar min son, och dessa ord skola måhända krossa hans hjärta. Ni får därför icke vredgas på mig, om jag icke mäktar utan hjälp fullborda detta offer, som Herren begärt av mig. Stå mig därför bi och tala ni till honom, då svagheten blir mig själv övermäktig!

— Det skall jag göra. För hit din son, så skall jag säga, vad Guds vilja fordrar av honom!

Det var med tunga steg jag närmade mig brudgummens stol, och ehuru jag visste mig handla rätt, kände jag mig dock i detta ögonblick såsom en stor missdådare. Det var dock en människas lycka, och min egen sons, som jag gick att förstöra. Sakta lade jag min hand på hans axel och bad honom följa mig ut. Utan att ana något steg han upp och gick med mig. Då vi blivit allena med ärkebiskopen, berättade jag allt.

— Min son, slutade jag, vi stå nu vid vägskälet, och det gäller, om vi skola handla rätt eller orätt. Men såsom en redlig man handlar du, om du återger konungasonen hans brud. Av Gud är hon honom given, och tydligare än i dag har Gud icke kunnat uppenbara oss sin vilja.

Och ärkebiskopen tillade:

— Unge man, det är ett hårt offer din fader fordrar av dig, men lyd en gubbes råd: handla så, att icke den förorättade en gång på den yttersta dagen ställer dig till räkenskap därför, att du rövat hans maka från honom!

— Fordrar då Gud, att jag skall kasta bort min levnads lycka? Är Han då så sträng i sina krav?

— Så sträng är Han. Han fordrar allt eller intet. Men det är blott vi, som i vår kortsynthet kalla detta stränghet. Räknar du då ett rent hjärtas vittnesbörd för intet, och tror du ej, att denna lycka vida över-

går den att med orätt njuta en fördel, som med rätta tillkommer en annan?

— Ske då Guds vilja! Glädjens bägare, som jag i dag fört till mina läppar, skall jag räcka en annan, och själv vill jag tömma sorgens kalk. Må då denne främling, eftersom Gud så kräver, återtaga sin brud och röva min lycka, ty jag vill icke, att min fader skall blygas över sin son!

När jag hörde dessa ord och såg hans tysta sorg, kände jag väl ett styng i hjärtat, men på samma gång gladde mig dock hans styrka i att övervinna sig själv.

Därpå gick jag med ärkebiskopen och min son till det rum, där främlingen väntade mig. I sin nya dräkt

och sedan spåren av hans fattigdom avlägsnats, syntes denne nu helt annorlunda. Han var en reslig och vacker man, och endast ett sorgbundet drag kring munnen erinrade om hans forna lidanden. Hans hållning och hans rörelser voro en konungs, och jag förstod nu, hur han kunnat ingiva sin trolovade en sådan kärlek. Med några ord bad jag honom följa ärkebiskopen ut i salen, och själv gick jag ut före dem samt ställde mig vid brudens sida.

Så snart de trätt ut bland gästerna, såg jag Irene rycka till, som om hon känt igen den främmande ädlingen. Prins Vilhelm trodde hon tydligen vara död, och minst av allt väntade hon att denna dag råka honom i mitt hus. Åren och fattigdomen hade väl ock förändrat hans drag, men dock icke mera, än att hon ej rätt visste, vad hon skulle tro om denna egendomliga uppenbarelse. Hon vände sig därför häftigt till mig.

— Käre fader! utbrast hon. Säg mig, vem är den främmande riddaren, som står vid ärkebiskopens sida?

— Min dotter! svarade jag. Icke är han en främling. Hans namn är Vilhelm, han är den engelske konungens son och din egen brudgum.

— Detta är ett grymt skämt, och något dylikt har jag icke förtjänat.

— Mitt barn, jag skämtar ej, och jag tar Gud till vittne på, att jag talat sanning.

Prins Vilhelm kom nu fram.

— Om jag själv är så förändrad, sade han, att du icke mera känner igen mig, så bör du dock känna igen denna ring, som du en gång gav mig såsom underpanten på din trohet. Trots all nöd och fattigdom bär jag den ännu på mitt finger, och jag ser, att även du bevarat den jag gav dig. Tvekar du ännu att kännas vid mig?

Men när hon hörde hans stämma och såg ringen, sjönk hon till hans bröst.

— O, du min älskade! utbrast hon. Välkommen och tusende gånger välkommen!

Klara tårar strömmade ned över hennes kinder, och hon fann icke ord för att uttrycka sin glädje. Aldrig har jag sett ett mera gripande återseende, och jag insåg nu, hur orätt jag skulle ha handlat, om jag sökt hindra dessa unga människors lycka. Jag tackade därför Gud, som lett mig in på den rätta vägen, och jag insåg klarare än fordom, att denna väg är den enda, som leder till den verkliga lyckan i livet. Också min stackars son måste ha erfarit något av denna känsla, ty i den blick, med vilken han följde sin lyckligare medtävlare, låg ej en skugga av bitterhet eller avund.

Så förflöt denna händelserika dag. Morgonen därpå gingo vi åter alla i mässan, och ärkebiskopen vigde nu bruden vid den rätte brudgummen i närvaro av alla de höga gäster, som kommit för att fira min sons bröllop. När detta skett, var den stora festen

till ända, och jag var glad däröver, ty jag måste bekänna, att det som hänt betagit mig smaken för lustbarheter. Gästerna drogo så småningom sina färde, och snart voro vi ensamma med de nygifta.

En dag tog den unge prinsen mig avsides och sade:

— Käre fader! Du har gjort mig mera gott än någon annan människa, och jag vet icke, hur jag någonsin skall kunna vedergälla dig. Och ändock nödgas jag nu besvära dig om ett gott råd i en sak, på vilken hela min framtid hänger. Kort efter min resa till Norge dog min fader, och jag blev då, ehuru frånvarande, utropad till konung. Men då jag icke lät höra av

mig, trodde de flesta, att jag var död, och det uppstod stor oreda i hela landet. Den ene efter den andre av stormännen sökte rycka till sig kronan, överallt råder uppror och förvirring, och om jag nu skulle vända tillbaka, är det ganska tvivelaktigt, att mina forna undersåtar vilja erkänna mig såsom konung. Någon härsmakt att sätta min vilja igenom äger jag icke, ty, såsom du själv vet, rår jag icke ens om de kläder jag har på kroppen, utan för dem, som för allt annat, har jag din godhet att tacka. Vad råder du mig att göra?

Jag svarade:

— Käre herre! I varje fall går det icke an att hänga huvudet och göra ingenting. Det, ni nu berättat, låter visserligen ej hugnesamt, men kanske har ryktet överdrivit, och det lönar alltid mödan att på närmare håll undersöka saken. Jag vill därför föreslå eder att låta mig utrusta ett skepp, och med detta skola vi alla, ni, eder gemål, min son och jag, begiva oss till England. Säkerligen har ni där ännu många riddare, som äro eder så tillgivna, att det icke skall bliva svårt att värva en här, och sedan kommer det an på eder egen

tapperhet och klokhet att återförvärva edert fädernerike.

Detta råd behagade konungen väl, och jag skyndade mig att göra skeppet i ordning. Därpå åhörde jag mässan, anbefallde mitt liv i Guds hand och tog avsked av min hustru, varefter vi stego ombord.

Efter en kort och lycklig färd löpte fartyget in i den flod, vid vilken London är beläget. Men av flera skäl vågade jag mig icke ända fram till huvudstaden utan lät skeppet kasta ankar ett stycke därifrån och begav mig ensam dit för att göra mig underrättad om förhållandena. Vid mina föregående besök i London hade jag plägat bo i ett härbärge, vilket låg vid stadens stora torg, och dit begav jag mig även nu. Värden kände också genast igen mig och gav mig och mina tjänare ett gott rum. Men utanför på torget hade det samlat sig en stor massa människor. Jag frågade värden om anledningen härtill, och han svarade:

— Ni är främling och känner således ej alla de olyckor, av vilka detta arma land på den sista tiden varit hemsökt. Vår unge konung Vilhelm är tyvärr död, och i nära fyra års tid ha vi varit utan all styrelse. Den ene greven har rest sig upp mot den andre, och varje by har genljudit av vapenslammer. Men nu ha vi ledsnat på denna rättslöshet, och landets store ha därför församlat sig här för att endräkteligen utse

en ny konung. Tyvärr ha de icke kunnat enas och i följd därav valt ett råd av tjugofyra riddare, som de givit i uppdrag att välja konung. Dessa ha nu samlats i palatset och få icke skiljas, förrän de blivit eniga. Folket, som du ser här utanför, står blott och väntar på deras utslag.

När jag hörde detta, fann jag, att goda råd voro dyra och att jag måste handla snabbt, om jag över huvud taget ville handla. Jag tog därför hastigt på mig mina dyrbaraste kläder, och därpå begav jag mig genast till palatset, där rådsförsamlingen hölls.

Tack vare min rika dräkt gjorde portvakten inga svårigheter att släppa in mig, och även de tjugofyra riddarna hälsade mig vördnadsfullt. Till min överraskning kände jag igen dem alla. De voro nämligen desamma, som jag några år förut räddat ur fångenskapen hos de otrogna. Men jag låtsade om intet utan besvarade blott deras hälsning. Dock märkte jag, att de sins emellan växlade blickar och tycktes erinra sig min person, ehuru ingen av dem var fullt säker på sin misstanke. Innan de gjort mig någon fråga, sade jag:

— Ädle herrar! Jag har hört, att ni församlats här till ett för hela landet viktigt rådslag. Kanske kan jag vara till någon nytta, ty ehuru jag är en ringa man, har Gud dock ofta värdigats upplysa mig om det rätta. Säg mig därför: vad överlägger ni om?

En av dem, som var talman för de övriga, berättade

På torget hade samlat sig en stor massa människor.

då för mig allt det, som jag redan kände genom värdens redogörelse. Men vad som särskilt gladde mig att höra, var den hängivenhet, med vilken han ännu erinrade sig konung Vilhelm, vilken han trodde vara död. Detta bådade gott för mitt ärende, och jag tog därför till orda:

— Det är således en god och rättvis konung, som ni söka. När så är, kan jag anbefalla en åt eder, vars goda egenskaper prisas i alla land. Tager ni honom till konung, skola både landet och ni själva få gott därav.

— Kan du hålla det du lovar, så är det i sanning himlen, som skickat dig i vår väg. Men på en okänd mans ord ha vi något svårt att lita, och säg oss därför först, vem du är.

— Jag är blott en köpman, mitt namn är Gerhard, och staden Köln är min hemort.

När de hörde detta, rusade alla emot mig, omfamnade och kysste mig samt ropade om varandra:

— Ja, det är verkligen Gerhard, vår fader, vår välgörare; det är Gud själv, som skickat dig i vår väg. Du och ingen annan skall bliva vår konung, ty ingen kan vara mera värdig en krona än du.

Jag försökte fåfängt att tala förnuft med dem och ville berätta, varför jag kommit till England. Men av idel glädje lät man mig icke komma till tals. Till slut lyckades jag göra mig hörd:

— Ädle herrar! Tyvärr är jag icke en vältalande man, och jag kan därför icke så, som sig bör, tacka

eder för den stora välvilja ni velat bevisa mig. Men icke är jag av det virke, av vilket man yxar till en konung. Jag är en ringa köpman; såsom sådan har jag levat, och såsom sådan vill jag dö. Illa skulle det passa det stolta England att få en sådan herre. Men däremot vet jag en, som bättre anstår eder. Ädlare riddare finnes icke i hela kristenheten, och det är honom ni bör välja.

Men åter avbröto de mig och försäkrade, att om de än hade tio kungakronor att giva bort, så skulle de dock skänka dem alla åt mig. Jag sade då:

— Ni vill alltså giva mig en krona! Gott! Jag tager då emot den men endast för att förfoga över den på det sätt, som jag anser lämpligast. Den, som Gud förlänat kronan, är eder konung Vilhelm, och till honom går jag nu att överlämna den.

— Ack, tala icke om honom! Den stackars konung Vilhelm är redan längesedan död.

— Ni misstager eder. Han lever och är frisk och sund. Endast för några timmar sedan lämnade jag honom och hans unga drottning.

Till en början ville ingen tro mig, men när de förstodo, att jag talade sanning, trängdes alla kring mig för att få närmare underrättelser om den så saknade och efterlängtade konungen. När de fått höra, att han befann sig ombord på mitt skepp, endast ett kort stycke därifrån, läto de alla sadla sina hästar för att rida honom till mötes. Från rådssalen spred sig den glada

nyheten till folket, som församlat sig på torget, och till alla de riddare, som för konungavalets skull kommit till staden. Snart hade jag därför en skara av mer än tvåtusen man, som följde mig till skeppet.

Redan förut hade jag skickat ett bud till konungen med underrättelse om sakernas tillstånd, och han var således förberedd på den lyckliga vändningen. Om det följande har jag ej mycket att berätta. Under jubel fördes han av folket till London, och redan samma dag blev han högtidligen krönt till konung. Men de grevar, som under hans bortovaro höjt upprorsfanan, blevo kastade i fängelse eller dömda till landsförvisning.

Dagen därpå gav konung Vilhelm en stor fest, vars make jag aldrig skådat, och under denna fest visade man både mig och min son stor ära. Konungen nödgade oss att sitta vid sin och drottningens sida, och såsom förut gav han mig även nu fadersnamnet. Mitt under festen äskade han ljud och vände sig till den lysande församlingen.

— Här sitter den man, sade han, som skänkt mig liv och lycka, land och krona. Min maka och mina riddare har han friköpt ur fångenskapen; såsom sin egen dotter har han vårdat min trolovade; då jag som en usel stavkarl kom till hans hus, har han givit mig icke blott bröd och skydd, utan han har ock givit mig sin egen sons brud. Och nu senast har han åt mig avstått den krona man erbjudit honom. Att vedergälla

honom så, som han förtjänar, står icke i min makt, men jag hoppas, att Gud en gång skall göra det. Dock vill även jag, så långt det i min förmåga står, åtminstone visa, att jag icke är känslolös för alla dessa välgärningar. Jag vill därför till evärdeligt arv och ägo giva honom hertigdömet Kent. Och detta, tillade han, gör jag även för min egen skull, ty på så sätt hoppas jag för alltid få behålla dig och din son kvar hos mig här i landet och fortfarande få draga fördel av alla dina visa råd.

Men jag kände mig illa till mods över alla dessa stora ord och svarade:

— De ringa tjänster jag gjort eder har ni värderat allt för högt, och den belöning ni ämnat mig står icke i något förhållande till det lilla jag uträttat. Jag får därför bedja eder taga edert hertigdöme tillbaka, ty jag passar lika litet till hertig som till konung, och jag tror, att de ädla riddare, som här äro, skulle bliva ganska litet belåtna med att nödgas hylla en köpman såsom länsherre. Men emedan ni nödvändigt vill visa mig någon ynnest, är det en, som jag vågar utbedja mig av eder.

— Bed blott, och allt det du ber skall beviljas!

— Då ber jag om nåd för de upproriska grevar, som ni nyss landsförvisat ur edert rike. Denna gåva vore mig långt kärare än land och gods.

— För din skull skola de återfå både min nåd och min vänskap. Men då jag nu gjort dig till viljes, så måste du ock bevilja den bön jag gjort dig. Tag därför det hertigdöme jag erbjudit dig, och stanna sedan alltid kvar hos mig såsom en god och älskad fader!

— Nej, herre. Den tid kunde komma, då både ni själv och alla edra undersåtar bleve grundligt trötta på mitt förmynderskap, och det är därför bäst, att jag stannar i min bod i Köln.

— Men så tillåt då åtminstone, att din son övertager det!

Innan jag hann svara, inföll min son:

— Min fader har talat också för mig. Till hertig passar jag lika litet som han.

Konungen avstod nu från att nödga oss, och jag var glad däröver, ty jag hade en känsla av att det värde, som mina handlingar måhända kunnat äga, alldeles förstördes därigenom, att jag tog betalt för dem. Av samma skäl avslog jag också den ersättning, som konungen och hans tjugofyra riddare ville erbjuda mig, därför att jag lösköpte dem och drottningen ur fångenskapen. Gud själv hade ändock låtit min egendom rikligen förkovras, så att jag på de år, som gått, mångdubbelt fått mina penningar tillbaka, och att kräva mera syntes mig vara ett tvivel på Guds godhet. Jag bad dem blott bevara mig i ett gott minne och sade, att jag redan var tillräckligt belönad genom den vänskap de alla visat mig.

Detta är nu min levnadssaga. Från London begav jag mig nu tillbaka till Köln, och genom mina följeslagare spred sig ryktet om min Englandsfärd. Ryktet förstorar ju gärna, och det var också anledningen till, att mina grannar här i staden började kalla mig »den gode Gerhard».

* *
*

Under hela denna berättelse hade kejsaren suttit med djupt nedböjt huvud. Ju längre berättelsen fortskred, desto mera förödmjukad kände han sig. När Gerhard slutat, sade kejsaren:

— Gode Gerhard! Med rätta bär du ditt namn, ty i sanning är ditt hjärta rent och gott. Och med denna din berättelse har du åter, kanske utan att du själv vetat det, gjort en ny god gärning. Du har låtit mig inse, hur ringa och värdelöst allt är, som jag trott mig ha uträttat, och du har botat mig för min dumma självöverskattning. Gör nu ännu en god gärning och bed Gud om nåd för den arme syndare, som är din kejsare!

— Herre, sade Gerhard, gärna vill jag bedja Gud om nåd för oss alla, ty alla äro vi stora syndare, och endast Mästaren själv är god.

Därpå reste de sig båda och gingo tillsammans ut till det församlade borgerskapet, som börjat förundra

sig över denna långa överläggning. Men kejsaren sade:

— Det råd jag önskade har jag fått, och jag lyckönskar eder alla till att i eder krets ha en så vis och klok man som den gode Gerhard. Dock ber jag, att ni ej frågar honom om ämnet för vårt samtal, ty detta är en sak blott emellan oss bägge.

Tankfull steg kejsaren därefter till häst och återvände till Magdeburg. Men snart började han betänka,

att denna berättelse, som Gerhard låtit honom höra, möjligen också kunde vara till gagn för andra människor, och därför lät han kalla en skrivare, för att denne skulle upptecknа den.

Det är ursprunget till den gamla medeltidssagan om en god människa.

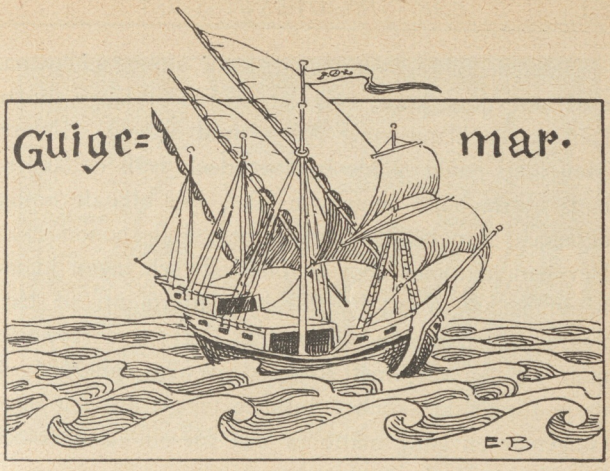

Guigemar.

Vid konung Artus hov levde en gammal riddare, som hade en enda son vid namn Guigemar, en den ståtligaste och vackraste yngling man kunde se. Han var också sin faders ögonsten. När Guigemar blivit vuxen, sände fadern honom till konung Artus, för att ynglingen där skulle få tillfälle att utbilda sig i vapenkonst och ridderliga idrotter, och detta lyckades så väl, att konung Artus inom kort själv slog honom till riddare och skänkte honom en präktig rustning som hedersgåva.

I alla de fälttåg konungen gjordè, deltog Guigemar med stor utmärkelse, och det dröjde ej länge, innan han var en bland kung Artus mest ansedda riddare. Men i en punkt skilde han sig dock från de andra: hans hjärta hade ännu icke talat. För alla de ömma ögonkast, som hovets unga damer sände honom, förblev han känslolös som en bildstod, och ingen kunde berömma sig av att ha fått hans hjärta att slå hastigare eller hans kind att rodna. Det var därför icke utan, att han var smått avskydd av alla damerna, och varje försmådd skönhet önskade ivrigt, att den unge Guigemar en gång måtte få lida för sin hårdhet och sitt förakt för kvinnokönet.

Straffet skulle också komma, förrän de anat.

En dag begav sig Guigemar ut på jakt tillsammans med sina svenner, sina falkenerare och jägare. Efter en kort stund hade hundarna drivit upp en hjort, som Guigemar ivrigt förföljde, åtföljd av den väpnare, som bar hans båge, pilar och jaktspjut. Men snåren voro täta, och Guigemars jakthäst hade därför ej samma lätthet som hjorten att bana sig väg mellan dem. Så småningom förlorade han därför det flyende djuret ur sikte, och det retade honom blott att höra, hur jakthundarnas skall ljöd allt mera avlägset. Förargad och uttröttad stannade han i en dunge i skogen, då han plötsligt upptäckte en vit hind, som betade där, åtföljd av sin kalv.

Några hundar, som ännu dröjt kvar hos Guigemar,

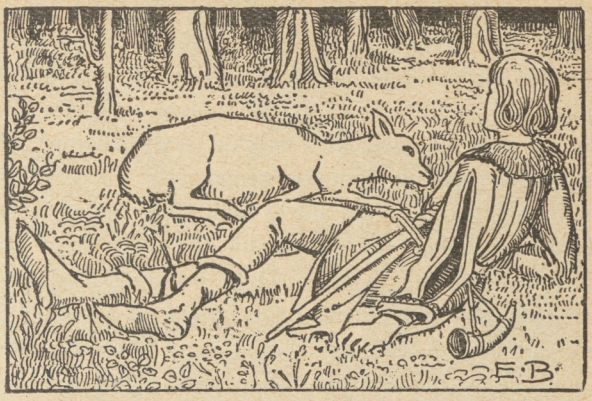

störtade sig genast över det stackars djuret, och Guigemar själv fattade utan betänkande bågen i sin hand samt avsköt en dödande pil mot hinden. Pilen träffade, och det sårade djuret störtade genast till marken. Men samtidigt studsade pilen tillbaka mot Guigemar och råkade med sådan fart hans ben, att han halvt medvetslös tumlade till marken.

Den sårade riddaren och den sårade hinden lågo nu tätt bredvid varandra på skogsmossan, och Guigemar lade nu först märke till hindens vackra, sammetslena ögon, som sorgset blickade mot honom och så småningom överdrogos av en lätt slöja, dödens förebud. Det flämtande djuret utstötte först några djupa suckar, och därefter hörde Guigemar, hur hinden talade med en svag men fullt mänsklig stämma:

— O! Jag känner, att jag måste dö — dö för en slump, för en uslings tanklösa lättsinne. Men om en döendes önskan äger någon makt, så vill jag, att du själv skall av ditt sår få erfara samma kval som dem jag nu lider. Jag vill, att du också skall genomgå alla de sorger, som de kvinnor genomgått, vilkas kärlek du försmått, och att du aldrig skall finna någon lycka, förrän en kvinna av kärlek till dig lidit mera och hårdare än andra kvinnor. Drag nu dina färde och förskona mig åtminstone under mina sista ögonblick från att se den, som vållat mig mera ont än andra!

Guigemar, utom sig av förvåning över vad han hört, reste sig, trots sitt sår, upp från marken och avlägsnade sig, såsom hinden bett honom. Ännu en lång stund visste han icke, om han drömt eller om han var vaken, och endast den olidliga smärtan från såret sade honom, att det äventyr han nyss upplevat varit verkligt. Han rev då löst ett stycke av sitt linne och anlade ett förband samt steg åter till häst för att begiva sig hem. Men den rätta vägen stod icke mera att finna, utan han red och red utan att komma fram till några kända trakter. Till slut vidgade sig skogen till ett öppet fält, och när Guigemar kommit dit, märkte han, att han befann sig vid havsstranden.

Tätt invid själva stranden låg ett ensamt fartyg förtöjt. Själva skrovet var av elfenben, seglen av siden och tågen av silke. Överst svajade en vimpel,

Tätt intill själva stranden låg ett fartyg förtöjt.

vars vapen Guigemar tyckte sig känna igen, ehuru han ej erinrade sig, vilken hög herre som förde det. Egendomligast av allt var dock, att på hela fartyget ej ett levande väsen syntes till, och ej heller på stranden kunde han upptäcka några spår av besättningen. Seglen voro hissade och fyllda av en sakta bris, men likväl låg skeppet fullkomligt orörligt vid stranden.

Allt detta retade Guigemars nyfikenhet, och trots smärtorna steg han av hästen samt äntrade ombord. Men ej heller där såg han någon mänsklig varelse. Allt röjde den utsöktaste ordning, men ingenstädes syntes den ordnande handen själv, ehuru Guigemar letade genom fartyget från däcket till bottnen. Under denna upptäcktsfärd kom han slutligen in i en praktfullt smyckad hytt. Mitt i rummet befann sig en dyrbar säng, över vilken var kastat ett guldstickat sidentäcke, kantat med hermelin, och runt kring sängen stodo väldiga kandelabrar med brinnande vaxljus. Då heller icke här någon syntes till, beslöt Guigemar, som ganska mycket plågades av sitt sår, att ta sig en stunds vila. Han lade sig därför på sängen och insomnade tungt.

Då han vaknade, tyckte han sig blott ha sovit en kort stund och begav sig upp på däck för att rida hem. Men till sin överraskning fann han, att fartyget nu med fulla segel styrt ut till havs — utan att någon styrman eller matros ledde dess rörelser. Upptäckten var ej angenäm, men Guigemar pinades allt för myc-

ket av sitt sår för att sörja över denna nya olycka. Utmattad som han var begav han sig halvt medvetslös tillbaka till sängkammaren, där han för andra gången insomnade hårdare än förut.

Utan att vika ur kosan styrde det förtrollade skeppet sin väg rakt fram och anlände efter någon tid till en stor med murar och torn omgiven stad, i vars hamn det löpte in. Utan att någon hand rörde kättingen firades ankaret ned, och färden slutade.

Den stad, till vilken Guigemar kommit, var huvudstaden i ett stort rike, över vilket en gammal, knarrig och elak konung härskade. Genom en spådom hade han fått för sig, att hans måg skulle beröva honom liv och krona, och därför hade han låtit inspärra sin enda dotter, prinsessan Alice, i ett torn, som från alla håll var otillgängligt. Trädgården runt omkring var kringgärdad av en hög mur, genom vilken en enda port ledde, och denna bevakades både natt och dag av konungens livvakt. Endast ifrån havet kunde man komma in i trädgården, men ingången till denna hamn bevakades av konungens krigsfartyg, och den, som på denna väg ville bana sig fram till tornet, kunde vara ännu säkrare att förlora livet än om han sökt bryta sig igenom livvaktens led. Det enda sällskap, den unga prinsessan hade, var en kammarjungfru och konungens urgamle huskaplan.

En dag gick prinsessan jämte sin kammarjungfru ut att lustvandra i trädgården. Hon stannade då vid

stranden och blickade längtansfullt utåt havet — den enda del av den stora, fria, vida världen, som den stackars fången kunde se. Till sin överraskning märkte hon då, hur ett ståtligt fartyg, utan att uppmärksammas av de utställda vaktskeppen, med fulla segel kom styrande in i hamnen. Ingen mänsklig varelse kunde upptäckas på däck, men likväl manövrerade det med en säkerhet, som syntes nästan övernaturlig, och just som skeppet kommit fram till bryggan, föll ankaret. Prinsessan blev först förskräckt av det hemlighetsfulla i denna syn och ville till en början fly,

men efter en stund tog hon mod till sig och vågade sig närmare. Liksom av osynliga händer fälldes då landgången, och hon kunde utan svårighet gå ombord. Förvånad betraktade hon allt, och då hennes nyfikenhet blivit väckt, vågade hon sig slutligen under däck. Det dröjde ej länge, innan hon kom in i den hytt, där Guigemar ännu vilade, slumrande på bädden. Det bleka ansiktet och det blod, som ännu betäckte honom, kom henne först att tro, att slumraren redan var död, och hon vände sig därför till kammarjungfrun.

— Den unge riddaren är redan död, sade hon. Och hur skulle jag kunna hoppas något annat? Ingen levande har någonsin lyckats tränga fram till mitt fängelse, och den befriare, på vilken jag så länge väntat, skall aldrig komma. Men låt oss åtminstone jorda den stackars döde.

När hon yttrat dessa ord, lade hon medlidsamt sin hand på hans hjärta men kände då, hur detta ännu slog, och i detsamma drog Guigemar i sömnen en djup suck. Då prinsessan nu skrek till av förskräckelse, slog Guigemar upp ögonen och vaknade, helt förvirrad över den främmande omgivning, i vilken han befann sig. Efter några korta frågor bad prinsessan honom säga vem och varifrån han var, hur han kommit dit och av vad anledning han blivit sårad.

— Ädla dam, svarade Guigemar, jag har intet skäl att för eder fördölja sanningen. Bretagne är mitt fosterland. I går begav jag mig ut på jakt och råkade

då såra en vit hind, men pilen, som jag avskjutit mot henne, studsade tillbaka och sårade mig själv så svårt, att jag kanske aldrig mer kan återvinna min hälsa. Tyvärr förkunnade mig hinden själv, att jag aldrig skulle bliva helbrägda, ty mitt sår skall aldrig läkas, förrän jag funnit en kvinna, som älskar mig över allt annat på jorden, och jag, som hittills blott ägnat mig åt jakt och vapenkonst, förstår mig föga på att vinna kvinnohjärtan. Men mitt följande äventyr är kanske ännu märkligare. Utan att jag själv rätt visste hur, kom jag ned till stranden och fann där detta förtrollade fartyg, på vilket jag steg ombord och som på några ögonblick förde mig ut på havet. Jag somnade då in, och var jag nu befinner mig, känner jag icke, ej heller vet jag, hur jag åter skall komma tillbaka till mitt land. Jag är därför, som ni ser, en olycklig varelse, som kanske blott förts till ett främmande land för att där dö. Kan ni emellertid lämna mig någon hjälp, så skall himlen helt visst vedergälla eder godhet.

— I varje fall befinner ni er nu bland vänner och behöver intet frukta. Den stad, till vilken ni kommit, tillhör min fader. Tyvärr måste jag dock säga, att han ej älskar främlingar. Det är därför ute med eder, om han någonsin anar er härvaro. Ni kallar eder olycklig. Men icke heller jag är lycklig. Min fader har stängt in mig i detta torn, som ni här ser, och denna trädgård är min hela värld. Aldrig får jag se eller tala med en mänsklig varelse utom min kam-

marjungfru och min huskaplan, och mitt liv är därför föga glädjerikt. Men vill ni dela det med oss, står det eder fritt, och vi skola göra allt för att vårda en stackars sjukling, som kommit i vår väg. Den olycka, som vi själva erfara, kommer ju oss att hysa medkänsla med andra olyckliga, och de sorger, som bäras gemensamt, kännas alltid lättare. Antar ni därför mitt anbud, så gör ni måhända också mig en tjänst. Vi måste blott vaka, så att ingen upptäcker er, ty då vågar jag ej längre svara för edert liv.

Guigemar skyndade sig att tacka för denna välvilja, och stödd av de båda damerna gick han i land. Men knappt hade de satt foten på marken, förrän fartyget åter hissade segel, och obemärkt såsom det kommit styrde det åter ut till havs.

Guigemar bäddades nu ned på nytt, och den unga prinsessan samt hennes kammarjungfru ägnade honom

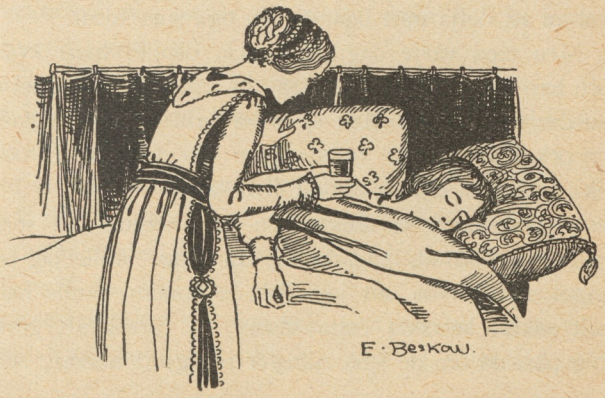

all den omvårdnad de kunde. Det dröjde heller icke länge, innan såret började gro igen. Guigemar kände sina krafter växa, och snart kunde han frisk och sund stiga upp. Men allt efter som han kroppsligen tillfrisknade, fördystrades hans sinne allt mer och mer. I början kunde han ej förklara, vad han kände, ty han hade aldrig erfarit något dylikt. Men så oerfaren han än var insåg han dock till slut, att han tyckte om sin vackra vårdarinna, och denna upptäckt gjorde honom icke gladare.

— Vad skall jag väl göra? sade han för sig själv. Blott av medlidande har hon tagit sig an en olycklig, och skulle jag för henne nu yppa min kärlek, skulle hon kanske med ovilja visa bort mig. Och vad skulle väl då bliva av mig? Ty jag känner, att jag icke kan leva utan att dagligen få se och höra henne. För att få stanna i hennes närhet har jag därför intet annat val än att dölja mitt lidande och tiga som förut.

Men med varje dag, som gick, ökades hans kval, och han kände bittert, att den vita hindens förbannelse nu drabbat honom. Men ej heller prinsessan var glad, ty också hon hade fattat tycke för Guigemar, och lika litet som denne vågade hon tala.

— Guigemar, så tänkte hon, har kommit hit som en stackars sårad, landsflyktig främling. Skulle jag på något sätt antyda, att jag älskade honom, skulle han helt säkert betrakta detta såsom ett försök att göra mig påmind om de små tjänster jag gjort honom, och

av tacksamhet skulle han möjligen säga sig dela mina känslor. Men några nådegåvor vill jag ej mottaga, och han skall därför aldrig ana, vad jag känner.

Den stackars prinsessan beslöt därför i tysthet bära sitt lidande. Men lika litet som det lyckades för Guigemar lyckades det för henne att bedraga den skarpsynta kammarjungfrun. Ganska snart såg denna, hur det var beställt med de båda unga, och hon beslöt därför att göra slut på deras hemlighetsmakeri. En dag gick hon således fram till Guigemar och sade:

— Herr riddare! Er tystnad tjänar till intet, ty ni har ändock förrått eder, och jag har länge förstått, vad ni icke velat säga. Ni älskar min härskarinna, och jag kan trösta eder med, att hon älskar eder tillbaka lika varmt som ni älskar henne. Hela detta hemlighetsmakeri är därför icke längre till någon nytta, och ni plåga blott eder själva. Ni är ju båda unga, vackra och älskvärda, och varför skulle ni icke kunna bliva ett par?

Guigemar vågade knappast tro sina öron, men de underrättelser, som kammarjungfrun gav honom, stämde allt för väl överens med hans egna förhoppningar, för att han skulle betvivla deras sanning, och han slutade därför med att bedja kammarjungfrun bliva hans förespråkerska hos prinsessan. Det löftet var icke svårt att få, och svårt var det heller icke att övertyga prinsessan Alice om den sak, som hon så gärna ville tro. Vanskligare var det att föra de båda älskande

samman och få dem att tala, ty båda voro blyga och försagda, och ingen vågade säga det första ordet. Men en hemlighet, som är känd, är svår att bevara, och till slut gav kärleken Guigemar mod att tala. Trots sin blyghet nödgades prinsessan Alice att svara, och deras samtal slutade därför med, att de lovade varandra evig trohet.

De vandrade därefter ut i trädgården och talade länge med varandra. När de så fullkomligt förtrott sig åt varandra, sade Guigemar till prinsessan:

— En aning säger mig, att vi snart skola skiljas från varandra. Men det lovar jag, att aldrig skall jag älska någon annan kvinna på jorden, och jag skulle dö av sorg, om du blev en annans maka. Låt mig därför giva dig ett tecken på min trohet!

När han sagt detta, tog han fram ett kostbart stickat silkesband, som han fäste kring prinsessans arm och knöt fast det där med en så sinnrik knut, att ingen annan än han själv förmådde lösa den.

— Lova mig, sade han, att vad som än må hända i världen aldrig älska någon annan än den, som är i stånd att lösa detta band utan att förstöra det!

Men prinsessan Alice tog en ring från sin arm, fäste den kring Guigemars handlove och låste ihop armbandet med en nyckel, som hon själv behöll.

— Så visst som jag lovar dig detta, sade hon, så lova du mig att aldrig älska en annan kvinna än den, som förmår öppna detta armband!

Knappt hade Guigemar avgivit denna försäkran, förrän ha bakom sig hörde va penslammer, och då han vände sig om, såg han en äldre man, åt följd av några beväpnade knektar, hastigt närma sig. Den gamle kaplanen, som man icke vågat inviga i förtroendet och som därför aldrig fått se Guigemar, hade nämligen så småningom börjat ana oråd. Han hade till slut anförtrott sina misstankar åt konungen, som nu infunnit sig för att själv undersöka saken. Han fann genast, att kaplanen blott haft allt för rätt. Skummande av raseri befallde han först sina knektar att föra prinsessan tillbaka till fång-

tornet, och därefter vände han sig mot Guigemar. Men denne hade under tiden fått tillfälle att draga sitt svärd samt började med sådan tapperhet hugga omkring sig, att knektarna icke mäktade övermanna honom. Av vapenbullret tillkallades emellertid hela livvakten, och Guigemar nödgades steg för steg vika tillbaka. Till slut stod han ytterst på hamnbryggan, hans fiender trängde på, och det blev honom klart, att han blott hade *ett* val att göra: antingen att falla för deras svärd eller störta sig i havet och drunkna. Han föredrog det senare dödssättet och vände sig därför om för att göra det sista språnget. Men se — där låg åter samma trollskepp, som fört honom till prinsessan Alice. Seglen voro hissade och fylldes av vinden, och knappt hade Guigemar sprungit upp på däcket, förrän skeppet lade ut från land samt styrde ut mot havet, lämnande hans förföljare på stranden, förvirrade och skräckslagna.

Guigemar befann sig således åter ombord på det förtrollade skeppet, som denna gång kommit till hans hjälp och frälst honom från en säker död. Men ehuru han nu förstod, att fartyget förde honom tillbaka till hans eget land, kände han däröver ingen glädje. Alla hans tankar kretsade nu kring den vackra prinsessan, som han nödgats övergiva utan att ens veta, om han någonsin mera skulle få återse henne i livet, och då skeppet denna gång kastade ankar vid samma kust, där Guigemar först funnit det, var det med dröjande och ovilliga steg han lämnade det och begav sig i land.

Genom den skog, där hinden fallit för hans pil, begav han sig nu hemåt och nådde vid kvällens inbrott fram till sitt slott, där hans ankomst väckte lika mycken förvåning som glädje. Hans vänner och tjänare hade nästan uppgivit allt hopp att mera få se honom i livet, och alla deras spaningar efter honom hade varit förgäves. Några misstänkte väl, att Guigemar givit sig ut på något av dessa äventyr, i vilka kung Artus män så gärna inlät sig, men då tiden gick, utan att Guigemar vände tillbaka, började även de misströsta.

Alla märkte dock, att något egendomligt måtte ha inträffat i Guigemars liv. Han gick icke mera på jakt som förut, deltog ej heller i tornej och andra lustbarheter utan höll sig mest inomhus, dyster och grubblande, utan att för någon yppa anledningen till sitt svårmod. Hans vänner, som trodde, att detta tungsinne skulle fördrivas genom ett giftermål, föreslogo honom då att taga sig en gemål och nämnde för honom några av de rika och vackra arvtagerskor, som funnos i Bretagne. Men Guigemar hade blott ett svar att giva: han skulle aldrig gifta sig annat än med den kvinna, som kunde låsa upp den armring han bar. Och då ett par tilltagsna unga damer misslyckats, som försökt sig på detta konststycke i tanke, att provet ej var så allvarligt menat, avstodo de övriga från försöket, och man fann nu allmänt, att Guigemar var samme oförsonlige kvinnohatare som förut. Han fick

således snart vara i fred för de giftaslystna damerna, och även hans vänner funno det lönlöst att söka övertala honom.

Emellertid befann sig prinsessan Alice innesluten i sitt fångtorn, och hon fick nu ej ens tillstånd att såsom förut fritt vandra omkring i trädgården. Ej heller lyckades det henne att få den minsta underrättelse om Guigemars öde. Då hon sista gången uppfångade en skymt av honom, såg hon, hur han ensam värjde sig mot hennes faders alla drabanter, och hon var därför nästan övertygad om, att hennes älskade stupat. Hela livet syntes henne därför tröstlöst och ödsligt, och hon grubblade blott över, hur hon skulle kunna göra slut därpå.

En dag fann hon, att man glömt låsa igen porten till hennes fängelse, och hon kunde därför ånyo komma ut i trädgården. Med snabba steg närmade hon sig havet för att göra slut på ett liv, som numera blivit henne outhärdligt. Men då hon kommit ned till stranden, fann hon till sin överraskning, att Guigemars skepp låg där som förut. Hon ilade nu ombord i tanke att hennes älskade riddare själv kommit till hennes räddning, och hennes forna farhåga att han stupat försvann med ens.

Väl fann hon icke den hon sökte, men hoppet hade dock återvänt, och då det hemlighetsfulla skeppet av egen makt styrde ut mot havet, följde hon förtröstansfullt med på färden.

Meriadus välkomnade prinsessan.

Fartyget stannade vid en borg, som tillhörde Meriadus, en av Bretagnes furstar. Denne, som från sitt slottsfönster sett, hur skeppet närmat sig, hade redan gått ned till stranden för att möta det, och ehuru han naturligen icke kunde undgå att känna den högsta förvåning över att finna skeppet så gott som människotomt, välkomnade han icke dess mindre den ensamma prinsessan, som han misstänkte vara en fe, ty endast en sådan kunde gärna färdas på ett dylikt trollskepp. Under stora hedersbetygelser förde han henne därför till sitt slott, där han överlämnade henne till en syster, som vistades hos honom, och tillsade denna att visa den främmande all möjlig uppmärksamhet. Meriadus hade nämligen slagits av hennes skönhet, och han hoppades smått, att han genom sin gästfrihet skulle kunna förmå henne att mottaga hans hand. Det var ju icke alla dagar man kunde få visa en fe någon uppmärksamhet, och Meriadus ville därför begagna sig av tillfället. Men även om den främmande skulle vara en vanlig jordisk prinsessa, var hennes skönhet likväl tillräckligt stor för att löna mödan av ett försök.

Prinsessan ägnade emellertid ingen uppmärksamhet åt Meriadus alla artigheter utan förblev tyst och sluten samt gjorde intryck av en djupt olycklig varelse. Då Meriadus slutligen, uttröttad över att icke röna någon uppmuntran, beslöt att förskaffa sig visshet i saken och utan omsvep framställde sitt frieri, svarade hon blott:

— För all den godhet ni visat mig, är jag eder djupt tacksam och hoppas, att jag någon gång kommer i sådana omständigheter, att jag kan vedergälla den gästfrihet ni visat mig. Men till edert hedrande anbud måste jag dock säga nej. Ty jag har svurit att blott äkta den man, som förmår lösa knuten på det sidenband, som är fästat kring min arm. Det står eder fritt att försöka, men jag kan på förhand säga eder, att ni kommer att misslyckas.

Meriadus smålog blott och trodde, att prinsessan redan i förblommerade ord givit sitt bifall, ty att lösa en vanlig bandknut vore väl ej någon trollkonst. Men snart fick han övertyga sig om sitt misstag. Han försökte och försökte men kunde dock ej komma till rätta med de konstfulla slingorna, och till slut måste han avstå från leken och erkänna sig besegrad. Förtretad utbrast han då:

— Provet är verkligen svårare än jag trodde. Men jag betvivlar, att någon annan skall lyckas bättre, och ni kan således vara säker om att alltid få förbliva ogift. Jag skulle därför råda eder att slå er tillsammans med en riddare här i trakten, vilken såsom ni tyckes hata det äkta ståndet. Han vill blott gifta sig med den kvinna, som kan låsa upp ett armband, som han bär, och det har lika litet lyckats någon som det lyckats mig att få någon reda på den där olycksaliga bandknuten. Ni två tyckas därför vara så gott som

skapade för varandra, och det är blott skada, att var och en vill förbliva ogift.

När han yttrat dessa ord, gick han förgrymmad sina färde, men prinsessan kände nu sitt hopp vakna med förnyad styrka, ty vem kunde väl denne riddare vara om icke Guigemar? Hon beslöt dock att icke förråda sin otålighet eller med en min röja sin hemlighet utan i stället avvakta ett gynnsamt tillfälle, då hon utan fara kunde få råka Guigemar.

Ett dylikt tillfälle lät ej heller vänta på sig. Meriadus hade nämligen icke uppgivit allt hopp att beveka den hårdas hjärta, och för att visa henne en artighet föranstaltade han ett präktigt tornerspel, till vilket han inbjöd Bretagnes alla riddare och furstar. Bland dem, som infunno sig, var ock Guigemar, och när alla gästerna samlat sig i den stora slottssalen, lät Meriadus inbjuda sin syster och den främmande prinsessan att träda ut och hälsa de riddare, som hörsammat hans kallelse att till deras ära bryta en lans. Prinsessan kom verkligen, men över sitt ansikte hade hon kastat en slöja för att dölja sin sinnesrörelse, och det behövdes också, när hon i spetsen för Meriadus gäster upptäckte den man, som fyllde alla hennes tankar. Trots slöjan tyckte sig ock Guigemar igenkänna henne, men han avvisade dock denna tanke såsom orimlig, ty hur skulle väl prinsessan Alice kunna befinna sig här? Emellertid närmade han sig henne för att förvissa sig, om hans aning bedrog honom eller ej. Men

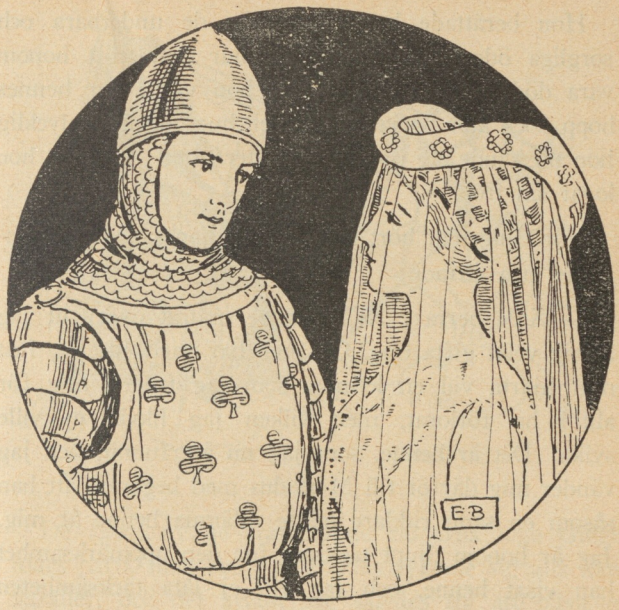

han behövde icke ens spörja henne själv, ty då han stod vid hennes sida, upptäckte han på hennes arm det band han vid deras skilsmässa givit henne, och detta band sade honom ock, att hon förblivit sitt löfte trogen.

— Ack, min älskade, viskade han till henne, så har jag då efter så många sorger funnit dig åter. Men säg mig, hur är det möjligt, att du kan befinna dig här i Bretagne, utan att jag har någon aning därom?

Hon berättade honom då alla de underbara och sorgliga öden hon genomgått, hur hon trott honom vara död samt hur förtvivlad hon varit, hur hennes hopp dock åter börjat vakna och hur outsägligt lycklig hon nu kände sig över att ha återfunnit den man hon lovat sin tro.

När Guigemar hört detta, vände han sig till församlingen och yttrade:

— Ädle herrar! Ni ha länge undrat över, att jag aldrig velat gifta mig. Orsaken har varit, att jag fäst mitt hjärta vid en kvinna, som jag trodde mig för alltid ha förlorat, men vilken jag likväl ej ville svika. Det är henne, som jag nu återfunnit, och jag vänder mig därför till Meriadus med begäran, att han såsom en sann riddare måtte utlämna henne åt mig. Jag är honom djupt tacksam för den uppmärksamhet han visat henne, och jag vill ej låta tacksamheten stanna vid blotta orden. Själv vill jag med etthundra riddare komma till hans hjälp i det krig, som jag vet han snart tänker börja.

— Min gode vän, svarade Meriadus, lyckligtvis har jag själv alldeles tillräckligt med trupper, och jag behöver således icke andras hjälp. Den dam, som råkat i mitt våld, tänker jag därför behålla, och jag vet icke, varför hon ej lika gärna kan bliva min gemål som Guigemars.

— Må då svärdet avgöra oss emellan!

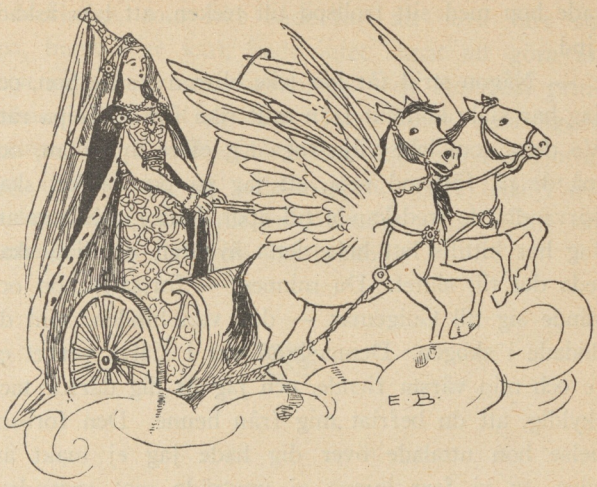

De flesta av de främmande riddarna togo Guigemars parti, men kring Meriadus fylkade sig alla hans vasaller, och det artade sig således till att bliva en lång och häftig strid. Men just när de stridande skulle drabba samman, uppenbarade sig tvenne besynnerligt utstyrda dvärgar, som med hög röst utropade:

— Plats för vår härskarinna, den mäktiga feen Paribanu!

Kort därefter närmade sig den berömda feen, vars makt alla kände och fruktade. Hon kom i en gyllene vagn, dragen av ett spann vingade hästar, och efter henne följde hela hennes hovfolk, älvor, dvärgar, tomtebissar och skogssnuvor. Då hon kommit fram, vif-

tade hon med sitt trollspö till tecken, att hon äskade ljud.

— Någon strid får här icke bliva av, sade hon, och jag har själv kommit från mitt rike för att skipa rätt. Ve dem, som icke vilja foga sig efter min dom, och må de på förhand veta, att jag på ögonblicket skall förvandla de tredskande till apor, kattor och hundar! Jag har hittills lett hela detta äventyr, och jag skall leda det till slutet. Du minnes — fortsatte hon och vände sig till Guigemar — den vita hinden, som du dödade i skogen. Denna hind var i själva verket en fe och min värsta fiende, och jag är dig därför tack skyldig, att du befriat mig från henne. Den förbannelse hon uttalade över dig hade jag ej makt att häva, ty vi feer kunna ej uppträda mot varandras domar. Men däremot har jag sökt att, så långt det stod i min makt, leda hennes förbannelse till välsignelse för dig. Det var jag, som sände dig det förtrollade skeppet, vilket förde dig till den kvinna du lärde dig älska. Det var jag, som ånyo sände henne mitt trollskepp, sedan hon visat, att hon älskade dig högre än sitt liv och för dig lidit större kval än någon kvinna lidit för en man, och det är jag, som nu fört eder tillsammans. Du har nu fyllt alla de villkor, som den döende feen uppställt för dig, och intet skall hindra dig att njuta av din lycka. Min befallning är därför, att Meriadus utan ett ögonblicks tvekan överlämnar sin gäst åt Guigemar.

Meriadus, som icke hade lust att bliva vare sig apa, hund eller katt, hade intet annat att göra än foga sig efter feens önskningar och återställa prinsessan Alice åt Guigemar. Men denne bevärdigade honom knappt med en blick utan satte sin sköna brud upp framför sig på sadelknappen, och i feen Paribanus sällskap lämnade de Meriadus slott för att vid konung Artus hov fira sitt bröllop.

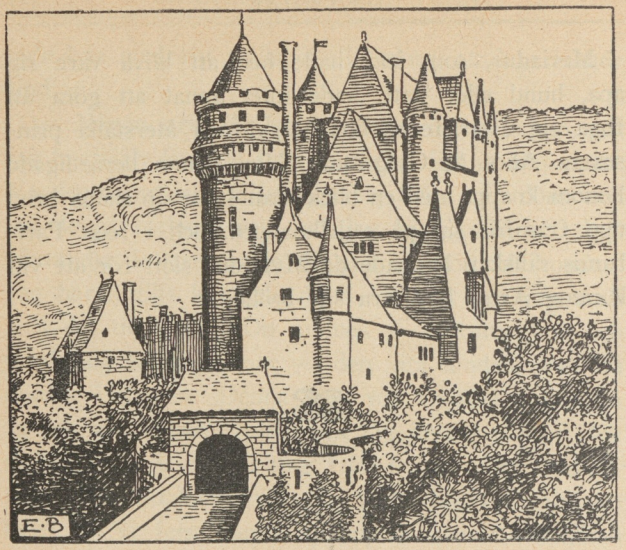

Aucassin och Nicolette.

Vid Rhônefloden, där den rullar fram sina vågor vid foten av de grönklädda vinkullarna i Provence, låg en gammal murgrönskransad riddarborg, med väldiga torn och bålverk, och nedanför denna samt i dess skydd utbredde sig den lilla fredliga staden Beaucaire. På slottet härskade den åldrige, stridbare greve Garin, vilken hade en enda son, en ljuslockig vacker yngling vid namn Aucassin. Det är om honom denna saga handlar.

Nicolette däremot hade icke Aucassins höga börd — eller rättare: hon hade ingen börd alls, ty man visste ej varifrån hon kommit och vilka hennes föräldrar varit. Hon hade som barn blivit såld av några saracener åt den baron, som var greve Garins vasall och i hans namn styrde staden Beaucaire. Vasallen hade emellertid uppfostrat henne såsom sin egen dotter, och den lilla Nicolette var därför nöjd och belåten med sin lott.

Hon och Aucassin hade ständigt varit lekkamrater, och så länge de ännu voro barn, såg den gamle, bistre greven däri intet ont, men då hans son blivit en ståtlig yngling och Nicolette vuxit upp till en strålande vacker jungfru, tyckte han det kunde vara slut med leken, och en dag kallade han sin son inför sig för att tala förnuft med honom.

— Du är nu icke längre barn, och det dröjer ej länge, innan du får skägg på hakan. Lek och barnjoller passa dig därför icke längre. Du måste nu lära dig tygla en ostyrig fåle, att svänga ett slagsvärd och skjuta med båge. Du skall rida med i slag och tornej och lära dig de idrotter, som höves en riddare, ty någon morsgris vill jag ej ha till son. Du måste därför lägga bort din veklighet och betänka, att du är den siste ättlingen av en stor och mäktig släkt, som alltid fostrat tappra och lysande riddare.

— Kamp och strid, svarade Aucassin, roa mig mycket litet, men i alla fall skall jag göra, vad du ber

mig om — på ett villkor, och det är, att du ger mig Nicolette till hustru.

— Vad tänker du på, din tok! Tror du, att greve Garins son skulle få gifta sig med ett hittebarn? Du är tillräckligt förnäm att kunna fordra till och med en konungs dotter till äkta, och därför hoppas jag att

vidare slippa höra talas om dylika barnsligheter. Du är för övrigt för ung för att skaffa dig hustru, och först när du med svärdet i hand visat, vad du duger till, är det värt att tala om den saken.

— Nicolette eller ingen — det är mitt sista ord.

— Mitt sista ord är ännu icke sagt. Men vi skola vidare talas vid om den saken.

Den gamle greven var både ledsen och förargad, ty han hade icke väntat att finna ett dylikt motstånd hos sin stillsamme son, och därför beslöt han att taga i med hårdhandskarna. Utan att töva länge begav han sig till vasallen, som upptagit Nicolette, och sade till honom:

— Den där tösen Nicolette har alldeles förvridit huvudet på min galenpanna till son, och gjorde jag rätt, skulle jag bränna henne å båle, ty en liten häxa är hon, och trolltyg är säkert med i spelet.

— Herre, sade baronen, ni dömer henne orättfärdigt. Nicolette är en god och snäll flicka, och icke rår hon för, att man tycker om henne.

— Det kvittar mig lika. Men antingen skaffar ni undan flickan, så att min son ej får se henne, eller också kommer det att gå både henne och eder illa.

— Ni är min länsherre, och jag måste därför lyda, men ont gör det mig i alla fall om den stackars Nicolette, som ej har något annat fel än att vara god och vacker.

Att skicka henne till främmande land, såsom greve

Garin ville, därtill hade baronen dock icke hjärta, utan i stället inneslöt han henne i ett av slottets torn. Detta torn var högt och saknade alla fönster utom några, som lågo tätt under takkransen. I den kammare, som fick sitt ljus från ett par av dessa fönster, satte han in den stackars Nicolette. Porten låste han till, och fången kunde således icke slippa ut. Av mat och vin fick hon dock ett rikt förråd, och för att hon ej alldeles skulle tyna bort i ensamheten gav han henne en gammal gumma till sällskap. Själva kammaren var ljus och glad, nedanför utbredde sig slottsträdgården, där äppelträden blommade och fåglarna sjöngo, och den lilla Nicolette skulle därför ej haft allt för sorgsna dagar, om hon icke ständigt tänkt på Aucassin.

Men Aucassin var ännu mera förtvivlad, då han icke längre fann sin lekkamrat. Och icke visste han, vad han skulle tro. Ryktet sade, än att greven dödat henne, än att hon sålts bort till främmande land, men ingen hade reda på, vad som verkligen var sant, och de båda, som kände till saken, greven och baronen, vägrade att svara på Aucassins frågor samt ryckte blott på axlarna åt hans hotelser. Förtvivlad stängde då Aucassin in sig på sin kammare. Med ingen ville han tala, och han nästan varken åt eller drack.

Under tiden inträffade en märklig händelse. Sedan många år tillbaka hade greven legat i fejd med en annan herre, greve Bougar av Valence, och striden hade nu brutit ut med förnyad häftighet. Greve Ga-

rins trupper hade blivit slagna, och greve Bougar hade börjat belägra slottet Beaucaire. Blidorna voro redan i rörelse, och stora stenar slungades mot borgen, stormtaken voro uppresta, överallt myllrade det av ryttare och fotfolk, kommandorop, trumpetstötar och hornsignaler blandade sig om varandra, och man väntade vilket ögonblick som helst, att fienden skulle löpa till storms. Men under allt detta oväsen satt Aucassin stum och känslolös i sin kammare utan att ägna någon uppmärksamhet åt larmet utanför. Då trädde hans

fader, väpnad från huvud till fot, in i hans kammare och yttrade med upprörd stämma:

— Vanartige gosse! Överallt ljuder det av vapengny, och alla här i Beaucaire, som ha kraft att lyfta ett svärd, ha klätt sig i rustning. Men du ensam sitter slö och overksam, fastän det gäller ditt eget arv. Blir jag slagen, är du en tiggare, och detta borde väl ändock verka som en sporre på din tröghet. Men nej! Det rör dig icke. Ej heller har du någon känsla av din plikt såsom din faders son. Du inser icke, att det är din skyldighet att kämpa i spetsen för våra skaror, att försvara vårt land och skydda vårt folk. I stället sitter du här, glömsk av din börd, och jämrar dig som en flicka. Ömkligare har väl aldrig en mäktig ätt slutat än vår nu kommer att göra.

— Fader, allt vad du talar om rör mig ganska litet. Arv och ägodelar frågar jag föga efter, krigisk ära ej heller. Jag tänker endast på Nicolette. Giv mig henne tillbaka, och jag skall göra, vad du vill. Jag skall då kämpa tapprare än någon annan, och jag skall giva dig skäl att vara stolt över din son.

— Omöjligt. Förr må hela Beaucaire störta i grus än den tiggarungen blir min sonhustru.

— Det är mitt villkor, och mitt enda villkor. Går du ej in därpå, så ha vi intet mer att säga varandra.

— Må det då bliva vårt sista samtal! Jag vill ej vidare spilla några ord på en egensinnig pojke. På kärleksjoller är jag redan trött, och jag går därför att

höra svärdsklang, ty de tonerna ljuda bättre i mitt öra.

Han vände sig om för att gå, men Aucassin höll honom tillbaka.

— Jag skall slå av på mina fordringar. Men en liten bön måste du dock bevilja mig.

— Och den är?

— Låt mig blott få tala två eller tre ord med den vackra Nicolette, och jag lovar dig då, att jag skall slåss som ett lejon.

— Det går jag in på. Men skynda dig, ty tiden hastar.

Glad över löftet ropade Aucassin genast på sina svenner, iklädde sig hjälm och brynja,

gjordade svärdet om sina länder, tog sköld och spjut och kastade sig upp på en eldig stridshäst. När han så tänkte på den vackra Nicolette, så vidgades bröstet på honom, han reste sig glad i stigbyglarna, satte sporrarna i hästens sidor, och såsom till dans sprängde han över vindbryggan rakt emot fienden. Solen sken så vackert, och vapenklangen ljöd såsom musik för hans öron. Han glömde alldeles bort, var han befann sig. Att det gällde liv eller död, tänkte han icke på, fienden såg han icke längre, utan i stället var det den lilla Nicolettes bild, som skymtade för hans ögon, och det var till henne han tyckte sig rida.

Med förundran såg fienden den ensamme ryttaren, som bekymmerslöst störtade sig rakt emot dem. Man visste icke rätt, vad man skulle tro, och de första leden öppnade sig för att låta honom rida igenom. Men strax därefter slöto de sig kring honom, och på några få ögonblick var den stackars dåraktige Aucassin omringad på alla sidor. Hans häst stannade inför en mur av ryttare, och Aucassin väcktes upp ur sina drömmar för att finna sig såsom fånge. Redan hörde han, hur man överlade om hans dödssätt, och han kom då sent omsider till full besinning.

— Vilken narr har jag icke varit! Och hur oklokt har jag icke ställt det för mig. Men dö just nu, då jag fått löfte att åter träffa Nicolette — det vill jag dock inte. Ännu har jag ett svärd vid min sida, och ännu sitter jag på min goda häst. Skall jag dö, så

skall jag dock åtminstone först slå ett slag för min vackra Nicolette.

Vid denna tanke återfick han hela sitt glada levnadsmod. Ännu en gång reste han sig i stigbyglarna, drog svärdet ur skidan och högg in på fienden med samma överdådiga bekymmerslöshet, med vilken han kastat sig i faran. Hjälmar klöv han, och brynjor högg han sönder, somliga ryttare kastade han ur sadeln, och andra drev han på flykten, och inom kort hade han vidgat en öppen krets kring sig. Vägen till räddning var nu banad för honom, och ännu en gång satte han därför sporrarna i sin häst för att rida tillbaka till Beaucaire. Fiendens led öppnade sig för att släppa fram den oförvägne riddaren, och då en eller annan ännu sökte sätta sig till motvärn, red Aucassin omkull både häst och karl samt sprängde fram över dem, som om eld bränt under hästhovarna. Greve Bougar av Valence, som kommit fram just i tid att se sina riddares nederlag, vände sig då emot honom för att hejda hans färd, men Aucassin grep med båda händer om sitt slagsvärd och högg till greven med sådan kraft, att hjälmen splittrades och greven vacklade i sadeln. Med ett raskt grepp fattade Aucassin tag i honom och kastade den avsvimmade upp på sadelknappen framför sig. Därpå sträckte han i galopp vidare över den nedfällda vindbryggan, och inom kort stannade hans fnysande springare inne på Beaucaires borggård, löddrig

och blodig. Raskt hoppade Aucassin ur sadeln och gick fram till sin fader.

— Kære fader, sade han, kriget är nu slut, och här bringar jag dig din dödsfiende.

Överlycklig slöt den gamle greven honom i sina armar.

— Nu känner jag åter igen mitt eget blod, utbrast han. Du har i dag kämpat som en hjälte, och sent skall denna bragd förgätas. Nu vill jag hoppas, att du glömt bort allt ditt förra omanliga pjunk.

— Det gläder mig att höra, att du är nöjd med mig. Jag har då ärligt uppfyllt, vad jag lovat, och fordrar, att du å din sida står vid ditt löfte.

— Vilket löfte?

— Att låta mig se och tala med Nicolette.

— Kom nu icke igen med dylika griller!

— Det är inga griller utan mitt fulla allvar. Du lovade mig högtidligt att få säga två eller tre ord till Nicolette. Vid detta löfte måste du stå, likaväl som jag har stått vid mitt.

— Galne pojke, kan det ej nu vara slut på dessa dumheter! Det löftet gav jag blott på skämt och tänker alls icke hålla det. Hade jag den lilla häxan här, så skulle hon få smaka bålet, då du icke på något annat sätt tyckes vilja taga ditt förnuft till fånga.

— Lögn och grå hår passa icke samman, och mycket illa handlar du nu. Jag har trott på dig, emedan du var en riddare och min fader, och nu är det jag,

som har orsak att blygas över dig. Men tror du, att jag någonsin skall glömma Nicolette, så bedrager du dig, och förr eller senare skall jag trots din vilja finna henne.

Greve Garin märkte på Aucassins min, att han icke längre kunde komma någon väg med lämpor, och för att bryta sonens halsstarrighet kastade han honom därför i en av Beaucaires fängelsehålor.

Både Aucassin och Nicolette sutto således som fångar inom slottets murar, och båda suckade de efter varandra. En ljum majnatt låg Nicolette på sitt läger och drömde vakna drömmar. Månen sken in genom det rundbågiga fönstret, och nere i trädgården hörde hon näktergalen sjunga. Som vanligt tänkte hon blott på Aucassin, och till slut blev denna längtan henne outhärdlig. Sakta steg hon därför upp och märkte då, att gumman, som var satt till hennes vaktare, tungt hade insomnat. Hon beslöt därför att fly. Försiktigt samlade hon ihop alla de kläder och lakan hon kunde komma över, band dem samman med varandra till ett långt rep, som hon knöt fast vid fönsterposten, och sedan firade hon sig beslutsamt ned till marken utan att bry sig om, att det hårt spända repet skar in i hennes späda händer, så att dessa blödde. Så kom hon ned i trädgården bland rosorna och de blommande körsbärsträden och smög sig över de daggstänkta gräsmattorna till en liten bakport, som till all lycka var öppen. Hon svepte manteln om sig, öppnade porten

och trädde med rädda steg ut på den stora borggården. Men att gå tvärs över denna vågade hon icke, ty månljuset strömmade ut över platsen och belyste den nästan lika klart, som om det varit dager. För att icke bliva bemärkt höll hon sig därför i de djupaste slagskuggorna och kom så till det torn, där Aucassin satt fången. För att vila sig lutade hon sig mot en pelare och hörde då först, hur någon suckade inne i tornet. Därefter kände hon igen Aucassins röst, när han i en sång uttryckte sin kärlek till Nicolette och sin saknad efter henne. Hon hade nu funnit, vad hon sökte, och gav sig därför tillkänna samt berättade för honom sina öden, medan han redogjorde för de vedermödor han fått genomgå.

— Ack, min käre Aucassin, sade hon sedan, ödet är emot oss, och aldrig skola vi få komma samman i detta livet. Din fader och hela din släkt hatar mig, och de skola aldrig tillåta vår förening. Så länge jag är till, skola de blott pina och plåga dig, och jag, som älskar dig så högt, blir därför för dig blott en källa till lidande. Bäst är därför, att jag drager mina färde och flyr till främmande land.

— O nej, det bleve min död, ty utan dig kan jag ju icke leva! Där i det främmande landet blev du kanske en annans brud, och blotta tanken därpå driver mig till raseri.

Medan de så talade, närmade sig en trupp knektar, som hade i uppdrag att om natten hålla vakt över

slottet. Hade de fått fatt i Nicolette, hade det varit hennes sista stund, ty greve Garin hade givit sträng befallning om att genast döda henne, så vida hon försökte fly. Den stackars Nicolette, upptagen av sitt samtal med Aucassin, anade ej den fara, i vilken hon svävade, men lyckligtvis hade en annan uppmärksammat den. Överst på tornet, vari Aucassin satt, gick en vaktknekt på post, och han hade känt igen den unga flickan samt lyssnat till hen-

nes och Aucassins samtal. Detta hade gjort honom mildare stämd, han hade fattat medlidande med dem och beslöt att varna Nicolette. Liksom för att fördriva tiden tog han därför upp följande sång:

Tärna, du med ädla hjärtat,
vän och fager är din skapnad,
blont ditt hår och tänder vita,
ögon blå och mun, som ler.
Nog jag ser uppå ditt anlet,
att du med din vän har talat,
som för din skull tynar bort.
Hör vad nu jag här dig säger,
akta dig för trolös skara,
som att söka dig nu kommer
med i kappan dolda svärd.
Jag har hört, hur de dig hota,
dig de skada skulle göra,
om du bleve här.

Nicolette förstod den dolda varningen och tog i hast avsked från Aucassin samt skyndade fram till kanten av löpgraven, som gick kring borgen. Men då hon såg ned i denna, drog hon sig förskräckt tillbaka, ty graven var mycket djup och dess sidor voro nästan tvärbranta. Men så hörde hon, hur vaktens steg allt mera närmade sig, och hon förstod då, att varje ögonblicks tvekan ökade faran. Hon gjorde då korstecknet, blundade och släppte sig ned för löpgravens sida. De skarpa stenarna sleto sönder hennes kläder, skinnet skrapades av på både händer och fötter, och blodet

sipprade fram ur flera sår, som hon fått, men hon bröt varken någon arm eller något ben, och hennes rädsla hindrade henne från att känna någon smärta.

Men kommen till botten av graven var hon nästan lika illa ställd som förut. Framför henne reste sig den andra branta sidan av löpgraven, och att klättra uppför denna var en uppgift, som översteg hennes svaga krafter. Visserligen hade hon undgått den närmaste faran, men på morgonen skulle man upptäcka henne, och då gällde det åter livet. Men även denna gång kom lyckan henne till hjälp. I graven hittade hon nämligen en skarp skanspåle, som borgfolket kastat ned, och med denna hjälpte hon sig steg för steg uppför löpgravens sida samt stod slutligen skälvande av trötthet på den öppna platsen framför Beaucaire. Skogen låg endast några stenkast därifrån, och med uppbjudande av sina sista krafter släpade hon sig dit, kröp in i ett busksnår och somnade nästan genast.

Då solen steg upp och började bränna, spratt hon upp ur sömnen och begav sig längre in i skogen, darrande vid varje prassel hon hörde och under ständig farhåga att möta något vilddjur. Vid foten av en kulle varsnade hon då några herdar, som slagit sig ned att äta frukost. Framför sig hade de brett ut en kappa, och på denna hade de lagt en getost, bröd och en vinflaska. De sågo ut att vara beskedligt fast litet enfaldigt folk, och Nicolette trodde sig därför utan fara kunna våga sig fram till dem.

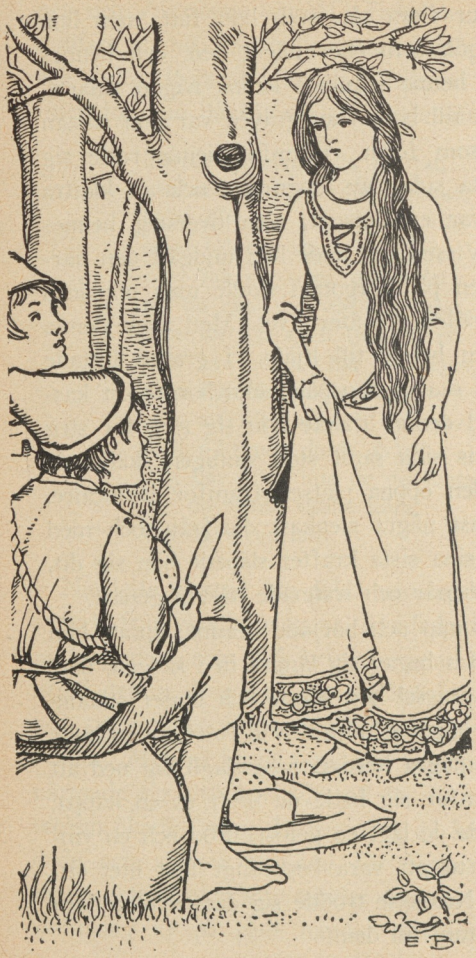

— Guds fred, god vänner! började hon.

— Guds fred med dig själv! svarade den, som förde ordet för de andra och såg litet mindre enfaldig ut.

— Känner ni Aucassin?

— Skulle vi inte göra det? Vi äro ju herdar, som höra till Beaucaire, och varje dag begiva vi oss till slottet för att avlämna mjölk och ost.

— Gott, då träffar ni också säkert Aucassin. Säg honom då, att här i

skogen finnes ett villebråd, som han inom tre dagar måste infånga, om han någonsin vill få det i sin makt!

— Det var ett konstigt djur.

— Aucassin älskar det mer än något annat i världen, och han tror sig icke ens med guld kunna betala dess värde.

— Ni gycklar med oss. Något så kostbart djur finnes icke i vår skog, varken hjort, hind eller vildsvin.

— Men så är det i alla fall, och Aucassin skall rikt belöna eder för denna underrättelse. Glöm blott icke att säga honom vad jag nu sagt eder.

— Nej, sade herden och kliade sig bakom örat, det budskapet tror jag allt får vara. Ni är så vacker, att ni ser mig ut att vara ett skogsrå, och jag vet inte, vad det kan vara för häxeri i allt det här. Ni får därför vända er till någon annan.

— Ack, ni måste tro mig. Aucassin är sjuk, och blott så vida han kan infånga villebrådet, kan han bliva botad för sitt lidande. Jag begär icke, att ni skall göra mig denna tjänst för intet. Se här, tag dessa mynt — de enda jag äger — men gör nu vad jag bett eder om. Kom bara ihåg: inom tre dagar, ty eljest är villebrådet för alltid borta.

— Pengarna skola vi nog taga, men icke våga vi oss till Beaucaire med detta uppdrag, ty man kan aldrig veta, vad greve Garin skulle tycka om den här

saken. Så mycket lova vi dock, att kommer Aucassin hit, så skola vi framföra ert bud till honom.

— Det är alltid något, och jag får väl nöjas därmed. Tack därför, och nu farväl med eder!

Nicolette begav sig därefter åter in i den mörka skogen och vandrade omkring så länge, att hon till slut kom till en plats, där sju stigar stötte samman. Där stannade hon, ty dit borde Aucassin komma, så vida han fick hennes budskap och förstod det. Hon beslöt därför att giva honom ett tecken och började i det syftet samla hop alla de blommor hon visste att han mest älskade, järnek, liljor och vildrosor, och av dem byggde hon en liten lövsal.

— Om han har mig i sina tankar, sade hon, skall han säkert stanna här en stund för att vila ut och tänka på mig.

Bakom lövsalen låg ett busksnår, och där gömde Nicolette sig för att vänta.

Tidigt nästa morgon upptäckte man, att Nicolette var försvunnen, och den gamle greven, som egentligen var glad över att vara av med henne, brydde sig ej vidare om att undersöka saken utan lät blott frigiva Aucassin. Nu tjänade det ju ej till något att hålla honom fången. Men den, som icke var glad, det var Aucassin, ty han visste icke, vad som blivit av Nicolette, och fråga sin fader vågade han ej. Med nedböjt huvud gick han därför omkring i slottet och

grubblade blott över sitt olycksöde. Då mötte han en av sin faders svenner, som sade till honom:

— Käre herre, jag ser, att ni lider, och jag förstår också orsaken till edert svårmod. Även jag har haft en hjärtesorg och jag kan därför giva eder ett gott råd. Stig till häst, rid ut i skogen, stanna där bland blommorna och träden och lyssna till fågelsången! Det skall skingra edra tankar och lindra er sorg.

— Tack för rådet! Det låter gott, och jag vill pröva det.

Aucassin gjorde så, som svennen hade rått honom, steg till häst och red ut i skogen. Tyglarna lät han hänga lösa, och hästen fick gå dit han själv ville, medan Aucassin drömde om den lilla Nicolette. Fram mot kvällen kom han till den kulle, där Nicolette redan varit, och där hade samma herdar nu samlats för att äta aftonvard. Då Aucassin såg dem, stannade han, och för att förströ sig började han samtala med dem.

— Var bor ni, gott folk?

— Vi äro herdar under Beaucaire.

— Då känner ni kanske mig?

— Skulle vi icke känna vår egen herres son?

— Här har ni några slantar. Sjung nu en vacker visa för mig!

— Någon visa kunna vi inte sjunga, men vi skola berätta en saga för eder.

— Gott, gör vilket ni vill. Det ena kan vara lika bra som det andra.

— Tidigt i dag på morgonen sutto vi som nu och åto vår frukost. Då närmade sig en jungfru, den fagraste tärna man kunde se, så vacker, att vi aldrig trodde oss ha sett hennes like. Vi tänkte därför, att det var ett skogsrå, som uppenbarat sig, ty hela skogen tycktes liksom stråla kring henne. Och god var hon också. Hon gav oss fullt upp med penningar och bad oss blott, att vi skulle underrätta eder om, att det här i skogen fanns ett villebråd, som var så dyrbart, att ni icke skulle anse eder kunna betala det ens med guld. Men hon sade också, att ni inom tre dagar måste infånga det, eljest skulle

det vara sin kos, och ni skulle aldrig mera finna det. För vår egen del kunna vi visserligen säga, att ett sådant djur icke finnes här i skogen. Men det blir hennes och er sak. Vi ha utfört vårt uppdrag och fråga nu, om ni är nöjd med vår saga.

— Mycket nöjd. Jag skulle giva allt i världen, om jag kunde finna det villebråd, om vilket ni talat.

Aucassin hade fullkomligt förstått Nicolettes bud, och han ilade nu på jakt efter henne in i den mörka, djupa skogen utan att bry sig om, att törnen och grenar sleto sönder hans kläder samt revo blodiga märken på hans kropp. Det började redan skymma, men utan att tröttas drev han på sin löddriga häst, som i galopp fick sträcka fram genom snåren. Till slut blev det natt, och Aucassin kunde icke längre se, hur han red, men ändock ville han icke uppgiva sin jakt. Den trogna hästen, som hittills burit honom så tryggt, snubblade då över en trädstam, och Aucassin störtade till marken samt kände, hur han i fallet vrickat sin axel ur led. Med ansträngning reste han sig upp, band sin häst vid en trädstam och såg sig om efter ett nattläger. Då varsnade han den lövsal, som Nicolette hade byggt av järnek, liljor och rosor, och på vilken månstrålarna just lekte, och han förstod då, att endast Nicolette hade kunnat bygga den.

— Blott hon, sade han, känner mina älsklingsblommor, och hon har därför varit här. Dessa blommor äro hennes hälsning till mig, och här vill jag därför

stanna över natten för att drömma om mitt hjärtas vän.

Trött, som han var, kröp han in i lövsalen för att vila men kunde icke somna utan låg i stället och betraktade de små stjärnorna, som tittade in genom blomverket i taket.

Nicolette, som hållit sig i närheten, ansåg det nu vara på tiden att giva sig till känna. Sakta smög hon sig in i lövsalen, slog sina armar om Aucassins hals och kysste honom.

— Gud vare lov, att jag äntligen fann dig!

Och så omfamnade de varandra på nytt och gräto av glädje i varandras armar. Den smärta, som Aucassin känt i axeln, var nu liksom bortblåst, och han tyckte alls icke det gjorde ont, när Nicolette med sina vita, små händer ånyo vred den i led. Ingen av dem kunde heller sova, ty de tyckte, att de hade så oändligt mycket att säga varandra.

— Vad skola vi nu göra? sade Nicolette. Till Beaucaire kunna vi icke återvända, ty din fader skall aldrig giva sitt samtycke till vår förening, och här kunna vi ej heller stanna. I morgon låter din fader säkert leta igenom skogen, och finner han mig då, är det ute med mitt liv.

— Han skall aldrig finna dig, och aldrig skall han heller lyckas skilja oss åt.

Då morgonen grydde, steg Aucassin åter till häst och satte Nicolette framför sig på sadelknappen.

— Vart skola vi rida?

— Det vet jag ej. Vi rida genom skogar och fält, över berg och djupa dalar långt, långt bort från Beaucaire, så långt, att ingen mera skall finna oss. Till något land komma vi alltid, där man tager gästvänligt emot oss, och var detta än ligger, skall det bliva mitt fosterland, därför att du är med mig.

Så redo de hela dagen och även dagen därpå, och till slut kommo de fram till havsstranden, där just ett köpmansskepp kastat ankar. Aucassin gjorde då

upp med skepparen, att denne skulla taga dem ombord samt föra dem med sig över havet.

Då de seglat några dagar, råkade fartyget ut för en saracensk sjörövarflotta. Det uppstod en vild strid, som slutade därmed, att alla de kristna, som ej nedhuggits, gjordes till fångar, och Aucassin kastades ombord på ett fartyg, Nicolette på ett annat, och när sedan sjörövarna efter denna bragd skildes åt, fördes bägge olika öden till mötes.

Aucassin gjordes till slav och fastkedjades tillsammans med andra kristna fångar på rövarfartygets roddarbänk, där han under storm och regn, under sommarens brännande solsken och vinterns köld tvingades att sköta den tunga åran. Arbetet var hårt och behandlingssättet än hårdare, men mer än av detta led han dock vid tanken på Nicolette, enär han icke visste, om hon var levande eller död.

En dag uppstod det en rasande storm, som drev fartyget ur kosan och kastade det mot Provences kust. Vid de klippiga skären i havsbandet slogs skeppet i stycken, besättningen fann sin grav i vågorna, men Aucassin ensam kastades medvetslös upp på stranden. Folket på land, som ilat ned för att plundra vraket, funno honom där, och det dröjde ej länge, innan man i honom kände igen den unge slottsherren till Beaucaire, ty det var i närheten av detta slott, som saracenerna lidit skeppsbrott. Aucassin vände därför tillbaka till det gamla fäderneslottet, där stora föränd-

ringar timat under hans bortovaro. Hans gamle fader hade, mätt av år, slutat sina dagar, och Aucassin hade blott att tillträda sitt arv såsom greve till Beaucaire. Han var således en rik och mäktig herre, men lycklig var han icke, ty tanken på den vackra Nicolette följde honom beständigt, och ensam och sluten vandrade han kring i slottssalarna utan att deltaga i ortens lustbarheter och utan att fortsätta de forna grevarnas fejdrika, vapenglada liv.

Nicolette hade haft ett annat öde. Det skepp, på vilket hon blivit fånge, tillhörde den saracenske konungen av Kartago, som själv jämte sina tolv söner förde befäl över den hedniska flottan. Efter stridens slut vände konungen tillbaka till Kartago, och med honom följde den fångna jungfrun, vars blida väsen och vackra anlete genast vunnit allas hjärtan. Särskilt hade konungen fäst sig vid henne, och i detta fall var det också blodets röst som talade. Nicolette var nämligen, ehuru hon själv ej visste något därom, konungens egen dotter, vilken såsom barn blivit rövad ifrån honom och såld åt de kristna. Själv hade hon endast några förvirrade och orediga minnen om sin barndom, och konungens anletsdrag väckte icke hos henne någon erinring. Men när skeppet kastat ankar i Kartago, började hennes hågkomster vakna. Hon kände igen den ena platsen efter den andra, och detta ledde också konungens tankar på det rätta spåret. Då Nicolettes och den bortrövade flickans ålder alldeles

stämde överens, kände han sig snart förvissad om, att han återfunnit sin dotter.

Men Nicolettes glädje över att ha återfunnit sitt hem grumlades snart, då hennes fader ville gifta bort henne med en hednisk sultan. På hennes invändningar ville ingen lyssna, och dagen för bröllopet var redan utsatt. Men Nicolette, som icke kunde glömma sin lekkamrat, vandrade sorgsen ut ur palatset för att finna en utväg till räddning, och så kom hon ned till en fattig kvinna, som bodde vid hamnen och vars förtroende hon genom

sin välvilja vunnit. I hennes hus tog hon in, och där beslöt hon förkläda sig för att obemärkt komma bort ur staden och kunna giva sig ut på spaning efter Aucassin. Sina lockar klippte hon av, och sitt vita ansikte gned hon in med en smutsbrun växtsaft, så att man ej mera kunde känna igen henne. Därefter lät hon göra sig mantel, jacka och byxor, och till sist skaffade hon sig en fiol. Hon stod nu där såsom en resande spelman, och ingen kunde misstänka, att denne gycklare i verkligheten var konungens egen dotter.

När hon blivit färdig, tog hon avsked av den gamla kvinnan samt tingade med en skeppare, att denne skulle föra henne över till Provence. När de kommit fram, steg Nicolette i land, tog sin fidla på ryggen och vandrade in i landet. Utanför slottsporten stannade hon och sjöng sina vemodiga sånger, men den hon sökte fann hon icke. Till slut kom hon en kväll till Beaucaire, och utanför ett av tornen såg hon Aucassin sitta och drömmande betrakta solnedgången. Med klappande hjärta närmade hon sig honom, ty hon visste ju icke, om han mindes henne, och med svag stämma frågade hon, om han tillät, att en resande spelman sjöng en visa för honom. Förströdd böjde Aucassin blott på huvudet till bifall, och Nicolette fattade då stråke och fidla, drog några drag över strängarna och började den visa, som hon diktat på den långa färden:

Jag om Aucassin vill sjunga,
ädle riddarn, och hans tärna,
om den stackars Nicolette.
Sådan kärlek han för henne
hyste, att han ut i skogen
gick att henne ivrigt söka.
Men en dag på vida havet
de av saracener grepos.
Nu man intet vet om henne,
men uti Kartago dväljes
Nicolette, den stackars tärnan.
Hennes fader där är konung,
högt han funna dottern älskar,
vill nu henne också gifta
med en saracenisk kung.
Nicolette vill det ej höra,
ty hon älskar ungersvennen
Aucassin, den ädle riddarn,
och hon svär vid Gud alls-
mäktig,
aldrig skall hon make taga,
om ej Aucassin hon får,
som så högt hon älskar.

Aucassin, som under visan blivit allt uppmärksammare, störtade nu upp och utropade:

— Gosse, känner du vad du sjunger, och vet du något om Nicolette?

— Visst känner jag henne. I Kartago har jag ofta sett och talat med henne, och hon är verkligen, såsom jag sjöng, konungens dotter. Det är också sant, att han nu vill gifta bort henne med en stor och mäktig

sultan. Men det vet jag också, att hon förr låter hänga och bränna sig, än hon gifter sig med denne, vore han än tio gånger så rik.

— Ack, du lyfter en tung börda från min själ. Jag är den Aucassin, om vilken din visa handlade, och även jag vill långt hellre dö än glömma bort den vackra Nicolette. Endast på henne tänker jag dag och natt, och aldrig blir jag lycklig, förrän hon blivit min. Men du, som känner henne och vet var hon vistas, kan göra mig en stor tjänst, som jag rikt vill belöna. Skynda dig åter till Kartago och säg henne, att jag älskar henne såsom fordom, att jag blivit räddad ur sjörövarnas våld och att jag nu är min egen herre! Bed henne rymma ur de otrognas våld, hjälp henne på flykten, och lyckas du, skall jag göra dig rikare än någon spelman varit.

— Herre, för den lilla Nicolettes skull vill jag gärna göra, vad jag kan, och det skall icke dröja länge, förrän ni har mig tillbaka.

Nicolette kastade nu fidlan på ryggen och låtsade giva sig i väg på sin vida vandring. Men hon begav sig icke längre än till sin forne fosterfader, den gamle baronen, åt vilken hon anförtrodde sig och i vars hus hon stannade några dagar. Där tvättade hon bort den mörka färgen från sina kinder, så att hon blev lika vacker som förut, och sedan klädde hon sig åter i den dräkt hon burit, då hon och Aucassin lekte tillsammans. Hon hade tänkt vänta så länge som det be-

hövdes för att resa fram och tillbaka mellan Beaucaire och Kartago, men endast några dagar hade gått, då hon började finna denna tid alltför lång, Den gamle baronen måste därför begiva sig till Aucassin och underrättade honom om, att spelmannen och Nicolette redan återkommit samt väntade honom i baronens hus. Aucassin lät honom knappt tala ut utan ilade genast till hans bostad, och — så slutar den gamla dikten:

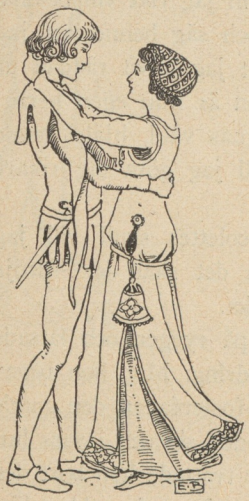

Då hon Aucassin ser komma,
grips hon av en större glädje,
än hon nånsin känt förut.
Upp hon springer, emot vännen
skyndar hon med öppna armar,
trycker honom mot sitt hjärta.
Dagen efter, redan arla,
firar Aucassin sitt bröllop,
gör sin mö till härskarinna
och till borgfru i Beaucaire.
Sen de levde åren långa
uti idel fröjd och lycka;
Aucassin sin glädje funnit,
Nicolette sin likaså.
Här min saga också slutas,
mera vet jag ej.

Den kloka kungadottern.

Det var en gång en konung, som hade en enda son, vilken han höll mycket kär och som också var en i allo förträfflig yngling. När han blivit vuxen, trädde han en dag inför sin fader och yttrade:

— Min käre fader, jag har nu trampat ut barnskorna, och det är därför på tiden, att jag ser mig om efter en maka. Men då jag förmodar, att ni icke nöjer er med mindre än en prinsessa till sonhustru, ber jag om tillstånd att få resa till främmande land för att där välja mig en brud.

— Det gläder mig att se, att du har gissat din faders lönliga tankar. Jag börjar nu på att bliva gam-

mal och har icke så långt kvar i livet. Men jag kan icke dö nöjd, förrän jag fått se mina barnbarn. Lov att resa ger jag dig därför gärna och skall genast draga försorg om din utrustning för färden. Några kostnader skall du ej behöva sky, ty jag vill, att du i allo skall uppträda värdigt din höga börd.

— Tack, käre fader, för detta nya prov på er godhet. Men om ni vill låta mig följa min egen smak, skulle jag föredraga att få resa alldeles utan följe. Jag fruktar, att man eljest mindre väljer min person än arvingen till ett stort konungarike, och jag föredrager att genom egna förtjänster vinna en brud framför att köpa henne med edra rikedomar.

— Gott. Må det då ske som du vill! Jag avstår gärna från min önskan i detta fall, när vi dock äro ense i huvudsaken. Men alldeles ensam kan du väl icke resa, och du kan förstå, att jag räds för alla de olyckor, som kunna träffa dig på en dylik färd. Nog skulle jag gärna önska, att du åtminstone hade någon med dig på resan.

— Jag vill då till följeslagare välja en av edra riddare samt vår förträfflige kock. Med dem i sällskap behöver jag varken frukta överfall eller hungersnöd.

Den gamle konungen skrattade åt sonens infall, och därmed var saken uppgjord. Redan dagen därpå begav sig den unge prinsen i väg, åtföljd av riddaren och kocken.

Efter några veckor kommo de till ett stort rike, vars konung hade en enda dotter, vilken var vida berömd för sin klokhet och sin skönhet. Konungen älskade henne högt och hade åt henne låtit bygga ett särskilt palats, där prinsessan vistades med sina tärnor.

När de tre resandena voro i närheten av kungsgården, vände prinsen sig till sina båda kamrater och sade:

— Om en stund skola vi vara framme, men jag vill icke, att man skall misstänka, vem jag är, ty okänd vill jag se mig omkring. Därför skola kocken och jag byta kläder, och honom skola vi hela tiden behandla såsom konungason. Jag vill däremot spela kock, och olyckliga blir ni, om ni på minsta sätt förråder mig.

Både riddaren och kocken tyckte detta vara ett gott förslag och lovade göra sitt bästa. Konungasonen och kocken bytte därför kläder, och kocken bemödade sig om att se så ståtlig ut som möjligt. Han red således i spetsen, efter kom riddaren, och sist följde prinsen. På så sätt kommo de fram till kungsgården och stego i samma ordning in i salen, där konungen hälsade dem välkomna och frågade dem, vilka de voro.

— Finfint främmande, Ers majestät, svarade kocken och rätade på sig, och sådant främmande som ej var dag kommer till ert rike. Jag är en mäktig

konungs son, han där borta är en av mina riddare, och han, som står där längst nere i salen, är min kock, en mycket duktig karl förresten.

— Välkomna då till mitt rike! Men säg mig, varifrån kommer ni?

— Det rike, över vilket min fader härskar, heter Galizien, och i storlek och rikedom går det många gånger utanpå det här landet.

— Jaså, sade konungen en smula misslynt, det var ju roligt för er det. Men jag skall väl ändå kunna undfägna eder så pass hederligt, att ni inte allt för mycket saknar ert eget hemland.

Därpå bjöd han dem stiga fram och taga plats. Kocken steg då fram och satte sig med stor högtidlighet i högsätet bredvid konungens sida, riddaren tog plats bland det övriga hovfolket, och prinsen ställde sig blygsamt bakom kockens stol. Sedan konungen en stund samtalat med sin gäst, lät han åt honom och

hans följe anvisa några rum och bjöd dem stanna hos honom så länge de önskade.

Ryktet om de tre främlingarnas ankomst spred sig emellertid snart till prinsessans palats, och då konungen en dag besökte henne, uttryckte hon sin önskan att få se de tre gästerna. Kocken kom naturligtvis först, steg in genom dörren, bockade sig och skrapade med foten. Prinsessan däremot böjde blott helt litet på huvudet och såg så förnäm ut, att den stackars kocken blev alldeles yr i mössan och förlorade allt det mod han förut haft. Då prinsessan därefter bjöd honom taga plats, så vågade han endast snegla på högsätet och satte sig helt beskedligt på den lägsta av de båda stolar, som stodo bredvid högsätet. När prinsessan därefter frågade honom, vem han var, svarade han som förut, att han var en konungason, men hans svar avgavs nu icke längre med samma säkerhet som förut, och den stackars kocken började finna hela äventyret ganska obehagligt. Prinsessan vände sig därpå till honom på nytt och frågade:

— Vilken fågel skulle ni helst önska vara, om ni fick välja?

— Hur skulle jag kunna önska vara en fågel, då jag är en människa, det måtte väl vara bra mycket bättre? Så tokig hoppas jag att aldrig bliva.

— Förlåt min fråga! sade prinsessan och log. Jag ser att ni är en människa, och till och med ett alldeles utmärkt slag av människa, och jag vill visst inte, att

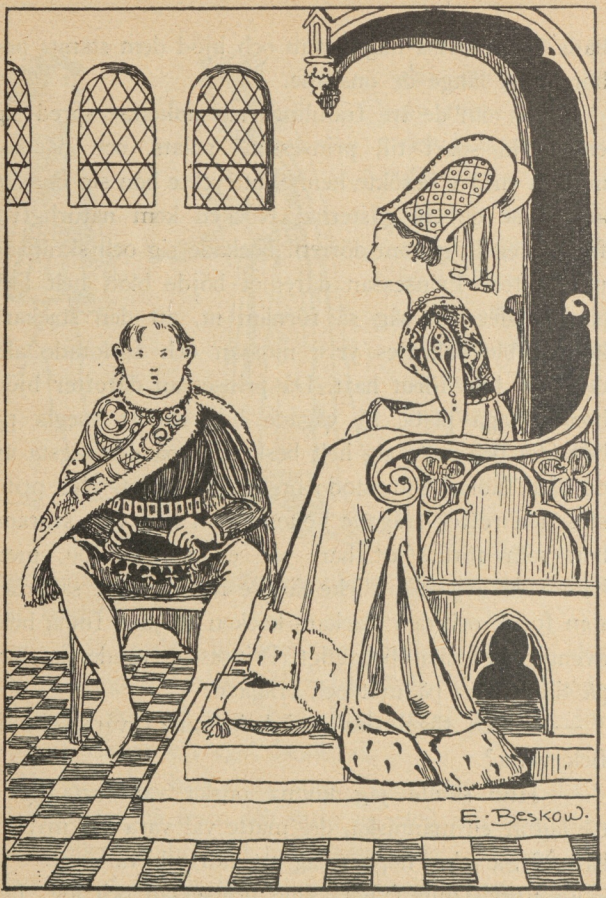

Den stackars kocken började finna hela äventyret ganska obehagligt.

ni skulle förlora den gestalten för att få fjädrar, näbbar och klor. Jag menade bara: vilken fågel tycker ni bäst om?

När kocken hörde den frågan, återfick han sitt goda lynne, ty nu tyckte han, att samtalet hade kommit in på ett område, där han kände sig fullt hemmastadd. Utan ett ögonblicks betänkande svarade han därför:

— Rapphöns.

— Varför just rapphöns?

— Rapphöns är numro ett bland alla fåglar. Ingen är så mör i köttet, och rätt tillagad fullkomligt smälter den i munnen. En verkligt kunglig middag utan rapphöns är därför enligt min mening en orimlighet. Men så får det heller icke vara någon klåpare, som skall anrätta den fågeln. Det har kunnat reta gallfeber på mig, då jag sett, hur unga och feta rapphöns endast genom kockens dumhet blivit alldeles förstörda.

— Det är sant, svarade prinsessan, och jag märker, att ni grundligt förstår er sak. Men säg mig, vilken fisk älskar ni mest?

— Lax naturligtvis.

— Varför det då?

— Laxen är också en fisk för det kungliga köket, och ingen kan tillagas på så många sätt. Själva köttet är också betydligt finare än både gäddans och gösens.

— Ni har alldeles rätt, och jag märker, att ni är

en vis man. Men säg mig nu till sist: vilket träd föredrager ni?

— Björk.

— Varför det?

— Konstig fråga. Vilket annat träd ger väl en så jämn och bra eld som björken, och jag ville just se den, som vågade komma med gran eller tall i konungens kök?

— Återigen har ni rätt, sade prinsessan, och jag tackar eder för de värdefulla upplysningar ni givit mig. Det är tyvärr ej alla prinsar, som ha så bra reda på sig som ni, och jag tvivlar ej på, att ni en dag skall bliva en stor och vis konung.

Därefter tog hon avsked av den förmente prinsen, som begav sig tillbaka till sina kamrater, icke litet stolt över det beröm han fått.

Dagen därpå infann sig riddaren i palatset, bugade sig höviskt och utan någon förlägenhet för prinsessan samt tog utan tvekan plats på den högre av de båda stolarna. Liksom dagen förut började prinsessan samtalet med att fråga sin gäst:

— Vilken fågel skulle ni helst önska eder vara, om ni fick välja?

— En falk.

— Hur så?

— Falken är den modigaste av alla fåglar.

— Det är sant. Men om ni skulle bliva en fisk, vilken art skulle ni då välja?

— Jag skulle helst vilja bliva en gädda.

— Varför det?

— Gäddan har de skarpaste tänderna och rädes ej för någon fisk.

— Men om ni skulle förvandlas till ett träd, vilket skulle ni då föredraga?

— Asken, ty av asken gör man de bästa spjutskaften.

— Ni har rätt, och ni har besvarat mina frågor så som det anstår en tapper riddare.

Riddaren tog därefter avsked, nöjd med de välvilliga ord prinsessan yttrat till honom.

Dagen därpå kom turen till den verklige prinsen. Då han kommit in i tronsalen och hälsat prinsessan, gick han genast utan att ens vänta prinsessans inbjudan förbi de bägge stolarna och satte sig i högsätet bredvid henne. Hon såg något förundrad på den djärve kocken och gav honom samma frågor som hon givit de andra.

— Vilken fågel skulle ni helst önska vara?

— En sparv.

— Det var eget. Sparven är ju den oansenligaste och simplaste bland fåglar.

— Det kan så tyckas, men sparven är alltid omgiven av en hel hovstat av andra sparvar, och jag är van vid stort följe.

— Det kan förklara saken. Men vilken fisk föredrager ni?

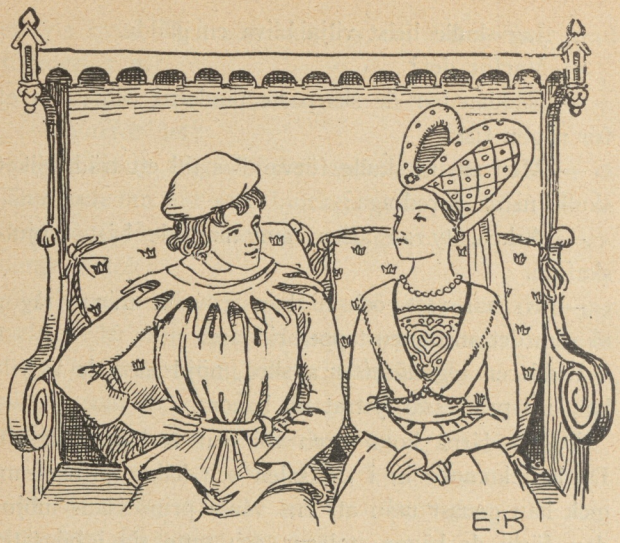

— Sillen.

— Återigen den simplaste av alla fiskar. Och skälet?

— Skälet är detsamma som nyss. Sillen uppträder alltid i stim och saknar således aldrig uppvaktning.

— Nåja, det kan ju sägas. Men vilket träd föredrager ni?

— Träden stå alltid ensamma, och jag ville därför helst vara en murgröna, som slingrar sig om de andra och, stödd av dem, stiger upp mot höjden.

— Jag förstår nu er smak. Men jag skall då ytterligare giva eder en fråga, som jag icke framställt till

edra kamrater. Säg mig, vilket dött ting ni helst skulle önska vara?

— Den frågan är lätt besvarad. Helst av allt vore jag spännet i eder gördel.

— Hur så?

— Då finge jag varje dag omfamna eder, och det skulle för mig vara det käraste på jorden.

— För att vara kock har ni väl djärva önskningar. Men i alla fall skola de ej skada eder, ty hos mig är ordet fritt. Nu har jag dock frågat eder nog, och i morgon skall ni vidare få höra av mig.

Sedan prinsen avlägsnat sig, kom den gamle konungen och frågade sin dotter, vad hon tyckte om de tre främlingarna.

— Icke illa, svarade hon, men endast en av dem är vad han giver sig ut för. Riddaren är väl riddare, men varken är kocken kock eller prinsen prins. Den, som kom först, var kocken, och att döma av hans svar tycktes han vara både nitisk och skicklig i sitt yrke. Den, som kom sist, var däremot en konungason, som i något syfte — jag vet icke vilket — dolt sin rang och klätt ut sig till kock, medan han låtit kocken spela prins. Det tillkommer dig att förmå honom avlägga denna förklädnad, och då få vi nog också höra, varför han anlagt den.

Konungen kallade nu ånyo in de tre främlingarna och bjöd den riktige prinsen taga plats i högsätet. Kommen dit gjorde denne icke längre några svårig-

heter att yppa sin verkliga ställning, och slutet är lätt att gissa. Redan innan solen gått ned, hade han och prinsessan växlat ringar, och så snart prinsen inhämtat sin faders samtycke, blev det ett hejdundrande bröllop. Att prinsen sedan blev kung och prinsessan drottning kan var och en förstå, men hur de regerade och hur många barn de fingo, därom står ingenting i den gamla krönika, där jag läst deras historia.

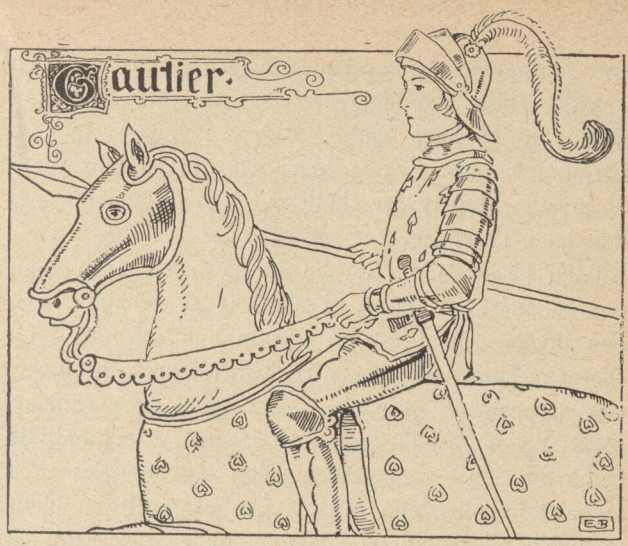

Gautier.

Det var en gång en ung junker vid namn Gautier, som var son till slottsherren av Aupais. Hans far, som ville pröva sonens duglighet, beslöt en dag vid nyårstiden att skicka honom till ett tornej, som skulle hållas i Beauvais. Ynglingen var stor och stark, men ännu hade han aldrig varit ute på egen hand, och hans kännedom om världen var därför den minsta möjliga. På samma sätt var det med hans vapenkonst. Visserligen hade han utkämpat ganska hårda duster

med kamrater, men han hade aldrig burit rustning, och i något riddarspel hade han icke deltagit. Man kan därför förstå hans glädje, då han fick höra faderns beslut, och han gav sig ingen ro, förrän han var i Beauvais. Men tyvärr skulle det icke gå alldeles som han hade tänkt sig.

Med käckt mod red han in på banan men fann ganska snart, att leken ej alls var så behaglig, som han inbillat sig. I ett nu befann han sig mitt i en skara av kämpande, hästarna stegrade sig och fnyste, och slagsvärden klingade mot hjälmar och sköldar, så att det nästan lät som i en smedja, där hundrade hammare dånat mot städen. Han blev alldeles yr i huvudet av allt detta oväsen, och efter att ha blivit stött och mörbultad på alla upptänkliga sätt samt på måfå ha givit några illa riktade stötar till svar, var han nästan glad, då han befann sig trängd utanför skrankorna.

Utgången var väl icke synnerligen hedrande, men han hade redan förlorat smaken för dylika idrotter, och han hade åtminstone armar och ben i behåll — en fördel, som de, vilka kämpat tapprare än han, icke alltid kunde berömma sig av. Visserligen väntade han sig en duktig skrapa vid hemkomsten, men han tyckte i alla fall det var bäst att rida tillbaka till Aupais utan att deltaga i de fester, som skulle avsluta turnerspelet.

Mot kvällen stannade han framför ett värdshus,

och som det var ganska bistert, och han själv var ganska hungrig, beslöt han stanna där för en stund. Han satte därför sin häst i stallet och steg in. I salen såg det mycket hemtrevligt ut. På spiseln flammade en stor brasa, och kring denna hade ortens dryckesbröder slagit sig ned för att pröva ställets unga vin. Gautier ropade genast på värden och befallde honom duka fram det bästa han hade åt en resande, som kom från det stora tornerspelet och var både hungrig och törstig. Värden lät icke säga sig detta två gånger, och snart stod den läckraste aftonmåltid framför Gautier. Han lutade sig behagligt tillbaka i stolen och sade, i det han knaprade på en rapphöna:

— Ett sådant här härbärge är ändå en förträfflig sak. Det är rent av skada, att jag förut aldrig insett den saken, ty hur glada dagar hade jag då ej kunnat ha! Man kommer hit trött, frusen och utsvulten, och utan minsta bråk får man allt vad man kan önska: värme, god mat och ett förträffligt vin. Alla människor äro artiga och vänliga mot en, och man behöver knappt uttala en önskan, förrän den redan är uppfylld. Det enda, man själv har att göra, är att betala.

Att betala! När han uttalat det ordet, slog det honom som en blixt, att det var just det han icke kunde. I Beauvais hade han redan förstört alla de pengar han fått med sig, och då han gick in på värdshuset, hade han alldeles glömt bort, att hans fickor voro lika

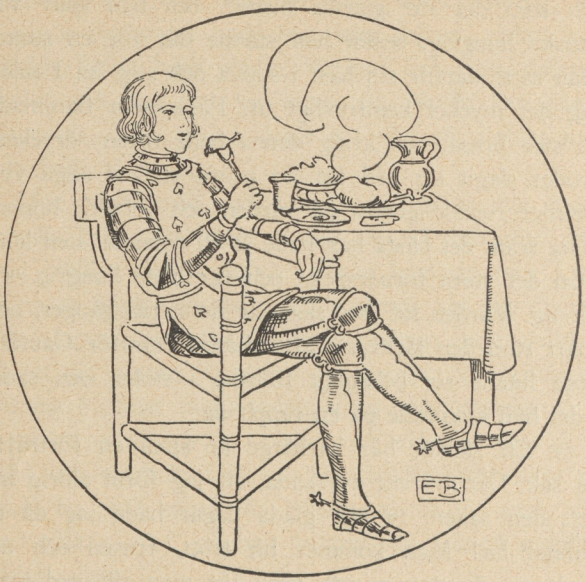

tomma som när de kommo från skräddaren. Den upptäckten förstörde alldeles hans goda lynne, vinet fick en bitter smak i hans mun, och han kände god lust att gråta. Att sätta hästen i pant lät sig väl göra, men hur skulle han då våga träda inför sin fars anlete, och hur skulle man ej gyckla med hans obetänksamhet!

Medan han hängav sig åt dessa dystra tankar, fick han syn på ett par andra gäster, som i ett hörn av salen voro inbegripna i ett livligt tärningsspel. Tär-

ningarna klingade så muntert, och guldslantarna flyttade sig så snabbt från den ene till den andre, att Gautier kände sig riktigt upplivad. När han så märkte, hur lätt det gick att förtjäna en summa, beslöt han att fresta lyckan för att få pengar att betala värdens räkning. Han gick således fram till de båda spelarna och frågade dem, om han ej kunde få deltaga i deras raffel. Det mötte inga svårigheter, och inom ett ögonblick satt han med tärningarna i hand. Men olyckligtvis hade han samma otur i spel som i tornej, och innan han visste ordet av, hade han förlorat icke blott sin häst utan också sin rustning, sitt svärd och alla sina kläder så när som skjortan. Så stod han där igen, och nu var någon räddning icke längre möjlig. Värden överhöljde honom med en störtsjö av ovett och slutade med att kasta ut honom på landsvägen nästan naken som han var, och där hade han den sorgen att se, hur hans lyckligare medspelare glada och skämtande drogo i väg med hans tillhörigheter.

Det var bitande kallt, men han kände knappast kölden, ty skammen över hans dårskap höll hans blod i svallning, och han kände sig värre än en brottsling, då han i sin lätta dräkt ilade genom köpingen upp till slottet, följd av hånskratt och speglosor. Men det återstod för honom en ännu bittrare stund. Inför sin far måste han rodnande av blygsel och med nedslagna ögon redogöra för hela sin färd. Fadern avbröt honom icke utan hörde honom till slut, ehuru rodnaden steg

allt högre på hans kinder. Men då Gautier slutat, knöto sig den gamles händer, och han lät sin käpp med våldsam fart falla över den vanartige sonens rygg.

Gautier var en lättsinnig yngling, men han hade en stolt och ädel själ, och denna sista skymf kom måttet att rinna över. Vanärad såsom riddare, utplundrad som spelare, utkastad som en krogkund, vilken icke kunde göra rätt för sig, blev han nu till sist pryglad som en barnunge. Utom sig av förtvivlan störtade han ut ur sin faders rum och bedyrade, att han aldrig skulle återkomma. Förgäves sökte hans syskon och hans mor hålla honom tillbaka; alla föreställningar voro bortkastade på honom, och hans beslut var orygglig.

Så drog han ut i världen, utan pengar och nästan utan kläder, ty han hade i föräldrahemmet icke velat mottaga mer än nätt och jämnt så mycket, att han kunde dölja sin nakenhet. Det var därför bistra dagar, som grydde för honom, och han nödgades som landstrykare vandra från stad till stad. Äta fick han vad slumpen kastade i hans hand, och till nattläger måste han taga första bästa krypin, som den gode Guden anvisade honom. I fyra hela år irrade han på detta sätt omkring, såsom han själv erkände, till straff för sin obetänksamhet, och till slut kom han till en stad, som ägdes av en mycket rik greve, vilken hade en enda dotter vid namn Ogine.

Nu är det ju mycket vanligt, att alla de prinsessor,

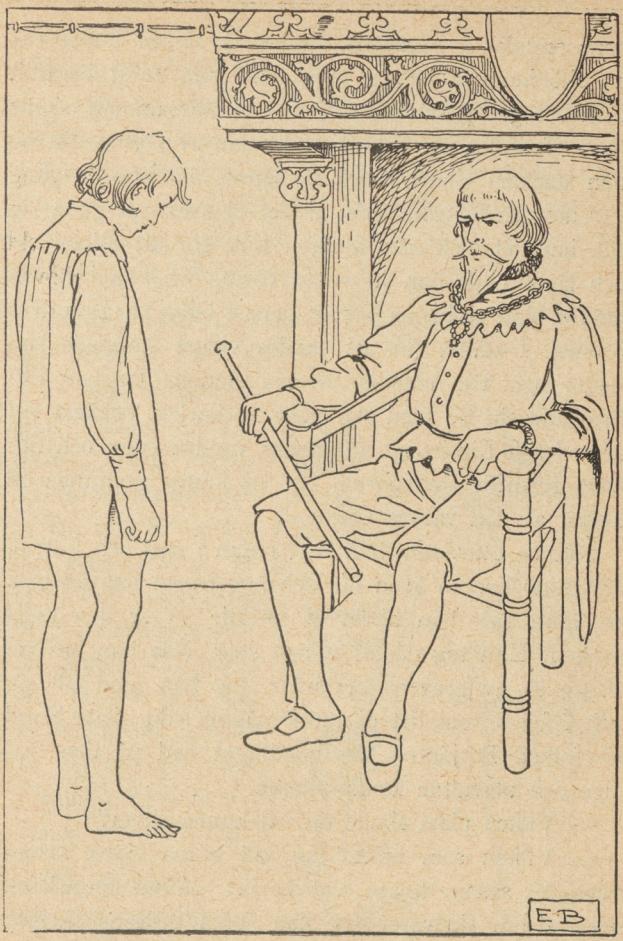

Rodnande av blygsel och med nedslagna ögon.

som omtalas i böckerna, beskrivas såsom underverk av skönhet och behag, men den, som först berättat denna saga, påstår likväl, att de allesamman skulle hava förefallit nästan fula vid sidan av Ogine. Då nu den stackars Gautier fick se henne, när hon en gång var ute och lustvandrade, är det ej svårt att gissa sig till, hur det gick med honom. Lätt för att råka i eld och lågor hade han ju redan förut, och han behövde därför blott se henne för att genast bliva kär upp över öronen. I stället för att vandra vidare stannade han under hela tre månader kvar i staden, där han tillbringade sin tid med att sucka av kärlek, beklaga sitt armod och för övrigt alla dagar vandra fram och tillbaka framför slottsporten för att kunna uppfånga en skymt av den vackra Ogine.

Samma otur, som han haft redan i spel och i strid, förföljde honom även nu, och hur troget han än gick på vakt, fick han likväl ej tillfälle att se den unga fröken. Han tog då ett djärvt steg. När han en dag mötte en av grevens betjänter, tog han mod till sig och frågade, om det ej fanns någon ledig plats bland hovfolket. Betjänten såg högdraget ned på den trasige och utsvultne landstrykaren.

— Vilken plats skulle du väl kunna sköta?

— Vilken som helst. Jag vill gärna tjäna såsom väpnare, såsom knape vid bordet, såsom munskänk eller såsom skrivare. Jag kan sköta grevens skogar,

Knape = vapensven.

hans fisken och hans falkar. Jag är villig till allt, blott jag blir antagen.

— Det var vänligt av dig. Men ledsamt nog äro platserna såsom slottsfogde, falkenerare och jägmästare redan upptagna, och att döma av din dräkt förefaller du just ej lämplig till dessa ämbeten. Men om du snyggar upp dig, så kanske vi skulle kunna använda dig till stalldräng.

När den stackars Gautier hörde dessa ord, fylldes hans ögon av stora tårar.

— Ack, utbrast han, sådant är armodet. Det kommer andra att missakta en, och det kuvar ens egen stolthet, så att man knappt har mod att vredgas över en skymf. Så fattig och så usel har jag då blivit, att endast de lägsta och mest vanärande sysslor kunna anförtros mig!

Då betjänten, som var en godhjärtad man, såg den verkan

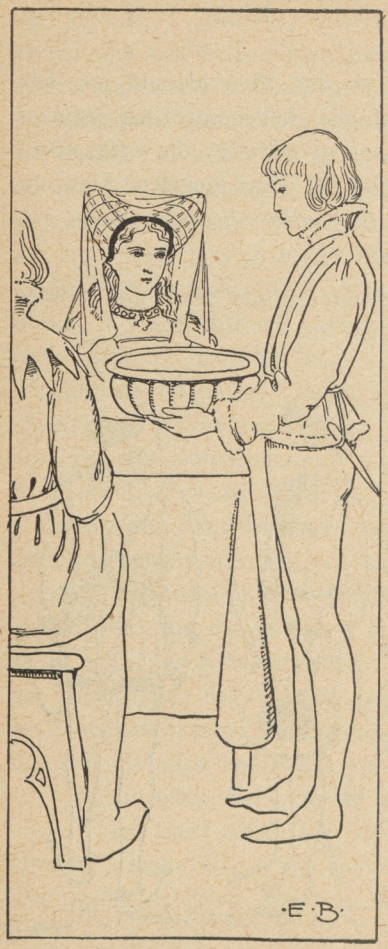

hans ord åstadkommit, blev han ledsen och sökte göra allt gott igen.

— Käre vän, sade han, min mening var ej att förolämpa dig, och jag vill gärna tro, att du sett bättre dagar. När jag rätt tänker efter, så tror jag, att en plats som tornväktare är ledig, och den sysslan skall jag söka skaffa dig. Kom igen i morgon, så skall jag under tiden tala med greven!

Gautier, som blott ville vara i Ogines närhet, mottog detta anbud med tacksamhet, blev verkligen dagen därpå borgens väktare och skötte sig så väl, att

greven snart fäste sin uppmärksamhet vid honom. När Gautier fått en anständig dräkt, visade han sig vara en både vacker och hövisk yngling. Greven gav honom därför inom kort en bättre syssla. Gautier fick såsom knape betjäna greven vid måltiderna, sätta fram rätterna och räcka honom handfatet till tvagning, när måltiden var slut. Det var denna plats, som Gautier livligast hade åtrått, ty han fick nu dagligen tillfälle att se den unga fröken och höra hennes röst.

Likväl kände han sig icke lycklig, och hans lidanden ökades i stället för att minskas. Han blev blek och mager, och snart märkte alla, att det var något på tok med honom. Han aktade sig dock väl att yppa sin hemlighet, ty då visste han, att han genast skulle bliva bortkörd. Emellertid äro ju förälskade gärna meddelsamma och finna alltid en lindring i att tala om sina kval. Då därför en spelman, som visat sig särskilt vänlig mot honom, en dag frågade efter orsaken till hans nedslagenhet, svarade han efter något betänkande:

— Jag tror dig vara min vän, och jag vill därför anförtro mig åt dig, ty jag anser dig icke i stånd till ett förräderi, som skulle kosta mig mer än livet. Så vet då, att jag har förälskat mig vida över mitt stånd — i grevens egen dotter! Du känner nu min dårskap och kan beklaga mig. Men är du min vän, så sök i stället hitta på någon utväg att hjälpa mig, ty själv

förmår jag knappast tänka, och jag vet icke, hur detta skall sluta.

— Käre vän, sade spelmannen, det enda förnuftiga i allt detta är, att du kallat din böjelse en dårskap, ty en dårskap är det och en dårskap med besked. Det enda råd jag kan giva dig är att glömma bort hela saken och förälska dig i en annan. Jag känner fullt upp med vackra flickor, som ej högre skulle önska än att få en ståtlig gosse som du till fästman.

— Olyckan är just, att jag icke kan följa ditt råd, även om jag ville det. Jag besvär dig därför att, om du är min vän, tänka ut något, som kan rädda mig.

— Jag skulle ingenting högre önska än att vara en sådan trollkarl, som du tror. Men olyckligtvis är jag bara en stackars spelman, som kan sköta en fidla och sjunga några visor. Ett förnuftigt ord kan jag i alla fall säga dig. Den unga fröken har ju ingen aning om din böjelse, och skall du ha någon utsikt till framgång, så måste hon dock få reda på, hur det står till med dig. Å andra sidan är det klart, att du icke kan i tydliga ord yppa dina tankar för henne. I den punkten kan jag kanske hjälpa dig. Jag har en hop vackra kärleksvisor, som jag skall lära dig. Sök ett tillfälle att få sjunga dem för henne, och sedan beror det på dig själv, om du kan sjunga dem så, att hon förstår dig. Utsikten att lyckas är nog icke stor, men det är det enda råd jag kan ge dig. I varje fall kan det ju prövas, ty misslyckas du, är ingen skada skedd.

Rådet tilltalade Gautier, och han lärde sig snart alla de sånger spelmannen kunde. En afton hade han också tur att i borgsalen få sjunga dem för greven och hans dotter. Han sjöng då om riddare, som älskade utan hopp om genkärlek, om svenner, som förtärdes av kärlek men icke vågade röja sina kval, han sjöng alla de visor, som syntes honom ha någon likhet med hans egen levnadssaga, och ju mera han sjöng, desto varmare klang fick hans stämma. Han tyckte sig också märka, att Ogine förstod den dolda meningen i hans

sånger, ty en svag rodnad steg så småningom upp på hennes kinder och hon slog ned sina ögon utan att våga möta hans blickar.

Dagen därpå var det söndag, och greven och hans hustru hade begivit sig till kyrkan. Gautier tog då mod till sig och inträdde i Ogines kammare för att fråga efter hennes befinnande. Ogine svarade honom vänligt, att hon icke kände sig rätt väl, men hon bad honom likväl taga plats och berätta en saga, som kunde förströ henne.

— Ack, svarade Gautier, hur gärna skulle jag ej vilja lyda eder! Men jag är icke längre herre över mig själv. Den första stund jag såg eder, förlorade jag glädje, lugn och lycka, och det är icke blott eder skönhet, hur fullkomlig den än är, som dragit mig till eder. Nej, det jag älskar, är hela edert väsen, eder godhet, det ljuva behag ni inlägger i varje ord och varje rörelse, och nu, då jag sagt eder detta och då jag vet, att jag för evigt måste lämna eder, därför att jag förrått mitt hjärtas hemlighet, då känner jag också, att jag icke skall kunna överleva denna skilsmässa.

När han yttrat dessa ord, störtade han ut ur hennes rum för att överlämna sig åt sin förtvivlan. Han rusade upp i sin kammare och stängde där in sig men väntade varje ögonblick, att grevens utskickade skulle komma med befallning till honom att draga bort från slottet. Hundra gånger hade han lust att fly redan före deras ankomst, ty detta syntes honom bättre

än att skymfligen jagas bort, men lika många gånger höll hoppet honom tillbaka. Så gingo timmarna utan att något bud hördes av, och då kvällen kom, begav han sig ånyo ehuru med dröjande steg till sin tjänstgöring, oviss om det öde, som väntade honom. Men Ogine tycktes intet ha sagt, och i grevens ansikte kunde han icke förmärka någon förändring. Dagen därpå gick på samma sätt, och han kände sig nu övertygad om, att den unga flickan icke förrått hans hemlighet. Men vidare tala till henne vågade han icke.

En gång mötte han henne, då hon var ensam, och hon gick då rakt emot honom.

— De ord ni sist sade till mig, yttrade hon, har jag icke glömt, om jag än bevarat dem för mig själv. Men jag bad eder då berätta en saga för mig, och den bönen upprepar jag nu. Den saga, ni skall förtälja, är eder egen. Tala om för mig eder börd och edert namn.

— Ack, ni vet icke, vad ni begär. Det är sagan om den förlorade sonen ni vill förmå mig att upprepa. Men ske i alla fall som ni önskar.

Och så började han berätta om sitt lättsinne, sina dumheter, sin överilning och sina umbäranden.

— Mina lidanden, slutade han, ha varit självförvållade och ett rättvist straff för min tanklöshet och min missriktade stolthet, men likväl började min olycka först på allvar, då mitt landstrykarliv slutade och jag så välvilligt blev upptagen här på slottet. Dock, detta

är ett ämne, med vilket jag icke längre vill plåga eder. Ni har redan alltför länge lyssnat till en olyckligs tal.

— Jag tackar eder för er saga och vill icke längre uppehålla eder. Men kom hit igen om en månad vid samma tid, så skall jag kanske berätta eder slutet på den saga ni nu börjat. En aning säger mig, att den icke skall ända så, som ni föreställer eder. I de sagor jag förut hört, har det alltid gått så, att prinsen till slut fått sin prinsessa, och varför skulle eder utgöra ett undantag?

Med dessa ord ilade hon från Gautier, som knappt visste, vad han skulle tro. Men Ogine var icke blott god och vacker; hon var även en klok flicka. Samma dag skickade hon ett bud till Gautiers gamle fader med underrättelse om sonen. Budbäraren fick berätta alla hans öden efter flykten ur föräldrahemmet, om hans fattigdom och lidanden, och han slutade med att omtala, hur Gautier nu förälskat sig i sin herres dotter. I den underordnade ställning han nu befann sig, vågade han dock ej anhålla om den unga frökens hand.

Det var ord, som föllo i god jord. Den gamle riddaren hade för länge sedan ångrat sin hårdhet mot sonen och blott väntat på att få giva honom sin förlåtelse. Men åren hade gått, och ingen Gautier hade återkommit, och ej heller hade fadern trots alla efterspaningar lyckats finna något spår av honom. Budbäraren hade därför knappt slutat sin berättelse, förrän den gamle riddaren befallde fram sin häst, och led-

sagad av det ståtligaste följe han i hast kunde få ihop av sina vasaller red han till den stad, där sonen vistades.

Innan månaden gått till ända, kunde Ogine, såsom hon lovat, berätta slutet på den saga Gautier påbörjat:

Den förlorade sonens fader sökte själv upp sitt vilsekomna barn, gav det sin förlåtelse, och sedan voro alla missförstånd dem emellan glömda. Och sagoprinsen fick sin prinsessa. På sonens vägnar friade den gamle hos prinsessans fader, och denne, som icke skulle ha givit sin dotter åt den ringa knapen, vilken han tagit upp från landsvägen, gav henne gärna åt den mäktige slottsherrens son. Men prinsessan hade från första stund älskat knapen, och hon var nu så lycklig som endast en sagans prinsessa kan bliva.

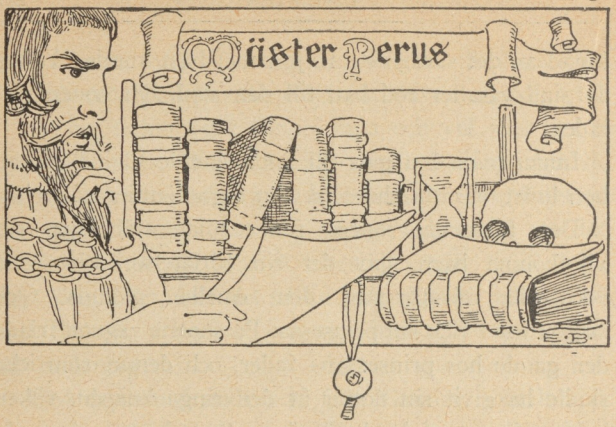

Mäster Perus.

I ett fjärran land levde två bröder, Vilhelm och Erik, vilka av sin fader hade ärvt ett hertigdöme, som visserligen ej hörde till de större men var stort nog för deras behov. Emellertid voro de mycket stolta över sin börd och sin hertigtitel, och då de dessutom voro ganska enfaldiga, hade det nog gått alldeles på tok för dem, så vida de ej haft en sällsynt klok rådgivare, den vise mäster Perus, som för dem styrde land och rike.

Nu skall man veta, att de båda bröderna också hade en syster vid namn Ingeborg, och i henne hade mäster Perus förälskat sig. Men då han hos de båda brö-

derna anhållit om hennes hand, hade de blott slagit till ett skratt samt med hån avvisat hans anbud. Hur kunde han, en simpel undersåte, våga sträcka sina anspråk så högt som till de båda hertigarnas syster!

På denna skymf svarade den kloke Perus intet utan bistod de båda unga hertigarna såsom förut med råd och dåd, och då de icke kunde undvara hans hjälp, låtsade de ädelmodigt glömma bort hela frieriet. För att emellertid deras syster skulle vara utanför mäster Perus synhåll, läto de åt henne uppbygga en särskild stuga, där hon vistades med sina tärnor. Mäster Perus var däremot ständigt tillsammans med de båda hertigarna, och på så sätt trodde sig dessa kunna bevaka både honom och henne. Perus låtsade ej märka deras plan utan syntes nöjd och belåten. Blott en sak hade han förbehållit sig. När han om kvällen satt i den stora borgsalen tillsammans med hertigarna och deras män, medan dessa drucko och glammade, skulle han få vara i fred. Ingen skulle få tilltala honom, och han skulle ej behöva svara någon. På det villkoret hade man ej svårt att gå in. Hertigarna och deras rucklande stallbröder tyckte just icke, att den lärde och betänksamme mäster Perus var något trevligt sällskap, och de läto honom därför gärna vara ifred för att å sin sida få slippa hans bitande anmärkningar.

Nu fanns det vid hovet en riddare, som livligt hatade Perus och avundades honom den ställning han intog såsom hertigarnas rådgivare och landets verk-

lige härskare. Men då Perus städse med nit och oegennytta skötte sitt ämbete, hade riddaren icke hos honom funnit någon sårbar punkt, mot vilken han kunde rikta sitt förtal.

En kväll, medan de övriga sutto vid dryckesbordet, gick riddaren emellertid ut för att svalka sig i skymningen. Som kvällen var vacker, vandrade han allt längre, till dess han slutligen befann sig tätt invid prinsessan Ingeborgs stuga. Därifrån hörde han skämtande och skrattande röster, och för att se efter vad det var klättrade han över planket och tittade in i prinsessans rum. Där såg han till sin överraskning mäster Perus tillsammans med prinsessan och hennes tärnor, som skämtade över hertigarnas okunnighet om mäster Perus besök hos prinsessan.

Utan att längre betänka sig skyndade riddaren tillbaka till borgsalen, ty nu trodde han sig hava fått vatten på sin kvarn. Nu skulle han äntligen få nöjet att störta den hatade mäster Perus. Med andan i halsen rusade han in i salen för att meddela de bägge bröderna sin upptäckt, men knappt hade han kommit över tröskeln, förrän han av överraskning tog ett steg tillbaka: mitt bland hovfolket, på sin vanliga plats, satt nämligen mäster Perus, tyst och grubblande som han brukade vara. När riddaren såg detta, vågade han naturligen ej komma fram med sin anklagelse utan satte sig helt förbryllad vid bordet och teg som ett gott barn.

Tyst och grubblande som han brukade vara.

Dagen därpå vände dock misstankarna åter, och han beslöt att noggrannare undersöka saken, ty att mäster Perus, hur skicklig han än var, icke samtidigt kunde vara på två ställen, det insåg han dock. På kvällen smög han sig därför åter till jungfruburen och såg mäster Perus sitta där liksom dagen förut, men då han kom in i borgsalen satt Perus även där. Riddaren hade nu blivit djärvare. Han gick fram till mäster Perus och tilltalade honom. Men mäster Perus satt stum som förut och tycktes icke ens höra, vad som sades. Då riddaren ännu en gång upprepade sin fråga men lika litet erhöll något svar, sökte han slå mäster Perus på axeln för att väcka hans uppmärksamhet. Men slaget träffade endast tomma luften, och riddaren fann nu, att den mäster Perus, som satt i borgsalen, endast var en skenbild av den verklige, som däremot befann sig i jungfruburen hos prinsessan Ingeborg.

Spelet var därmed vunnet, och riddaren skyndade att meddela sin upptäckt till de båda hertigarna. Dessa, som i grunden hatade sin rådgivare lika innerligt som riddaren avskydde honom, störtade genast upp från bordet och ilade till jungfruburen, där de mycket riktigt funno mäster Perus, som satt i högsätet bredvid prinsessan. Då denna fick se sina båda bröder, blev hon ytterligt förskräckt och uppmanade mäster Perus att fly. Men den vise endast log och bad henne icke

hysa fruktan samt såg med en lugn blick på den inrusande skaran.

— Låt mig hämnas vår skymf! ropade hertig Vilhelm. Jag är den äldste, och jag skall straffa den nidingen.

Därpå rusade han mot mäster Perus, grep honom om strupen och kastade honom handlöst i golvet — utan att denne gjorde ett försök till motstånd. Den rasande hertigen trampade därefter den fallne på bröstet, drog sitt svärd och skilde med ett

hugg huvudet från bålen, så att blodet sprutade runt kring salen. Hånfullt förbjödo de därefter systern att tvätta rent golvet.

— Vi vilja, tillade de, icke beröva dig nöjet att ständigt ha en påminnelse om din döde älskling.

Den stackars Ingeborg sjönk vanmäktig till golvet, och de grymma bröderna begåvo sig stojande bort med sina knektar.

Då prinsessan åter vaknade till sans, vågade hon knappt tro sina ögon, ty hon såg mäster Perus, lugn som om ingenting hänt, sitta i högsätet, frisk och oskadad. Först trodde hon, att det blott var hans vålnad, men han yttrade:

— Min älskade, sade jag dig icke förut, att du skulle vara utan fruktan? Ondskan och dumheten ha ingen makt över mig, och med min konst har jag icke haft svårt att undgå deras försåt. Genast, när de störtade in i salen, förvillade jag deras syn, och den mäster Perus de trodde sig gripa och hugga i stycken, var endast en träknubb, som jag satte i stället för mig själv.

— En gång har detta lyckats för dig. Men de skola helt visst återkomma. Fly därför, medan tid ännu är, och fresta icke längre Försynen!

— Var utan räddhåga! Ingen fara hotar dig eller mig. Men du har rätt. Här kunna vi icke längre vara, och dina bröder förtjäna ej heller, att jag vidare tager mig an dem. Båda skola vi därför begiva oss bort till

ett främmande land, där människorna äro bättre och mer fördragsamma än här.

— Dit du går följer jag gärna med. Här, hos dem, som velat mörda dig, kan jag ju ej längre vistas.

— Gott. Men innan jag lämnar detta rike, vill jag dock ännu en gång tala till dina bröder. Ty de böra dock få veta, vad de ha gjort.

Ingeborg sökte förgäves hålla honom tillbaka. Men han begav sig utan att akta på hennes böner till borgsalen och gick lugnt fram till sin vanliga plats utan att se varken åt höger eller vänster. Då hertigarna ånyo fingo syn på den man, som de nyss trodde sig ha dräpt, kände deras förbittring ingen gräns, och de läto genast slå den förmätne i järn. Därefter fördes han ut till skogen för att avrättas, och för att öka hans kval sände de bud efter sin syster för att hon skulle få se hans hädanfärd. Då alla voro församlade och bödeln trätt fram för att förrätta sitt värv, tog mäster Perus ett steg mot de båda bröderna och skakade sina bojor, vilka genast föllo till marken. Därpå yttrade han:

— Ni har slagit mig i järn. Men här falla mina bojor, och det är jag själv, som genom min konst återtager den frihet ni velat beröva mig. Hädanefter skiljas våra vägar. Innan vi skiljas, vill jag dock säga eder sanningen. Ni har varit enfaldiga, högfärdiga och grymma. Men av kärlek till eder syster har jag likväl styrt landet åt eder och vänt all eder dårskap till godo.

Så bad jag om eder systers hand. I eder högfärd menade ni, att jag stod så djupt under eder, att denna anhållan endast var en oförsynthet, och ni avslog mitt anbud, ehuru ni fortfarande ville draga fördel av mina tjänster. Men det kan jag säga eder, att om än min börd kanske icke är lika hög som eder, så står jag dock genom min konst vida över eder, ni tanklösa och lättsinniga ynglingar. Och om ni givit mig henne till äkta av gott hjärta, skulle jag alltid ha stannat kvar hos eder och troget stått eder bi. Nu däremot tager jag eder syster utan edert lov, och mina råd skola aldrig mer stå eder till buds. Ni skall leva utan ära, och utan ära skall ni dö. Det skall vara straffet för eder högfärd.

När han yttrat dessa ord, gjorde han med handen några hemlighetsfulla tecken i luften, och genast stod en vagn, dragen av vingade hästar, framför honom. Medan alla de närvarande ryggade tillbaka, bjöd han Ingeborg handen och besteg med henne den förtrollade vagnen, som ögonblickligen höjde sig i luften och förde dem båda bort ur de grymma brödernas åsyn.

*

Vagnen sänkte sig ned i ett annat hertigdöme, och de båda resande stego ur. Perus vände sig då till Ingeborg.

— Hittills ha vi blott prövat människornas ondska och otacksamhet, sade han. Vi skola nu se, om de icke här äro bättre. Misslyckas vi även denna gång,

skola vi se oss om efter en plats, där människor icke bo och där vi kunna leva blott för oss själva. Vänta mig emellertid här, medan jag går bort att pröva lyckan! Det skall icke dröja länge, innan jag är tillbaka.

Perus begav sig därpå till hertigens borg, som låg alldeles strax bredvid, och inträdde blygsamt, såsom det anstod en vägfarande man, i köket, där kocken just satt en tupp på spettet för att steka den till middagen. Tillfälligtvis befann sig hertigen själv i köket och stod och såg på, hur kocken lagade tuppen i ordning. Mäster Perus hälsade vördnadsfullt på honom och sade:

— Mycket har jag hört eder rättvisa och eder tapperhet prisas, och folket tycker sig aldrig ha haft en bättre härskare. Men en sak förundrar mig och för övrigt alla andra, med vilka jag talat. En sådan man som ni är dock värd att bliva något mer än hertig. Varför är ni icke konung?

— På den saken har jag just aldrig tänkt, och jag är nöjd som jag har det.

— Skulle ni då icke ens vilja bliva konung, om någon möjlighet erbjöd sig därtill?

— Det har jag icke sagt. Men så vitt jag kan se, finnas inga utsikter till den saken, och jag har därför icke ägnat några tankar däråt. Kunde jag emellertid bliva konung, så skulle det naturligtvis ej vara mig emot.

— Skulle ni i så fall vilja furstligt belöna den man, som skaffade eder konungakronan?

— Visst skulle jag det, och icke skulle han göra mig en dylik tjänst för intet.

— Gott! Lovar ni att giva honom tio marker guld om året, så länge ni lever?

— Icke blott tio, utan jag skulle med nöje giva honom tvåhundra och ändå anse mig som hans gäldenär.

— Jag begär inte mer än tio, men dem vill jag ha.

— Det är icke svårt att lova, sade hertigen.

Fortare än han tänkt, skulle han få infria detta löfte. Konungen över det land, där hertigdömet låg, hade blott en enda son, vilken var tre år gammal. Medan ännu Perus stod kvar i köket och tittade på tuppen, som kocken vände över elden, kom underrättelsen om att konungen dött och att folket sammankallats för att välja en ny.

— Vänta mig här! sade då Perus till hertigen. Jag går nu till valmötet, och om jag kommer tillbaka med en konungakrona, så äro de tio markerna mina. Det är ju överenskommet?

När Perus kom till mötet, hade änkedrottningen redan infunnit sig med sin treårige son, och alla tycktes vara ense om att välja pilten till konung. Men Perus tog då till orda.

— Det är väl sant, att en son alltid bör ärva sin fader. Men här gäller det större och viktigare ting

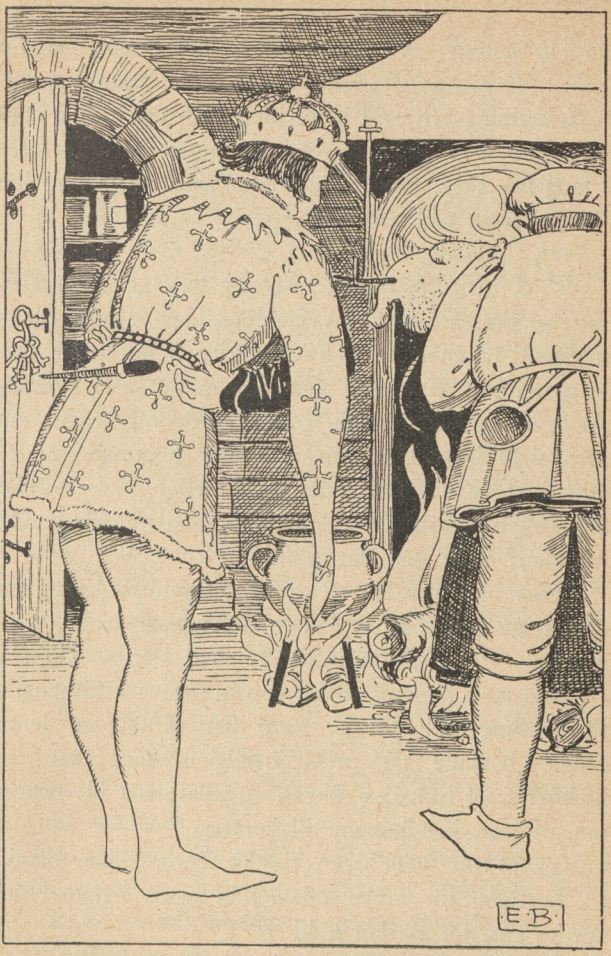

Hertigen såg på, hur kocken lagade tuppen i ordning.

än ett vanligt arv. En konung skall kunna stå för landet, försvara det mot yttre fiender samt upprätthålla ordning och frid i det inre. Och det kunna barn icke göra. Därtill kräves en man, tapper och förfaren i krigiska värv. Särskilt är detta fallet nu, ty ni har väl alla hört, vad som hotar oss?

Nej, det hade ingen hört.

— Jo, fortsatte Perus, just nyss har jag fått underrättelse om, att en massa vikingaskepp gjort strandhugg, att hamnarna redan äro tagna av de främmande krigarna och att dessa som bäst göra sig i ordning att bryta in i landet och förhärja det. Jag frågar nu: vem skall bliva eder anförare, när konungen är ett omyndigt barn? Och vem skall under de orosfyllda och bekymmersamma tider, som stunda, hålla landet samman? Icke den där pilten.

Dessa ord gjorde ett starkt intryck på mängden, den unge prinsens varmaste anhängare blevo tveksamma, och de flesta instämde med Perus. Till slut frågade man honom, vilken han ansåg vara lämpligast till konung, och Perus, som just väntat på denna fråga, började då prisa hertigens tapperhet och klokhet samt lyckades så väl, att alla snart blevo ense om att taga just honom till konung.

Knappt var valet över, förrän Perus ilade tillbaka till hertigen för att meddela den glada nyheten och fordra sina tio marker guld.

— Tio marker! Här äro hundra, och skulle du än

årligen fordra tio gånger så mycket, skall jag dock med nöje giva dig dem, ty en så stor tjänst har ännu aldrig någon människa gjort mig.

— Tack, men det är nog bäst, att vi hålla oss till överenskommelsen. Betala mig blott alltid mina tio marker, då jag kommer för att kräva dem, och i så fall skola vi vara kvitt.

Hertigen betalade ut summan på stående fot, begav sig därefter till det kungliga slottet, där han krönes och besteg tronen. För att ingen skulle bliva ledsen gifte han sig på fläcken med sin företrädares änka och upptog den unge prinsen som sin egen son. Mitt på det stora torget lät han under kröningsdagen steka en väldig oxe, av vilken vem som helst kunde taga sig en bit, springbrunnen flödade av rödvin, och kröningspenningarna regnade ned över folkhoparna. Det var därför ej att undra på, att alla endast hurrade och tyckte, att de aldrig hade haft en bättre konung.

Så gick ett år, och Perus, som under tiden ej synts till, infann sig ånyo hos konungen.

— Jag kommer för att hämta mitt guld, sade han.

— Det ligger färdigt för din räkning, svarade konungen och gav genast befallning åt skattmästaren att utbetala summan.

Detta tycktes alla mäkta sällsamt, men ingen sade något, och Perus tog sitt guld samt drog sina färde utan att lyssna till konungens inbjudan att stanna kvar.

Så gick åter ett år, och Perus kom ånyo för att

hämta sitt guld. Men när han trädde in i salen, uppstod det ett starkt mummel bland hovfolket. Vem var väl denne okände man, som varje år kom till deras konung och krävde skatt av honom? Var konungen icke sin egen herre, och skulle han såsom en länstagare betala avgäld för sitt rike? Hur det var med saken, visste ingen, men man vädrade något ont under det hela.

Då konungen hörde detta knot, bleknade han och bad att enskilt få tala med Perus. När de blivit allena, sade han:

— Du hör, hur alla mina män knota, och du kan förstå, att jag för min egen skull ej kan låta det fortfara längre på samma sätt. För denna gång vill jag ur min egen pung betala dig de tio markerna utan att säga åt skattmästaren. Men kom icke mera igen, ty hädanefter kan det icke bliva några penningar av.

— Tack för guldet, svarade Perus och stoppade det i sin ficka. Men nog kommer jag igen, ty jag för min del vill åtminstone inte bryta överenskommelsen.

Därpå gick han sin väg — denna gång utan att konungen bad honom att stanna kvar. Men på dagen ett år senare stod han ånyo i slottssalen och begärde sina tio marker. Men då konungen fick se honom, rodnade han av vrede.

— Din fräcke slyngel! Kommer du ånyo för att bettla hos mig? Har jag icke en gång sagt dig, att

det är slut på dessa nådegåvor? En gång har du väl gjort mig en ringa tjänst, men den har jag redan mångdubbelt vedergällt dig, och så medgörlig jag än är, kan även jag ledsna på oförskämda tiggare. Packa dig därför i väg, om du icke vill, att något värre skall hända dig!

— Inte låter jag mig skrämma av några tomma hotelser, och mina penningar vill jag ha. Tio marker guld om året — så löd överenskommelsen.

— Jaså, du vill inte godvilligt giva dig av! Då skola vi väl hitta på några tjänliga medel att få dig tam. Vakt! Grip honom genast och för ut honom! Sedan må bödeln taga hand om honom och hissa upp honom i närmaste galge. Han har själv velat det så.

— Håll ett litet tag! Erinrar ni er, hur och var vi första gången träffades?

— Visst gör jag det.

— Det gör jag också. Ni var då bara hertig, men ni omtalades såsom en redlig man, och det var ni väl också — då. Jag beslöt därför att göra eder till konung, och ni lovade mig i så fall tio marker guld om året. Ni bör nog komma ihåg det, och ni erinrar eder kanske också, att kocken just då satt en tupp på spettet för att halstra den till middagen åt er?

— Nå, än sedan?

— Jo, sedan har jag funnit två saker. För det första har jag märkt, att den redlige hertigen blivit en girig, otacksam och löftesbrytande konung. Och

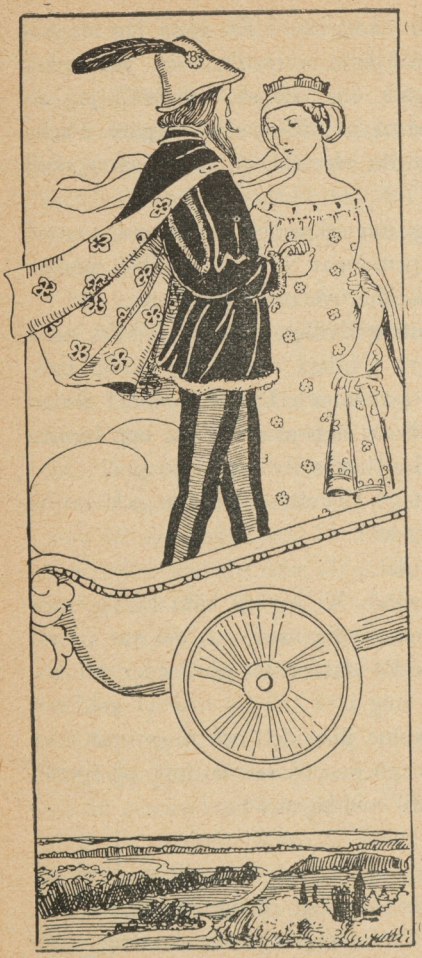

för det andra, — ja, för det andra, så är tuppen färdigstekt, och ni kan, när ni så önskar, låta servera den till middagen.

I själva verket hade det för alla de händelser, som här beskrivits, blott åtgått så lång tid, som behövdes för att steka en tupp, och den stekta tuppen var en klen ersättning för den kungakrona hertigen förlorat. Det var därför ej att undra på, att han såg ganska snopen och nedstämd ut. Mäster Perus, som endast velat pröva honom, hade nämligen låtit honom på några få minu-

ter genomleva hela detta liv, och den vise var själv ingalunda glad över, att försöket misslyckats. Men utan att spilla några vidare förebråelser på den avsatte konungen vände han tillbaka till skogen och sade till prinsessan:

— Åter igen har jag prövat människorna, och denna gång har det slagit lika illa ut som förut. Låt oss därför övergiva deras värld och söka leva för oss själva! Kanske skola vi därigenom gå miste om mycken glädje, men vi skola åtminstone ej såras av deras otacksamhet.

Därpå bestego de ånyo trollvagnen, och denna förde dem långt bort — vart, har ingen kunnat utspörja, ty från denna stund tiga sagorna om den vise Mäster Perus och hans brud.

Munken.

I ett italienskt kloster fanns en gång en munk vid namn Felix, som var frommare än alla andra. Ingen kunde vara ivrigare än han i sina böner, och ingen mera god, välvillig och överseende mot andra. Han var därför avhållen och vördad av alla, och en-

dast hans egen blygsamhet hindrade honom från att bliva prior i klostret.

En dag stod han ensam i klosterkyrkan, försänkt i bön, och ju innerligare han bad, desto mer fylldes han av längtan efter den härlighet, som Guds eget rike hade att bjuda, och så bad han, att Gud redan nu måtte giva honom en om också den obetydligaste försmak av himlens underfulla salighet.

När han bett denna bön, kände han sig förunderligt stärkt och beslöt vandra ut i skogen för att njuta av den vackra sommardagen och där i naturen beundra Skaparens godhet. Han gick grubblande och tyst fram på en skogsstig, som han aldrig förut tyckte sig ha uppmärksammat, men försjunken i sina drömmar ägnade han ingen tanke däråt. Till slut stannade han inför ett stort träd med rika, yviga grenar och hängande, vackra blommor. En egendomlig, ljuv vällukt strömmade emot honom från blomkalkarna, och i trädets topp satt en liten fågel, som sjöng så vackert, att munken aldrig förut tyckte sig ha hört något dylikt. Han dröjde därför en stund för att lyssna på hans drillar, och då han slutligen ansåg sig böra vända åter, hade han riktigt svårt att skiljas från den lilla sångaren.

Då han kommit till klostret, klappade han på som vanligt, och en munk kom också enligt bruket ut i portgången. Men Felix kände ej igen den vanlige portvakten, och denne var lika obekant med honom.

I stället frågade han honom efter hans namn och hemvist, och då Felix förundrad svarat på denna egendomliga fråga, skakade portvakten blott på huvudet. I detsamma kommo några andra munkar ut, men icke heller dem kände Felix igen. Till slut bad han, att man skulle föra honom till priorn. Så skedde. Men också priorn var en för Felix fullkomligt främmande man, som icke ville kännas vid honom eller medgiva, att Felix var munk i hans kloster. På priorns fråga berättade den stackars munken då, vad som hänt honom, berättade om den bön, han uppsänt till Gud, om sin korta vandring i skogen och om den underbara fågeln, till vars sång han lyssnat.

Då han slutat denna berättelse, steg en gammal munk fram, som länge varit i klostret, och han meddelade då de övriga bröderna en sägen, som han en gång hört, då han i sin ungdom inträtt i klostret. Enligt denna sägen hade det för mer än hundra år sedan i klostret funnits en munk, allmänt vördad för sin fromhet, och denne munk hade plötsligt försvunnit, utan att man visste hur. Nu fanns det i klostret en stor bok, i vilken alla munkarnas namn voro uppskrivna ända från klostrets stiftelseår, och där fann man också Felix namn samt namnet på den prior, under vilkens tid han tjänat i klostret. Men det var för nära tvåhundra år sedan, och Felix syntes ej äldre än han var, då han sist lämnade klostret, och hans kläder voro icke nötta.

Men Felix förstod nu allt, förstod att Herren hade hört hans bön och låtit honom för ett ögonblick smaka paradisets härlighet, och han förstod ock, att denna korta stund i evighetens rike förflutit snabbare än hundratals av jordelivets år. Då denna tanke blivit honom klar, sjönk han åter ned i bön att tacka Gud för Hans nåd, och under denna bön skildes han sakta hädan för att åter och för evigt få lyssna till paradisfågelns sång.

Det är sagan om munken Felix.

INNEHÅLL:

	Sid.
Tannhäuser. Med 2 teckningar	3
Lohengrin. Med 5 teckningar	10
Syritha. Med 3 teckningar	29
Läkare mot sin vilja. Med 3 teckningar	38
Lanval. Med 8 teckningar	53
Den gode Gerhard. Med 19 teckningar	78
Guigemar. Med 9 teckningar	131
Aucassin och Nicolette. Med 11 teckningar	158
Den kloka kungadottern. Med 4 teckningar	189
Gautier. Med 6 teckningar	201
Mäster Perus. Med 5 teckningar	218
Munken. Med 2 teckningar	236

Svenska
Barnboks-
Institutet
STOCKHOLM

SAGA

6

—

MEDEL-
TIDS-
SAGOR

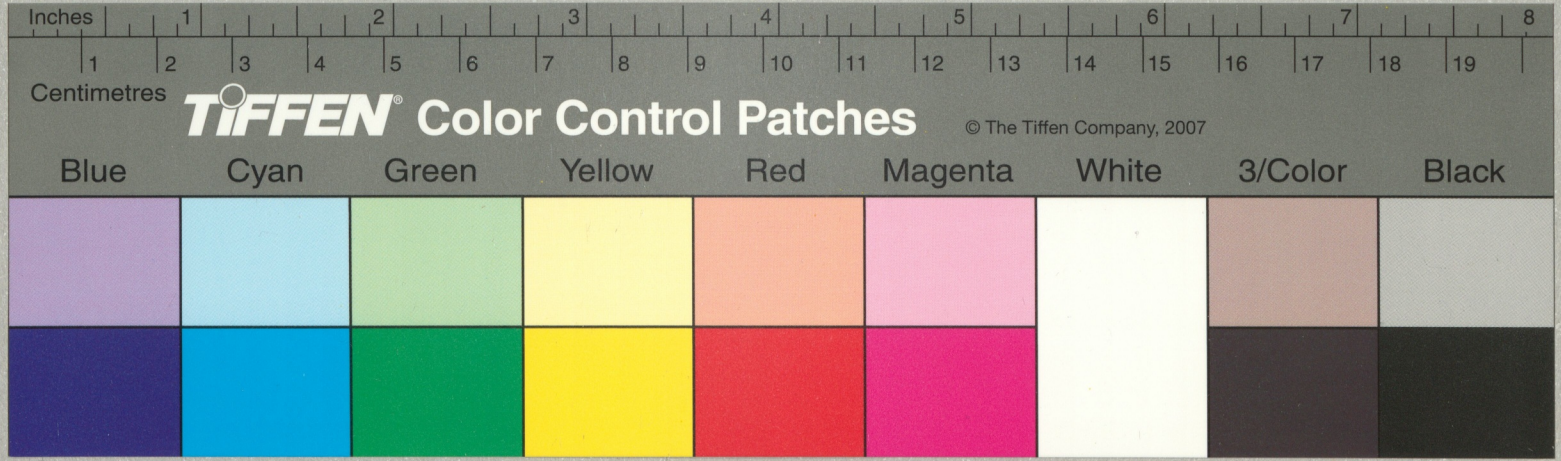
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black